वर्ष : १९, अंक : ४१, काठमाडौं, २०८० फागुन ४ गते शुक्रबार, 16 February, 2024, Friday पृष्ठ : ८, मूल्य रू : १०/-

राष्ट्रिय एकता, राष्ट्रियता र मधेशवादप्रति समर्पित www.madheshvani.com

राष्ट्रिय साप्ताहिक

मधेशवाणी

The Voice of Madhesh

डिजिटल प्लेटफर्ममा मधेशवाणी

https://www.facebook.com/madheshvaninews

https://twitter.com/madheshvani

https://www.youtube.com/@madheshvanit.v.7538

https://www.madheshvani.com

“अर्चनाकृत रामायण” विमोचित

ललितपुर । नेपाली भाषामा लेखिएको रामायणमा आधारित भई मैथिली भाषामा लेखिएको ‘अर्चनाकृत रामायण’ विमोचन गरिएको छ । मामाघर आश्रमद्वारा बुधबार बाँडेगाउँमा आयोजित कार्यक्रममा पूर्वउपप्रधानमन्त्री तथा नेपाली कांग्रेसका नेता विमलेन्द्र निधिले ‘वाल्मीकि रामायण’ र ‘रामचरितमानस’ रामायणका आधारमा पत्रकार अर्चना झाद्वारा मैथिली भाषामा लिखित रामायणको विमोचन गरेका छन् । पूर्वउपप्रधानमन्त्री निधिले रामायणको लेखनबाट झाले आफू, आफ्नो परिवारका साथसाथै भाषा र संस्कृतिलाई अमर बनाएको धारणा राखे । उनले रामायणमा रामसँगै सीताको पनि चर्चा गरिनुपर्ने बताउँदै सीताविना रामको कथा अधुरो हुने धारणा राखे । “सीताको बर्णन ओझेलमा परिरहेको छ । सीता नेपाली चेली हुन् । मैले मेरो आँखाले हेर्दा रामायण भनेको धार्मिक ग्रन्थ मात्रै हैन, राजनीतिक प्रेरणादायी कथाको स्रोत हो । यसलाई बृहत् ढङ्गले हेर्नुपर्छ र बृहत् ढङ्गले व्याख्या गर्नुपर्छ”, नेता निधिले भने । उनले हामीले रामायणलाई कुन आँखाले हेर्छौं भन्ने कुरामा निर्भर गर्छ भन्दै रामायण संसारको सबैभन्दा प्रेरणादायी राजनीतिक ग्रन्थ हो उल्लेख गरे । उहाँले आजको पुस्ताले रामायणलाई धार्मिक पुस्तक वा राम र सीताको कथामा मात्रै सीमित नगरी राजनीतिकरुपमा पनि हेरिनुपर्ने र त्यसबाट शिक्षा लिनुपर्ने धारणा राखे ।

प्रकाशित कृतिमाथि समीक्षा गर्दै राष्ट्रिय समाचार समितिका कार्यकारी अध्यक्ष धर्मेन्द्र झाले रामायणमा रामको मात्रै चर्चा बढी गरिएको बताउँदै सीताको भूमिमा सीताको चर्चालाई व्यापकता दिइनुपर्नेमा जोड दिए । साहित्यकार डा मञ्चला झाले मैथिली भाषामा अनुवाद गरेर लेख्ने आँट गरेकामा लेखक झाप्रति आभार व्यक्त गरिन् । उनले यो पुस्तक सजिलैसँग बुझ्न सकिने बताइन् । हिन्दूहरुका भगवान रामबारेमा वर्णन गरेर बाल्मिकीले रामायणमा चित्रण गरेर राम नामको महिमालाई व्यापकता दिइएको उनको भनाइ थियो । गद्यात्मक शैलीमा अनुवादित ‘अर्चनाकृत रामायण’मा करिब ६४ हजार शब्द रहेको अनुवादिका अर्चना झाले जानकारी गराइन् । रामायणमा हिन्दू धर्मका देवता विष्णुको अवतार मानिने रघुवंशका राजा श्री राम र लक्ष्मी माताका अवतार सीता माताको गाथा लेखिएको छ । यसमा आठ वटा अध्याय छन् जसलाई काण्ड भनिन्छ । नेपाली, हिन्दी, अङ्ग्रेजी, संस्कृत आदिलगायत भाषामा पढ्न पाइने रामायण अब प्राचीन मिथिलावासीले सरल मैथिली भाषामा सम्पूर्ण पढ्न पाउने अवसर मिलेको अनुवादिका झाले बताइन् ।

यस किताबको सम्पादन वरिष्ठ साहित्यकार विनित ठाकुरले गरेका छन् । महर्षी तथा संस्कृत भाषाका आदिकवि वाल्मिकी ऋषिद्वारा रचना गरिएको ‘वाल्मिकी रामायण’ त्रेतायुगमा भएको मानिन्छ । पवित्र धार्मिकग्रन्थका रूपमा रहेको रामायणमा दशरथ, जनक, राम, सीता, कैकेयी, गुरु वशिष्ठ, भरत, सत्रुधन, लक्ष्मण, हनुमान, रावण, बाली, सुग्रिव, जटायु आदिलाई मुख्य पात्रकारुपमा चित्रित गरिएको छ । मामाघर आश्रमका अध्यक्ष श्री बालयोगेश्वर विजय कृष्णमूर्ति जी महाराजले अहोरात्र खटिएर पुस्तक प्रकाशन गरेकामा अनुवादिका झाप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गरेका छन् ।

‘भ्रष्टाचार रोक्न सहकार्य जरूरी’

जनकपुरधाम । मधेश प्रदेशका प्रदेश प्रमुख हरिशंकर मिश्रले भ्रष्टाचार जस्तो विकृति रोक्न सबै सरोकारबालाहरुबीच सहकार्य आवश्यक रहेको बताएका छन् । अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको ३३औं स्थापना दिवसमा आयोगद्वारा आइतबार जनकपुरधाममा आयोजित कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्दै उनले सो कुरा बताएका हुन् । मुलुकमा विधिको शासन स्थापना गर्न अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले निर्वाह गरेको भूमिकाको प्रशंसा गर्दै उनले आमजनताले अनुभूति गर्ने गरी कार्यसम्पादन गर्न समेत उनले आयोगलाई आग्रह गरे । मुख्यमन्त्री सरोजकुमार यादवले भ्रष्टाचारलाई क्यान्सरको संज्ञा दिँदै यसलाई रोक्न सबै एकजुट हुनुपर्ने आवश्यक्तामा जोड दिए । भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्ने प्रयोजनले नै आफूहरुले सुशासन ऐन ल्याउन लागेको चर्चा गर्दै मुख्यमन्त्री यादवले घुस खानेभन्दा घुस खुवाउनेहरु पनि सचेत हुनुपर्छ भने ।

भ्रष्टाचार नियन्त्रणका लागि संचारकर्मीहरुसँग समेत सहयोगको अपील गर्दै उनले सही समाचार सम्प्रेषन गरिएको खण्डमा सोही समाचारको आधारमा भ्रष्टलाई कारबाही गरिने जानकारी दिए ।

कार्यक्रममा मधेश प्रदेशसभाका सभामुख रामचन्द्र मण्डलले भ्रष्टाचारको मुख्य कारक नेता र कर्मचारीलाई बताए । नेता र कर्मचारी इमान्दार भइदिएको खण्डमा भ्रष्टाचार आफै नियन्त्रण हुने दावीसमेत उनले गरे । उच्च अदालत जनकपुरधामका मुख्य न्यायाधीश श्रीकान्त पौडेलले भ्रष्टाचारविरुद्ध नैतिक शिक्षाको आवश्यक्ता औंल्याए । सबै क्षेत्रमा भ्रष्टाचार व्याप्त रहेकाले कानूनभन्दा मांसिकता परिवर्तन गरेर अघि बढनुपर्नेमा उनले जोड दिए ।

मधेश प्रदेशका प्रमुख सचिव दिनेश कुमार घिमिरेले नियम कानूनको पालना गरेर जनताको अपेक्षा पूरा गर्न कर्मचारीहरुसँग आग्रह गरे ।

यसअघि अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, बर्दिबासका प्रमुख रामबहादुर कुरुम्वाङले देशको विकास र समृद्धिको अवरोधको रुपमा रहेको भ्रष्टाचारलाई निवारण गर्ने मुख्य कर्तव्य सरकारको र कार्यालय प्रमुखहरुको रहेको बताएका थिए ।

सो अवसरमा माविस्तरीय निबन्ध प्रतियोगितामा उत्कृष्ट विद्यार्थीहरुलाई नगदसहित प्रमाणपत्र प्रदान गरिएको थियो ।

डा.सीके राउतको आह्वान

‘दोस्रो गणतन्त्रको आन्दोलनमा सहभागी होऔं’

काठमाडौं । जनमत पार्टीले ‘दोस्रो गणतन्त्र अभियान’ सुरु गरेको छ। देशमा ‘दोस्रो गणतन्त्र’का लागि आन्दोलन गर्नुपर्ने निश्कर्षसहित जनमत अध्यक्ष सीके राउतले ९ बुँदे आन्दोलनका मागहरू सार्वजनिक गर्दै अभियानमा जुटेका हुन्। अभियानको शिलशिलामा अध्यक्षराउतसहित अन्य पदाधिकारी आफैँ पर्चा बाड्दै हिँडेका छन्। मागहरूको एक पाने पर्चा बनाएका डा. राउत आफ्ना समर्थकहरूसहित राजधानीको इमाडोल क्षेत्रको सडकमा पर्चा बाँडेका थिए। आफूहरूले राखेको विचार र मागमा जनताको समर्थन बढ्दै गएको जनमतका नेताहरुको दाबी छ। जनमतका सचिव बीपी साह भन्छन्, ‘हामीले राखेका प्रस्तावहरू समकालीन अवस्थामा नेपालका लागि नयाँ हुन्,’ उनले थपे,‘देशको संविधानमै समाजवादतर्फ उन्मुख लेखिएपछि दलहरू समाजवादी विचारमै रोकिनु स्वभाविक हो। तर समाजवादले वर्तमान अवस्थामा नेपाललाई विकासित बनाउन सक्दैन, रोजगारी दिन सक्दैन, वैदेशिक पलायन रोक्न सक्दैन। त्यसैले हामीले सामाजिक लोकतन्त्र एवं कल्याणकारी राज्यको अवधारणलाई प्रस्ताव गरेका छौं।’

सामाजिक लोकतन्त्र र कल्याणकारी राज्य स्थापना गर्न राउतले ९ बुँदे कार्यक्रम अगाडि बढाएका छन् । उक्त ९ बुँदे प्रस्तावित कार्यक्रमलाई प्रचार सामग्री बनाएर बाँड्न सुरु गरिएको सचिव साहले बताए ।

आज हाम्रो देश राजनैतिक दल र नेताहरूको स्वेच्छाचारी, तानाशाही, भ्रष्टाचार र अर्कमण्यताले असफल राष्ट्र बन्ने र अस्तित्व नै समाप्त हुने ठाउँमा पुगेको छ । देशकै शीर्षनेताहरूको संलग्नतामा बालुवाटार काण्ड, भूटानी शरणार्थी शिविर काण्ड, यति काण्ड, ओम्नी काण्ड, सुन तस्करी जस्ता भ्रष्टाचार काण्डहरू निरन्तर घट्दै आएको छ, तर कतै कुनै छानबिन र कारबाही छैन ।

बिना घुस जनताको कतै कुनै काम भइराखेको छैन। संसद् पूर्णत: प्रभावहीन बन्दै चार नेताहरूको मुट्ठीमा फँसेको छ । न्यायपालिका पूरै विक्रि भइसकेको अवस्थामा छ । सरकार आफ्नो पार्टी र कार्यकर्तालाई पोस्ने थलो मात्रै बनेको छ, जहिले पनि कुर्सीको लडाँई छ, देशको अलिकति पनि चिन्ता सरकार चलाउनेलाई छैन । शिक्षा र स्वास्थ्य क्षेत्र धराशायी भएको अवस्था छ। चलिरहेका उद्योगधन्धाहरू पनि सरकारले बन्द गर्दैछन् भने आर्थिक लगानीलाई भगाउँदैछन् । आठ लाखभन्दा बढी युवाहरू वर्षेनि विदेशिन बाध्य छन् । रोजगारी दिने त कहाँ हो कहाँ, वैदेशिक रोजगारमा जान पाऊँ भन्दा पनि सरकारले गोली चलाएर युवाहरूको हत्या गर्दैछ। चारैतिर निषेधित क्षेत्र घोषणा गरेर, अभिव्यक्ति स्वतन्त्रता हरण गरेर लोकतन्त्रको हत्या हुँदैछ । तरकारी र खाद्यान्नसमेतमा भ्याट लगाएर सरकारले जनताबाट चर्को कर तथा राजस्व उठाउँदैछ, तैपनि भ्रष्टाचारको कारणले प्रहरी र कर्मचारीलाई तलव समेत खुवाउन असमर्थ छ । देशको अर्थतन्त्र धराशायी छ। अब देश विकासको लागि हामी जनता नउठे यो देशको अस्तित्व नै समाप्त हुने अवस्थामा पुगेको छ। तसर्थ आदरणीय दिदीबहिनी दाजुभाइहरू, अहिलेसम्म अरू नेता र पार्टीका लागि धेरै पटक आन्दोलन गर्यौं, अब आफ्नो र आफ्नो सन्ततिको भविष्यको लागि देश विकास आन्दोलनमा सहभागी होऔं ।

मागहरू:

१. जनताको जनसम्प्रभुता कायम गर, पार्टी र नेताहरूको बन्धक र सिन्डिगेटबाट देशलाई मुक्त गर

२. आन्दोलनकारीको नेत्तृत्वमा सम्पूर्ण अधिकारसम्पन्न राष्ट्रिय न्यायाधिकरण (ट्राइब्यूनल) गठन गर सरकार, पार्टी र शीर्ष नेताहरूको संलग्नता र संरक्षणमा भइरहेका सम्पूर्ण श्रृंखलाबद्ध भ्रष्टाचार, अनियमितता र दण्डहीनताको छानबिन गरेर सजाय देऊ

बाँकी अन्तिम पृष्ठमा

प्रचण्ड नेतृत्वको सरकार किसान मजदुरलाई बिर्सेको छ : प्रभु साह

वीरगंज । आम जनता पार्टी (आजपा) का अध्यक्ष एवं पूर्वमन्त्री प्रभु साहले किसान मजदुरको रगत पसिनाबाट नेता बनेकाहरु आजको दिनमा भगौडा दलाल पूँजीपति बर्गका लागि काम गरिरहेको बताएका छन् ।

महान जनयुद्ध दिवसको विशेष अवसरमा विरगंजमा आज आजपाद्धारा आयोजित “दलतन्त्रको उपहार : नेपालीहरु विदेशमा मर्ने र विदेशीहरु नेपालमा काम गर्ने” विषयक अन्तरक्रिया कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्दै अध्यक्ष साहले यस्तो बताएका हुन् ।

‘प्रचण्ड नेतृत्वको सरकार कुन बर्गको हो ? भन्ने प्रश्न उठेकोछ । किसान मजदुरको रगत पसिनाबाट नेता बनेकाहरु आज भगौड़ा दलाल पूँजीपति वर्गको लागि काम गरिरहेकोछ । देश बनाउने संकल्प लिएकाहरु निजी स्वार्थमा परेर देश बर्बाद गर्न लागेका छन्’ साहले भने, ‘देशमा रोजगारी नपाएर नेपालीहरु विदेशमा मरिरहेको र अर्को तिर नेपालको अधिकांश उधोगहरु विदेशी कामदारले भरिएको वर्तमान अवस्था छ । किसान मजदुरको रगत-पसिनाबाट उदाएका माओवादी नेतृत्वको सरकारमा यस्तो कहालिलाग्दो अवस्था निर्माण हुनू दुखद एवं दुर्भाग्यपूर्ण विषय हो ।’

‘पथभ्रष्ट गद्दारहरुलाई बहिष्कार गरौं ! महान जनयुद्ध दिवसको सम्मान गरौं !!’ भन्ने मुल निष्कर्षलाई आत्मसात गरेर अगाडि बढ्न सम्पूर्ण देशभक्त जनतामा अपिल गर्दै आजपा अध्यक्ष साहले जनयुद्ध दिवसको सबैमा शुभकामना व्यक्त गरेका छन् ।

कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्दै उनले अहिलेको दलिय सिण्डिकेटलाई तोडदै दलतन्त्रको विकल्प खोज्ने समय आईसकेको बताए । आम श्रमजीवि वर्ग, सर्वसधारण, किसान, मजदुर लगायतकालाई पीडादायि अवस्थामा पुर्याउँने दलतन्त्रको विकल्प नखोजिए यो भन्दा ठुलो दु:ख भोग्नुपर्ने अवस्था आउँने उनले बताए ।

‘अहिले देशको आर्थिक अवस्था दिनदिनै खस्किदै गएको छ । दलाल पूँजीपतिवर्ग हावी हुने, भगौडाहरुले आफ्नो सम्पती बेचेर विदेशमा थुपार्ने र उनीहरुलाई नै सरकारले सहयोग हुने गरी कानून पनि निर्माण गरिने लगायतका कारणले मुलुकको अवस्था झनै खराब हुदैगएको यथात कुरा हामी देखिरहेका छौं’ साहले भने, ‘मुलुकलाई समृद्ध बनाउँने हो भने, श्रमजिवि वर्ग, किसान, मजदुर, सर्वसधारणको सम्मान हुनैपर्छ । तर सरकार यो बर्गको हितमा हुने काम गरिरहेको छैन्, यो दु:खद कुरा हो ।’

आन्दोलनरत पहिचान पक्षधर र कोशी सरकारबीच पाँचबुँदे सहमति

काठमाडौं । कोशी प्रदेश सरकार र आन्दोलनरत पहिचान पक्षधरबीच पाँच बुँदे सहमति भएको छ । शुक्रबार बिहान दुबै पक्षबीच भएको वार्ताले पाँच बुँदे समहति तय गरेको हो ।

सहमतिमा फागुण १० गतेअघि अर्को वार्ताको समय मिलाउने लगायत पाँच बुँदामा सहमति भएको छ । सहमतिको पहिलो बुँदामा ’प्रदेशको पुन: नामकरण सम्बन्धमा सहमति हुने राजनीतिक वातावरण बनाउन सरकार एवं आन्दोलनरत पक्षबाट संविधानसम्मत राजनीतिक पहल एवं छलफल अगाडी बढाउने’, भनिएको छ ।

आन्दोलनरत पक्षले आन्दोलनको स्वरूप परिवर्तन गरी शान्तिपूर्ण राजनीतिक गतिविधि अघि बढाउने र सरकारको तर्फबाट कुनै पनि प्रकारको बल प्रयोग नगर्ने सहमतिको दोस्रो बुँदामा सहमति गरिएको छ । त्यसैगरी पहिचानको आन्दोलनका क्रममा भएका घाइतेहरूको उपचार व्यवस्थापन र शहीद परिवारलाई क्षतिपूर्तिको व्यवस्था प्रदेश सरकारले प्रबन्ध गर्ने उल्लेख छ ।

पहिचानको आन्दोलनको क्रममा कारागारमा रहेकाहरूको रिहाइ र मुद्दा लागेका व्यक्तिहरूको मुद्दा फिर्ताको प्रक्रिया प्रदेश सरकारले अगाडि बढाउने सहमतिको चौथो बुँदामा उल्लेख गरिएको छ भने पाँचौं बुँदा ‘दुवै पक्षका वार्ता समिति संयोजकहरूले आपसमा समन्वय गरी फागुन १० गतेभन्दा अगाडि बस्ने गरी समय र स्थान निर्धारण गर्ने’ भनिएको छ ।

शुक्रबार सरकारी वार्ता टोली र पहिचान पक्षधर वार्ता समितिका सदस्यबीच छलफल भएको थियो । जसमा सरकारका तर्फबाट वार्ता समितिका संयोजक कमलप्रसाद जबेगू, गणेशप्रसाद उप्रेती र प्रदेश सचिव लक्ष्मीप्रसाद पौडेलले हस्ताक्षर गरेका छन् भने पहिचान पक्षधर संयुक्त संघर्ष समितिको वार्ता समितिका तर्फबाट डकेन्द्रसिंह थेगिम, गोविन्दबहादुर आङबुहाङ, युवराज राई, दिवस राई, लाक्पा शेर्पा, कुमार लिङदेन, पदम लिम्बु, अर्जुन जम्नेली राई, डम्बर लावती जेन्टल, पदम जबेगु र चन्द्रकुमार चौधरीले सहमति पत्रमा हस्ताक्षर गरेका छन् ।

यसअघि बिहीबार पनि दुई पक्षबीच वार्ता भएको थियो । प्रारम्भिक छलफलपछि शुक्रबार बिहान भएको वार्तामा सहमति जुटेको पहिचान पक्षधर वार्ता समितिका सदस्य दिवस राईले जानकारी दिए ।

सम्पादकीय

मधेश सरकार किन अलोकप्रिय हुँदै

मधेश सरकार दिनप्रति दिन अलोकप्रिय बन्दै गएको छ। मुख्यमन्त्री सरोज यादवको आलोचना आफ्नै पार्टी र सत्तारुढ गठबन्धन दलका नेताहरुले गर्न थालेका छन्। सरकारले रोजगारीको सिर्जना गर्नुपर्छ। जस्तै-उद्योगधन्दाहरू खोल्ने, सिँचाईको व्यवस्था गर्ने, कृषिलाई आधुनिकीकरण गर्ने हो भने लाखौं युवाले स्वदेशमा नै रोजगारी पाउन सक्छ। यहाँ कुन कुन उद्योग खोल्न सकिन्छ त्यसको अध्ययन गरेर, उद्योगपति तथा विदेशीहरूलाई पनि आह्वान गरेर यहाँ भएका कच्चा पदार्थको सदुपयोग गरेर उद्योगहरू खोल्न सकिन्छ।

मुख्य कुरा त सरकारमा जो जो छन् उनीहरू इमान्दार हुनुपर्यो। जनतालाई कसरी समृद्धको बाटोमा अगाडी बढाउन सक्छौं, कसरी घर-घरमा रोजगार दिन सक्छौं, कति अवधिभर दिन सक्छौं, यी विषयमा गम्भीर हुनुपर्छ। यस्ता कुरामा प्रतिपक्षीसँगको सल्लाह लियो भने हामी पनि सल्लाह दिन्छौं। हामीलाई त विकास चाहिएको हो।

हो, अहिलेसम्म सत्ता गठबन्धनसँग कुनै छलफल भएको छैन। पहिला सरकार नै अहिलेसम्म पूर्णता पाइसकेको छैन। तर हिम्मत गर्यो भने बन्द भएका जति पनि कलकारखानहरू छन् ती सबैलाई सञ्चालन गर्ने प्रयास गर्ने कामलाई प्राथमिकतामा राख्नु पर्दछ। बन्द हड्ताल गरेर होइन अबको लडाई भनेको नै समृद्धिको लडाई हो। त्यसकारण रोजगारी नै दिलाउने हो भने मधेश सरकारलाई धेरै हदसम्म अगाडी बढाउन सक्छौं।

हामी विकासमा एक भएर बन्द भएका कारखानाहरू सञ्चालन गरौं। त्यसमा हाम्रो पूर्ण सहयोग हुनेछ। नयाँ औद्योगिक वातावरण तयार गर्नका लागि कस्तो सहयोग आवश्यक पर्छ त्यस किसिमको सहयोग गर्न हामी तयार छौं। कृषिलाई प्रमुख प्राथमिकतामा राखौं। पहिले खाद्यान्न निर्यात गर्ने देश अहिले अर्बौंको आयात गर्नुपर्ने बाध्यता छ त्यसकारण कृषिलाई प्राथमिकतामा राख्नुपर्ने हुन्छ।

संविधान संशोधनप्रति एमालेको कहिल्यै पनि नकारात्मक धारणा थिएन। हामी प्रमुख प्रतिपक्षमा थियौं। तात्कालीन सरकारले मधेशवादी दलहरूसँग पटक-पटक छलफल गर्‍यो, सम्झौता गर्‍यो तर एमालेसँग कुनै त्यस्तो लिखित सम्झौता गरेन। तर संविधान संशोधन नहुँदा दोष एमालेलाई दिइयो। कुन बुँदामा संशोधन गर्ने, त्यसमा छलफल गरौं। जनताभन्दा अर्को ठूलो दल हुनै सक्दैन।

हामीले त्यसरी त सोचेका छैनौं, कहाँ संशोधन गर्ने तर। जुन दल प्रतिपक्षमा छन्, जो संविधान निर्माणमा पनि सहभागि भएन, कालान्तरमा पनि त्यहि विषयलाई लिएर दुई चरणको निर्वाचन बहिष्कार गरे तर पछि तेस्रो चरणको निर्वाचन र प्रदेश र संघीय निर्वाचनमा भाग लिए, उनीहरूबाट स्पष्ट शब्दमा प्रस्ताव आउनु पर्छ। संविधानमा कहाँ कहाँ त्रुटी रहेको छ, त्यसका लागि बसेर नेपालको हित अनुकुल र मधेशकै पनि हित अनुकुलको मित्रवत् रूपमा बसेर छलफल गरेर निष्कर्षमा पुग्ने हो भने मात्र थाहा हुन्छ, कुन कुन बुँदामा संशोधन गर्नुपर्छ भन्ने।

माग राख्दैमा सबै शतप्रतिशत माग पूरा हुन्छन् भन्ने त हुँदैन। जुन जुन मागहरू सम्बोधन गर्नुपर्ने हुन्छ त्यसका लागि छलफल गर्नुपर्छ। पहिले पटक-पटक संसदमा माग पेश गर्दा हामीलाई एक पटक पनि सोधेनन्। अहिले आएर दोष हामीलाई दिन्छन्। यहाँसम्म आइपुग्दा करिब करिब सबै कुरा थाहा भयो। संविधान संशोधनदेखि लिएर विकासका काममा जति पनि समस्या छन्, नेपाली जनताको हित बाहेक अन्य कुराहरू हुने छैन। संविधानका कुन-कुन धारामा संशोधन गर्नुपर्ने हुन्छ त्यसमा छलफल गरेर अगाडि बढ्नुपर्छ।

नेपाललाई फेरेको तर, इतिहासमा विरूप हुन पुगेको दिन

जयप्रकाश प्रसाद गुप्ता

मलाई गिरिजा प्रसाद कोईरालाको बिश्वास पात्र भनिन्थ्यो। यद्यपि यसको केही दिन पछि नै म संचार मंत्रीबाट सारिएर अन्तै पुर्याईए, मलाई कृषि मंत्रालयको पदभार दिईयो। यस पछि यौटा अर्को घटना तर्फ मेरो अन्तरमन गयो। म संचार मंत्री रहेकै बेला, शायद यस घटनाको केही साता अघि बुद्ध एयरबाट बिराटनगरबाट काठमांडू आउदै थिए।

तेस बेला प्रज्वल शम्सेर प्रधान सेनापति थिए। सिंहदरबारमा रहेको प्रधान मंत्री कार्यालयको मिटिंग हल, जहाँ प्रायस: प्रमले प्रतिनिधी मंडलहरूबाट ज्ञापन पत्र आदि बुझ्ने काम गर्दथे, त्यस दिन मंत्रीको रूपमा हामी केही बोलाईएका थियौं। म संचार मंत्री थिए।

सेनापतिको ब्रिफिंग थियो। धेरै कुराहरू भनियो, बताईयो। सेनाले निर्धारण गरेको क, ख, ग र घ गरी माओवादी प्रभाव बिस्तारको चार क्षेत्र बारे विवरण दिईदैथ्यो। चार जिल्लाको 'क' क्षेत्रमा सिमीत पारिएको माओवादीको बिस्तार दुई बर्ष पुरा नहुदै पच्चीस जिल्लामा भैसकेको रोचक विवरण सेनाको तर्फबाट सचित्र बताईएको थियो। माओवादीलाई हरेक उल्लेखमा 'आतंककारी' सम्बोधन गरिएर यी सब भनिईदै गर्दा प्रम गिरिजा बाबुको मौनता थियो। उहाँ ध्यानपुर्वक सुनिरहनु भएको थियो। तत्कालिन प्रधान सेनापतिले माओवादीले रचेको सैन्यब्यूहको सबिस्तार चर्चा गरिरहेका थिए। अपरिष्कृत हातहतियार तथा बिस्तारित आधार क्षेत्रको सहयोगमा दुई बर्ष नबित्दै 'चार जिल्ला'बाट 'पच्चीस जिल्ला'मा फैलिएको माओवादीलाई नियन्त्रण गर्न सेनाले केही बिषयहरूमा बडो जोड दिईरहेको थियो। माओवादी बिरूद्धको प्रत्याक्रमण सेना कै एकल नेतृत्वमा हुनुपर्ने, अत्याधुनिक हातहतियार तथा फौजी बन्दोबस्तीका समानहरूका लागि सरकारले निर्बाध सहयोग गर्नुपर्ने, सेनाको संख्यामा यथेष्ठ बढोत्तरी हुनुपर्ने र सेनाको परिचालन सेनाको परमाधिपत्ति राजाको आदेशबाट हुनुपर्ने कुरा उनले बुझिने भाषामा बोलिरहेका थिए। प्रम गिरिजा बाबु तिर हेर्दै जननिर्वाचित सरकारले सेना परिचालनका लागि राजालाई सिफारिश गर्नुपर्ने कुरा तथा राजनीतिक पार्टीहरूका बीच यस निम्ति सहमति हुनुपर्ने कुरा बोल्दा प्रमले हामी तिरपनि हेर्नु भएको थियो। यसको अर्थ थियो।

छलफल शुरू भयो। मैले सेनापतिलाई सोधेको थिए, तपाईले भनेको 'आतंक' को यत्रो तीब्र बिस्तारको अन्तरनिहीत प्रेरक तत्व के होला त ? थप प्रष्ट्याउदै भने माओवादी मध्य पश्चिमांचलको चार जिल्लालाई सघन प्रभाव क्षेत्रमा बदल्न लगभग एक दशक लाग्यो। अनि ती चार जिल्लाबाट थप पच्चीस जिल्लामा सघन कारवाहीको बिस्तार गर्न जम्मा दुई बर्ष मात्र लाग्यो। यसर्थ, मैले जान्न खोजेको यति तीब्र रफ्तारमा माओवादी बिस्तारको प्रेरक बिषय के हुन सक्छन् त?

मलाई लाग्यो, सेनापति त यसको जवाफ दिन पूर्व विचारित र तम्तयारै थिए। हत्केलाका औंलाहरूको रेखाको गिन्ती गर्दै उनले भने एक सुरमा भने- मुलुकमा सुशासन नहुनु, चरम भ्रष्टाचार हुनु, कुनै पनि सरकारले पुरा समय काम गर्न नसक्नु, राजनीतिक अस्थिरता आदि त हो नि यसका कारण ! त्यहाँ सेनापतिसंगको प्रतिसंवाद ठिक थिएन। दरबारीया अखबारहरूले माओवादीलाई समर्थन गर्दै लगभग यस्तै कारणहरू लेखिरहेका हुन्थे तेस बेला। मैले प्रम गिरिजा बाबु तिर लक्ष्य गरी कुरा राखे-०४८ देखि ०५१ सम्म त यि माओवादीहरू संसद मै थिए। ०५२ को फागुण १ देखि यिनीहरू जनयुद्धको थालिनी नै गरे। के संसदीय कालको पहिलो तीन बर्षको शासनबाट सिर्जित अव्यवस्था नै माओवादी जनयुद्धको प्रेरक तत्व रहेको निष्कर्षमा हामी पुग्न सक्छौ र ?

म तेस बैठकमा कतिपयबाट चक्षु प्रश्नको घेरामा परिसकेकोले थप बोल्नै पर्यो; -मध्य पश्चिमांचलका चार जिल्लामा केन्द्रीत माओवादीको दुई बर्ष नबित्दै पच्चीस जिल्लामा बिस्तारको कारण केही सामाजिक र अर्थ राजनीतिका मुद्दाहरू हुनसक्छ, जस्ले बृहद् संख्याका मानिसलाई हतियार उठाउन हौस्याएको छ। मैले उठाएको आर्थिक-सामाजिक मुद्दाका बारेमा प्रमले सोध्नु भएपछि मात्र मैले भने कि सामाजिक बिभेद, जातीय उत्पीडन र राज्यबाट नागरिकको सामुदायिक पहिचानको सवाललाई पनि माओवादीले उठाएका छन्। बिभिन्न जातीय समुदायहरूको मुक्तिका सवाल पनि माओवादीले उठाएका छन्। यसको पनि खोजी गर्ने हो कि ? मिटिंग सकियो। कारणको खोजी र तेसको निदान तेस बैठकको उद्देश्य थिएन, ब्रिफिंग बैठक थियो त्यो।

मलाई गिरिजा प्रसाद कोईरालाको बिश्वास पात्र भनिन्थ्यो। यद्यपि यसको केही दिन पछि नै म संचार मंत्रीबाट सारिएर अन्तै पुर्याईए, मलाई कृषि मंत्रालयको पदभार दिईयो। यस पछि यौटा अर्को घटना तर्फ मेरो अन्तरमन गयो। म संचार मंत्री रहेकै बेला, शायद यस घटनाको केही साता अघि बुद्ध एयरबाट बिराटनगरबाट काठमांडू आउदै थिए। अघिल्लो दिनसम्म जिल्लाका कार्यक्रमहरूमा ब्यस्त रहेकोले पत्रपत्रिका तर्फ धेरै ध्यान दिन सकेको थिईन। प्लेन उडन लाग्दा अखबार दिईयो, कांतिपुर दैनिक थियो। बडो चाख एवं विश्मयका साथ पढन लागे, मुख्यपृष्ठको प्रमुख समाचार नै थियो- "संचार मंत्री गुप्ता राष्ट्रिय सुरक्षा समितिबाट हटाईने।" मुलुकको सुरक्षा मामिलाका बारेमा प्रमको अध्यक्षतामा यो एक समिति वा परिषद थियो। प्रमका अतिरिक्त रक्षा मंत्री, गृहमंत्री र प्रमले चाहेका १,२ मंत्री, प्रधान सेनापति तथा सुरक्षा निकायका मानिसहरू यसमा रहन्थे। अरू बेला यस समितिका बारेमा धेरै केही सुनिन्न्। तर, त्यो द्वन्दको बेला थियो, यसको बढी चर्चा थियो। द्वन्दको समयमा संचार क्षेत्रको भुमिकाको कारणले होला म पनि तेसमा मनोनित गरिएको थिए। यस समितिमा केही भएको थियो। केही बिचारोत्तेजक कुराहरू, शायद मै बाट। यद्यपि यो समाचार अनायास आएको थियो, त्यो पनि कांतिपुरमा। म सोचमग्न हुदै काठमांडू ओर्लेर सोझैं बालुवाटार गए। केही समय पछि प्रमलाई भेटेर मलाई तेस समितिमा नराख्न अनुरोध गरे। उहाँले भन्नु भयो, हो यो सेनाले तिमीलाई, खुमबहादुरलाई तथा गोबिन्दलाई(जोशी)लाई मन पराउदैनन्। यिनैले दरबारलाई पनि अनापसनाप भनेका छन्। राजाले पनि यस्तै कुरा गर्छन्। तर, आजलाई यति भन्नु ठिकै होला कि सेनालाई म मन परेको थिईन। सुचना तथा संचार मंत्रीको रूपमा केन्द्रीय सुरक्षा समितिमा म रहिन। त्यहाँ मेरो भुमिका मन परेको थिएन। गोबिन्द राज जोशीका कुराहरू पनि तिनीहरूलाई मन नपरेको देखिन्थ्यो।

म संचार मंत्री नरहेपछि सुरक्षासंग सम्बन्धित बैठकहरूबाट मेरो किनारा भैसकेको थियो। तर, माओवादी जनयुद्द भनौं वा जे भनौं, यसमा व्यापक जन सहभागिताको उत्प्रेरक तत्व गंभीर र विचारणीय रहेकोले यसको खोजि हुनु पर्नेमा म प्रतिवद्ध नै थिए। राज्यले बिचारशील भएर यसको खोजि गर्नुपर्ने मेरो मत थियो। आज पनि मेरो मान्यता रहेको छ; चन्द्र शम्सेरले इस्तिहार जारी गरेर बिश्वयुद्ध ताका नेपाली युवाहरूलाई अनिवार्य रूपमा बेलायती सेनामा भर्ना हुन लगाएको जस्तो उर्दी यसको अन्तर्निहित कारण होईन। यो रोजगारीको सवाल वा अराजकता मच्चाउने तत्कालिन युवाहरूको चाहना मात्र थिएन।पहिलो संविधान सभाको कक्ष भित्र देखिएको बैचारिक, सामुदायिक, जातीय, क्षेत्रीय, भाषिक, पहिचानको आकांक्षा आदिको सशक्त उपस्थिति यसको अकाट्य उदाहरण थियो। तर, दुर्भाग्य भनौं- माओवादी र मधेसीले समेत यसलाई प्राण वायु दिन सकेन।

मलाई लाग्दछ, जनयुद्ध पश्चात यसका परिणामहरूलाई संस्थागत गराउन न सकेकोले नै आजको दिनसम्म आई पुग्दा यत्रो ठूलो अभियान अतितको अपराधीक ब्याख्यामा रूपान्तरित हुन गयो। आज सामाजिक संजालमा फागुण १ गतेलाई सार्वजनिक बिदा दिईने भनिएपछिको तरंग तथा अदालतबाट तेसमा रोक लगाईनुबाट यस्तै देखिएको छ।

आज माओवादी जनयुद्ध युरोपीयनहरूको ईसायीकरणको वाहक, भारतको तानाबाना, राजाको षडयन्त्र, बौद्धिकता बिहीन कर्म, फगत हिंसात्मक उद्यम, लुटपाटको प्रवृति, नेपालको लागि भारतको भूराजनीतिक षड्यन्त्रको बल र तत्कालिन अक्षम शासन व्यवस्थाको परिणाम र केही चतुरहरूको धूर्तकर्म आदि जे भनिएपनि यो पूर्ण सत्य भने होईन। यी सब त स्वयं माओवादीले नै तेस जनयुद्धको स्वामित्व परित्याग गरेपछिको स्वत: उत्पन्न हुने प्रतिकृयाहरू हुन्। माओवादी पार्टी 'राज्यको रूपान्तरण खोज्नेहरूको पार्टी' न रहेर सत्ता लम्पटहरूको पार्टी हुन गएको आजको यस अवस्था यसो हुनु वा देखिनु स्वभाविक नै हो।

जे होस्, यति ठूलो अभ्यास एवं परिणामको यति छिटो स्वख:लनको अर्को उदाहरण बिरलै भेटिएला। तर, दुर्भाग्य नै हो यो कि यसको मूल्यांकनसम्म गर्न कोही माओवादी आज बाँकी रहेनन्।

नेपाल प्रहरीमा १९५० जनाका लागि नयाँ भर्ना आव्हान

काठमाडौं। नेपाल प्रहरीमा जनपद प्रहरी समूहतर्फ रिक्त रहेका विभिन्न पदहरूमा खुल्ला प्रतियोगिताद्वारा समावेशी प्रावधान अनुसार पदपूर्ति गर्न कूल १ हजार ९ सय ५० जनाको लागि नयाँ भर्ना दरखास्त आव्हान गरिएको छ।

नयाँ भर्नामध्ये प्रहरी जवान पदमा १ हजार ८ सय ५६ जना र प्रहरी कार्यालय सहयोगीतर्फ ९४ जनाका लागि दरखास्त आव्हान गरिएको हो। जसमध्ये प्रहरी कार्यालय सहयोगीतर्फ भान्छेतर्फ ५३ जना, हजामतर्फ ७ जना, कुचिकारतर्फ २० जना र खेलाडीतर्फ १४ जनाका लागि दरखास्त आव्हान गरिएको हो।

प्रहरी जवान र प्रहरी कार्यालय सहयोगी पदका लागि जिल्ला प्रहरी परिसरहरु काठमाडौं, भक्तपुर र ललितपुर, ७ वटै प्रदेश प्रहरी तालिम केन्द्रहरु विराटनगर, जनकपुर (हाल राजविराज सप्तरी), दुधौली सिन्धुली, पोखरा, बुटवल, सुर्खेत (हाल नेपालगंज) र दिपायल तथा ७७ वटै जिल्ला प्रहरी कार्यालयहरुमा दरखास्त फारम लिन र बुझाउन सकिने छ। साथै प्रहरी कार्यालय सहयोगी (खेलाडी) पदमा दरखास्त दर्ता गर्न इच्छुक उम्मेदवारहरूको राष्ट्रिय प्रहरी प्रशिक्षण प्रतिष्ठान महाराजगंज काठमाडौंमा मात्र दरखास्त फाराम दर्ता हुनेछ।

नयाँ भर्ना हुन इच्छुक नागरिकहरूले फागुन २ गतेदेखि चैत ९ गतेसम्म सम्बन्धित कार्यालयहरुमा कार्यालय समयभित्र दरखास्त फारम लिन तथा बुझाउन सक्नेछन्।

दरखास्त आव्हान सम्बन्धि विस्तृत विवरण सहितको सूचना तथा सम्बन्धित पदको पाठ्यक्रम नेपाल प्रहरीको वेवसाइटमा समेत राखिएको छ।

राष्ट्रिय मुक्ति क्रान्ति

बहुलराष्ट्रिय राज्य स्थापनाको निम्ति आह्वान

– राजेन्द्र महतो
– बुद्धछिरिङ मोक्तान

जनता समाजबादी पार्टीको नेपाली क्रान्तिको कार्यदिशा "अभियानमा निरन्तरता संघर्षमा जोड विद्रोहको तयारी" अन्तर्गत अगाडि सारेका क्रान्तिको "चार विकल्प चार तयारी" अब परिपक्व भएको सन्दर्भमा अब हामी वर्तमान सामाजिक-राजनितिक, आर्थिक उपरीसंरचनालाई सामाजिक-राजनितिक, आर्थिक आधारसंरचना देखी "अभियान संघर्ष विद्रोह"को बलमा तलबाट हस्तछेप गर्ने र परिणामत: राज्यसत्तालाई नै बदल्ने योजनामा अघि बढ्न अन्तिम तयारी गरिरहेको छौं । जसको शुरुवातको लागि ग्रामीण जाति-वर्ग संघर्षलाई आधार बनाई देशको केही भागहरुमा आधार क्षेत्र निर्माण गर्दै क्रान्तिकारी योजनाको शुरुवात गरिने छ जुन क्रमैसंग अन्यत्र भागहरुमा विस्तार गरिने छ । यसरी शुरुवातमा क्रान्ति बाहिरी घेराबाट शुरु हुँदै मुलुकको केन्द्र तर्फ अघि बढ्नेछ र केन्द्रमा जाति-वर्ग संघर्षको हलचल पैदा गर्नेछ । यस क्रममा ग्रामीण सत्ता भने सामुहिकता वा सहकारीता मार्फत पूरैस्वदेशीकरण गरिने छ । यसक्रममा यो विद्रोहलाई वैधता दिन अन्तरराष्ट्रिय मान्यता, सिद्धान्त, कानुन मुताविक सबै योजनालाई अगाडि बढाईने छ । क्रान्तिको योजना पूर्णतय शान्तिपूर्ण हुनेछ जबसम्म राज्यले लोकतान्त्रिक तथा अहिंसात्मक विधीद्धारा व्यवहार गर्नेछ । धेरै हदसम्म राज्य हिंसात्मक हुँदा समेत क्रान्ति अहिंसात्मक बनाउने पूरै प्रयत्न गरिने छ । तर राजनीतिक विद्रोहमा हिंसाको गुन्जायसलाई पूरै अस्विकार गर्ने तहसम्मको पनि हुने छैन । ईण्डिजिनिष्टहरुलाई हिजोका पूँजिबादी वा बाम्पन्थीहरुलाई जस्तो राज्य विहिनताबाट राज्य प्राप्तिको लडाई लड्ने जस्तो अवस्था हैन । हामी त संधै सत्ताधारी नै थियौं । हाम्रो विद्रोह त खाली सत्ताको निमित्त हुने विद्रोह जस्तो हैन । हामीसँग त यो कथित आधुनिक भनिएका प्रतिकृयाबादी सत्ताको विकल्प संधै थियो । यसर्थ हाम्रो विद्रोह त "विकल्प सहित विद्रोह" हो । जहाँ हामी आफ्नै आदिथलोहरुमा आफ्नै सत्ताको अभ्यास गर्ने छौं । त्यही नै हाम्रो विद्रोहको लाईन हुनेछ ।

१५. प्रमुख पार्टीको राजनीतिक चरित्र र पोजिसन सम्बन्धमा हाम्रो विश्लेषण:

हामीले अब हाम्रो प्रतिशपर्धी (वा बिरोधी) शक्ती र सहयोगी (वा मित्र) शक्तीहरु को को हुन भन्ने बारेमा ठोस अवधारणा निर्माण गर्नु पर्दछ । यसमा ति शक्तिहरु कुनकुन विचारद्वारा निर्देशित भई आएका छन भन्ने कुराले तय गर्दछ । यहाँ माथि जनाए जस्तै प्रोफेसर चोम्स्कीले सन १९७० मा भने अनुसार बिकासित औद्योगिक समाजमा विश्वमा मुलत: चार भिन्नभिन्न वैचारिक पोजिसन्सहरु; १. क्लासिकल लिबरलस २. लिबरटेरिएन सोसिएलिष्ट ३. स्टेट सोसिएलिष्ट ४. स्टेट क्यापिटलिष्ट हुनेछ । २००७ साल ताका गठन भएको दलहरुमध्य नेपाली कांग्रेसले आफुलाई लिबरटेरिएन सोसिएलिष्टको रुपमा बिकास गरे भने कम्यूनिष्ट शक्तिले भने स्टेट सोसिएलिष्टको रुपमा बिकास गरे । तर आज आइपुग्दा कांग्रेस पूरै क्लासिकल लिबरल्सको स्थितिमा आइपुग्यो भने कम्यूनिष्ट शक्तिहरु पूरै स्टेट क्यापिटलिष्टको स्थितीमा आइपुग्यो । उनिहरु सामाजिक लोकतन्त्रलाई स्थापित गर्ने उद्देश्यमा पूरै चुक्यो र उनिहरुको समाजबाद जसको निमित्त सयौं नेपालीहरु स्वदेशी-गैरस्वदेशीले प्राण आहुती गरे त्यो कहिल्यै स्थापित भएन । उनिहरुको आह्वानमा नेपालमा जतिपनि विद्रोहहरु भए अन्तत: त्यसले उनिहरुकै वर्ण-वर्गका सिमित मानिसहरुलाई मात्र फाईदा पुग्यो भने अधिकांस उत्पीडित जाति-वर्गका जनताहरु हालपर्यान्त गरीबी, रोग, भोग, उत्पिडन कै सिकार भइरहनुपरेको छ । उनिहरुको राजनीतिक दर्शनहरु बस्तुगत जगतमा देखिएका अन्तर्विरोधहरु हल गर्ने सबालमा पूरै असफल भएका छन । यि शक्तीहरुको वर्ण-वर्ग चरित्रका बारेमा हामीले माथि धेरै व्याख्या गरेका छौं । अब भने हामी यहाँ यि शक्तिहरुलाई उनिहरुको वर्ण-वर्ग चरित्र अनुसार हाम्रो प्रतिशपर्धी (वा बिरोधी) शक्ती र सहयोगी (वा मित्र) शक्तीहरु के हुन त भनी बिभाजन गर्छौं

(क) नेपाली कांग्रेस: विचारको हिसाबले नेपाली कांग्रेस अब पूरै क्लासिकल लिबरल्स भएका छन जो कम्तिमा निओ-लिबरल्सहरुले ल्याउने जतिको बहुसांस्कृतिक सुधारसम्मको लागि पनि तयार देखिन्न । उनिहरु समाजलाई पूरै एकलसांस्कृतिक राष्ट्र-राज्यको रुपमा नै कायम राख्न चाहन्छ र त्यसैमा आफ्नो वर्णिय-वर्गिय स्वार्थ रक्षा हुने देख्छ । यो शक्ती हाल पूरै दक्षिणपन्थी कित्तामा धकेलिएको छ र यसले नेपालको अनुदार कन्जर्भेटिब शक्तिहरुको समेत प्रतिनिधित्व र नेत्रित्व गर्छ । यो शक्तिले भन्ने गरेको लोकतन्त्र खाली एकखालको औपचारिक लोकतन्त्र हो जुन हाल संसरभरी परिवर्तन भई बहुलराष्ट्रिय लोकतन्त्रको रुपमा बिकसित भईसकेका छन तर नेपाली कांग्रेस यस्तो परिवर्तनलाई स्विकार गर्न तयार देखिन्न । अर्थराजनितिको सबालमा यो शक्ती पूरै दक्षिणपन्थी भासमा फसेको छ र पूरै दलाल तथा नोकरशाही पूंजिबादी चरित्र बिकास गरेको छ । यो आफ्नो दलाल तथा नोकरशाही पूंजिबादी वर्ग स्वार्थको रक्षा गर्न अन्तरराष्ट्रिय नवसाम्राज्यवादसंग घुंडा टेक्दछ र राष्ट्रिय अर्थन्त्रलाई सधैं पराधिन बनाउछ । सामाजिक-सांस्कृतिक हिसाबले यो पार्टी नेपालको जातिय, वर्गिय, लैङ्गिक, क्षेत्रिय, सामुदायिक उत्पिडनका मुद्दा प्रति पूरै अनुदार र असहिष्णुछ । यो शक्ती यसरी हेर्दा २१ औं शताब्दिको राष्ट्रिय मूक्ती क्रान्तिको पूरै विपक्षी शक्ती हो र यसलाई हामीले त्यसरी नै हेरिनु र व्यवहार गरिनु पर्दछ ।

(ख) नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले): यो पार्टीले प्रारम्भमा आफुलाई नेपालका उत्पीडित जाति-वर्गका जनताको पार्टीको रुपमा स्थापित गर्न कोशीस गरेता पनि हाल आएर यो पार्टी विगतको दशकमा उदय भएका नवपूंजिबादी र ठुलो संख्याको मध्यम वर्गिय निम्न पूंजिबादीहरुको स्वार्थ रक्षा गर्ने पार्टीको रुपमा बिकास भयो । २०४७ सालको परिवर्तन पश्चात देखापरेका भूईफुट्ट दलाल तथा नोकरशाही वर्गको दबदबा रहेको यो पार्टीमा हाल सैद्धान्तिक रुपले ठुलो विचलन आएको छ । अब यो पार्टी कुनैपनी रंगले कम्युनिष्ट पार्टी रहेन । नत यो पूरै पूंजिबादी पार्टी पनि बन्न सकेका नै छन । यसको ढुलमुले नितिले यसलाई जनताको लोकतन्त्र, राष्ट्रियता तथा जनजिविकाको सबालमा सबै भन्दा खतरनाक पार्टी मान्न सकिन्छ किनकी यसले आफ्नो कमजोर वैचारिक तथा राजनीतिक आधारका कारण आफ्नोअस्तित्व बचाउन जस्तोसुकै अबसरबादी चरित्र प्रदर्शन गर्न सक्छ । हिजो नेपालको उत्पीडित जाति-वर्गको सही प्रतिनिधित्व गर्ने शक्तिको अनुपस्थितिमा उत्पीडित जाति-वर्गका ठुलो संख्याका जनताहरु यस पार्टीमा आबद्द भएका थिए तर यसले कालन्तरमा आएर संविधान सभाको अवशान र उत्पीडित जाति-वर्गको जनताहरुको मुक्तिको सबालमा खेलेको पूरै नकरात्मक भूमिकाबाट त्रशित हुँदै यस पार्टी भित्र आबद्द उत्पीडित जाति-वर्गका नेता तथा कार्यकर्ताहरुको ठुलै पंक्तीले यस पार्टीसंगको आफ्नो सम्बन्ध बिच्छेद गरे । त्यसपश्चात भने यो पार्टी नेपालका प्रथम राष्ट्र, स्व-देशी जनताहरु लगाएत अन्य संपूर्ण उत्पीडित जाति-वर्गका जनताहरु प्रति पूरै पूर्वाग्राही र प्रतिशोधकारी देखिएका छन । अब हाम्रो निशानामा यो पार्टी सबै भन्दा पहिलो हुनु पर्दछ किनकी यो पार्टी राष्ट्रिय मुक्ती क्रान्तिलाई पूरै समाप्त पार्ने गरि अघी बढ्नेछ ।

(ग) नेपाल कम्यूनिष्ट पार्टी (माओबादी केन्द्र): विक्रम सम्बत २००६ सालमा गठन भएदेखी नै अपुरा रहेको कम्यूनिष्ट पार्टीको शशस्त्र संघर्षको कार्यदिशा नेपाली बामपन्थी कम्यूनिष्ट संघर्षको ईतिहासमा विक्रम सम्बत २०४३ सालमा पून: सैद्धान्तिक रुपमा सशस्त्र विद्रोहको कार्यदिशा अन्तर्गत दिर्घकालिन जनयुद्धको कार्ययोजना पारित गरी २०५२ सालबाट कार्यन्वयन गर्ने तत्कालिन नेकपा (माओबादी) हो । यो पार्टीले नेपाली राजनीतिक ईतिहासमा करिब विश्वभरी असफल र अस्विकृत हुँदै गरेको मालेमाबादलाई नेपाली सन्दर्भमा प्रचन्डपथको रुपमा संश्लेसित गर्दै २१औं शताब्दीको जनबाद बिकासको स्तरसम्म दिर्घकालिन जनयुद्धको योजनालाई केहीहदसम्म सफल पार्ने क्रममा ठुलो भूमिका खेल्यो । २०५९ साल तिर जब जनयुद्ध आफ्नो बिकासको उच्चतम स्तरमा थियो त्यसबेला नेपाली राजनीति पूरै विभाजित जस्तै हुँदै थियो । मुलुकभित्र र बाहिर जनयुद्धलाई प्रत्यक्ष अथवा परोक्ष रुपले समर्थन गर्नेहरुको संख्या वृद्धि भईरहेको थियो । देशभित्र राजनीतिमा ठुलठुला घट्ना- परिघट्नाहरु घटिरहेका थिए । राजा बिरेन्द्रको वंश नाश भई ज्ञानेन्द्र राजगद्दीमा आसिन थिए र उनको यो राजनीतिक अस्थिरताबाट ठुलै राजनीतिक फाईदा लिने योजना बाहिर प्रकट भईसकेका थिए । उनको २०५९ जेष्ठ १८ गतेको कदम र माघ १९ गतेको कदम पूरै जनविरोधी थियो । तर त्यहीबेला नेपालको एक मात्र उत्पीडित जाति-वर्गलाई प्रतिनिधित्व गर्ने दक्षिणपन्थी क्यापिटलिष्ट र बामपन्थी कम्युनिष्ट पार्टी भन्दा फरक तथा स्वतन्त्र मध्यबामपन्थी ईण्डिजीनिष्ट शक्तिकोरुपमा उदाउँदो तत्कालिन सद्भावना पार्टी तथा जनमुक्ती पार्टीका तत्कालिन नेतृत्वलेउदयमान राष्ट्रिय मुक्ती आन्दोलनप्रति गद्दारि गर्दै राजाको कदमलाई सहयोग गर्न पुगे । उता तत्कालिन नेकपा (माओबादी)को वर्ग संघर्षमा राष्ट्रिय मुक्तीलाई समाहित गर्दै लैजानेक्रममा जनयुद्द दिन दुइगुणा रात चौगुणा बढीरहेको र यता भने राष्ट्रिय मुक्ती क्रान्तिलाई नेत्रित्व गर्नु पर्ने शक्ती पूरै दक्षिणपन्थी अवसरबादमा फसेको बेला गैरकम्यूनिष्ट राष्ट्रिय मुक्ती क्रान्तिको योद्धा कार्यकर्ताहरु विलखबन्दमा थियो । त्यही बेला तत्कालिन नेपाल स्वतन्त्र विद्यार्थी मोर्चाका विद्यार्थी नेताहरूहरु पार्टीको त्यसखाले दक्षिणपन्थी अवसरबादको भण्डाफोर गर्दै माउ पार्टीसंग सम्बन्ध विच्छेद गरे र नेपालमा एक नयाँ शक्ती जन्मियो संघिय लोक्तान्त्रिक राष्ट्रिय मन्च जस्ले प्रथम संविधान सभाको निर्वाचनमा राष्ट्रिय मुक्ती क्रान्तिको निमित्त स्थापित भएका पार्टीहरु मध्य सबै भन्दा बढी मत ल्याए । त्यही बेला जब तत्कालिन नेकपा (माओबादी) जनयुद्दको उच्चतम बिकासको चरणमा थियो, नेपाल स्वतन्त्र विध्यार्थी मोर्चाका तर्फबाट विश्लेशण गरिएको थियो कि अन्तत: नेकपा (माओबादी) निम्नपूँजिबादी भासमा फस्नेछ र यसले वर्तमान जनयुद्दमा हामीलाई फगत उपयोग गर्नेछ । त्यसबेला देशका युवाहरुमा नेकपा (माओबादी) तर्फ एकखालको आकर्षण थियो तर ने.स्व.वि.मो. का युवा नेताहरू भने माओवादी ईतरका राष्ट्रिय मुक्ती क्रान्तिलाई अगाडि बढाउने शक्ती निर्माण हुनै पर्छ भनी कसरत गरिरहेका थिए तर त्यो अभ्यास कतै स्थापित भने थिएन र यो एक सानो समुह विच भईरहेको थियो । आज लाग्छ यो समुह कति सहि रहेछौं अन्तत: वर्तमान नेकपा (माओबादी केन्द्र) निम्नपूँजिबादी सम्सोधनबादको भासमा पूरै फस्न पुग्यो र हेटौंडा महाधिवेशन पश्चात त्यसको औपचारिक घोषणा गरियो । अन्तत: प्रचन्ड र बाबुरामको २१औं शताब्दीको जनबाद एउटा निम्नपूँजिबादी अवसरबादमा फस्यो । हाल आएर यो पार्टीको षड्यन्त्र नेपालका उत्पीडित जाति-वर्गका जनताहरुलाई प्रष्टै भयो जुन षड्यन्त्र अन्तर्गत यो पार्टीले राष्ट्रिय मुक्ति मोर्चाहरू मार्फत जनयुद्धमा होमिएका योद्दाहरुलाई उनिहरुको निम्नपूँजिबादी आकंक्षा पूर्ती गर्ने साधनको रुपमा प्रयोग गर्‍यो । हाल प्रचण्डले त्यो कुरा सगौरव अभिव्यक्त गर्न थालएको छ कि जनयुद्दमा १७००० युवाहरुको बलिदान एक प्रयोग थियो । तर यो अचम्म भने भएको हैन किनकी विश्वका कम्यूनिष्टहरु विशेषत: लेनिन-स्टालिनदेखी नै राष्ट्रिय मुक्ती जनाकंक्षालाई उनिहरुको कथित वर्ग संघर्षमा समाहित गर्ने र शक्ती प्राप्ती पश्चात राष्ट्रिय मुक्ती योद्दाहरुलाई बलाद अपमानित गर्ने र उनिहरुलाई हिजोका प्रतिकृयाबादी शक्ति सँगै मिलेर समाप्त पार्ने गरी आएको हो । यस बिषयमा कुनै बेलाको कलिलो बामपन्थी कम्यूनिष्ट गुरिल्ला रहेका वर्तमानका बोलिभियाली राष्ट्रपती र उपराष्ट्रपती क्रमश: ईभो मोरालेश र अल्बारो गार्शिया लिनेराको अनुभव हामी ईण्डिजिनिष्टहरुको निमित्त महान शिक्षावर्दक छ । उनिहरुले विश्वका सबैखाले कम्यूनिष्ट विद्रोहहरुले संसारको ईतिहासमा एक महान लज्जा जनाउंछ किनकी विद्रोह पश्चात नेताहरु हिजोका वर्ग दुश्मन भनिएका प्रतिकृयाबादीहरुको निजी कम्पनी र ल्न्इ हरुको नियन्त्रणामा पुगेको हुँदा हिजो उनिहरुको विद्रोहले ऐतिहासिक लज्जा बोध गराउंछ भनिएको छ । आज नेपालमा पनि ठ्याक्कै त्यही भएको छ जुन अन्यत्र भएको छ । हाल नेकपा (माओबादी केन्द्र) नत वर्ग-संघर्षलाई टुङ्गोमा पुऱ्याउन सक्छ न राष्ट्रिय-संघर्षलाई टुङ्ग्याउने ईच्छा नै राख्छ । यो फगत आफ्नो सत्तास्वार्थको निमित्त सबै कुरालाई उपयोग गर्ने उपयोगबादमा फसेको छ । तर हाम्रो मूल दस्तावेजमा भनिए जस्तै जसै नेपालका ईण्डिजिनिष्ट शक्ती राजनीतिक रुपमा बलियो हुँदै आउनेछ तसै नेपालका नक्कली बामपन्थी कम्यूनिष्टहरुलाई ठुलै चुनौती थपिने छ र त्यसमा पनि सबै भन्दा ज्यादा नक्कली र उपयागवादी नेकपा (मा.के.) पूरै सिद्धिने छ ।

(घ) नेकपा (विप्लव): यो पार्टी जब जनयुद्दको मुल नेत्रित्वमा निम्नपूँजिबादी अवसरबादको विचलन आयो त्यसको विरोध गर्दै बन्यो तर यो हाल उग्रबामपन्थी धारमा हिडिरहेको छ । यो शक्ती वास्तव मै साँच्चिकै क्रान्तिकारी कम्यूनिष्ट शक्तिको रुपमा बिकास हुने सम्भावना क्षीण भएको हुँदा यसले पनि हिजोका कम्यूनिष्टहरुले जस्तो राष्ट्रिय संघर्षको सवाललाई उपयोगबादको नितीमात्र लिएमा यो पार्टीसंग हाम्रो ठुलै अन्तर्विरोध हुनेछ ।

(ङ) मधेशी राष्ट्रिय मुक्ति शक्तिहरु: मधेशी राष्ट्रिय मुक्ति शक्तिहरु पनि विश्व राष्ट्रिय मुक्ती क्रान्तिबाट नै प्रेरित छन तर यो ज्यादा निम्नपूँजिबादी अवसरबादबाट ग्रसित छ । यो शक्ती निर्माण हुनुमा मधेशको सामाजिक- राजनीतिक वस्तुस्थिती मात्र कारक हैन र थिएन बरु उत्तर-जनयुद्ध कालिन विशिष्ट राजनितिक वस्तुस्थितीजन्य कार्यनिती प्रमुख आधार थियो । नेकपा (माओवादी)लाई तत्कालिन भू-राजनितिक वस्तुस्थितीजन्य कार्यनितीक आवश्यकता र गणतन्त्रात्मक व्यवस्थाको रणनीतीक महत्वको आधारमा उसको उग्रबामपन्थी कम्युनिष्ट आतंकवादी नितीमाथिको दृढ विश्वासका वावजुत प्रत्यक्ष सरोकारवाला मुख्यत: आन्तरिक तथा वाह्य लोक्तान्त्रिक शक्ती (गठवन्धन)ले सम्मान जनक राजनीतिक अवतरण र सत्ता साझेदार गर्ने निर्णय मुताविक तत्कालिन संसदवादी ७ दलहरु र तत्कालिन नेकपा (माओवादी) विच १२ बुँदे दिल्ली सहमति पश्चात सहज मार्ग प्रसस्त गरियो । यो ऐतिहासिक राजनीतिक घट्नाक्रमको बिकासलाई नेकपा (माओवादी)को भने समग्रमा केन्द्रिय सत्ता कब्जा गर्ने फौजी रणनितीको एक कार्यनितीमात्र हो भन्ने विश्लेषण र ठहर थियो । केन्द्रिय सत्ता कब्जाको रणनिती भित्रै पर्दथ्यो उनिहरुको संविधान सभाको निर्वाचन गर्ने माग यसर्थ निर्वाचन अगाडि उनिहरुले आफ्नो जनमुक्ती सेनालाई विघठन गर्न अस्विकार गऱ्यो र क्यान्टोनमेन्टमा राखियो । माओवादीको प्रथम कार्यनितिक लक्ष्य संविधान सभामा वहुमत हासिल गर्ने र त्यस मार्फत वैधानिक विधीबाटै केन्द्रिय सत्ता कब्जा गर्ने थियो । यदि यो कार्यनिती असफल भएमा संविधान सभालाई असफल पार्ने र सहरी विद्रोह मार्फत सत्ता कब्जा गर्ने रुसी अक्टोबर क्रान्तिको भद्दा नक्कल थियो जसको लागि पार्टीले ठुलो मात्राको जनमुक्ती सेनाका सदस्यहरु सम्मिलित यङ कम्युनिष्ट लिग (वाईसीएल) गठन गरेको थियो भने क्यान्टोन्मेन्टमा जनमुक्ती सेना उच्च तालिम र हतियारद्वारा सुसज्जित हुँदै थियो ।

नेकपा (माओवादी)को गैर-राजनितिक तथा अवसरवादी चरित्र र उसको केन्द्रिय सत्ता कब्जा गर्ने रणनिती अन्तर्गत बिभिन्न कार्यनितीहरुबारे ज्ञान रहेका आन्तरिक तथा वाह्य शक्ती सम्मिलित संस्थापनहरुको निमित्त सबै खाले चुनौतीका वावजुत माओवादीको लोक्तान्त्रिकिकरण गर्नै पर्ने वाध्यता थियो । त्यसको निमित्त माओवादीको हातमा अधिक शक्ती जाने वा रहने अवस्थालाई रोक्नै पर्ने वाध्यता थियो । संविधान सभा निर्वाचन पनि गर्नै पर्ने र जसरी भए पनि बहुमत हासिल गर्ने माओवादी कार्यनितीलाई पनि असफल पार्नै पर्ने अवस्था थियो । तत्कालिन सात दलहरु आन्तरिक शक्ती प्रतिष्पर्धामा माओवादी अगाडि निरिह थियो । झन हिमाल र पहाडको जनसंख्याहरु माझ माओवादी धेरै लोकप्रिय थियो र पुरै आफ्नो लालकिल्ला निर्माण गर्न सफल थियो । अधिकांश माओवादी नेताहरु उच्च शिक्षा हासिल गरेका पहाडी शिक्षित वुर्जुवाहरुबाट निर्मित भएको हुँदा मधेशमा भने साँस्कृतिक-सामाजिक, राजनीतिक तथा आर्थिक विशमताका कारण माओवादी पार्टी तथा नेताहरुको पकड हिमाल र पहाडको तुलनामा ज्यादैकम थियो ।

पहिलो संविधान सभाको निर्वाचनमा जनयुद्दबाट आएको शक्ती नेकपा (माओबादी)लाई पूर्णबहुमतको अवस्थाबाट रोक्न सक्ने शक्ती अब तत्कालिन सात दल भित्रको संसदबादी दलहरुसंग थिएन र पहाडमा राष्ट्रिय मुक्ती पक्षधरहरु पुरै नेकपा (माओबादी)को पक्षमा थियो केही नगन्य संगठनहरु बाहेक । तत्कालिन संघिय लोक्तान्त्रिक राष्ट्रिय मन्चको प्रमुख पहलमा बनेका संघिय गणतान्त्रिक राष्ट्रिय मोर्चा आन्दोलनमा त थियो तर राजनीतिक हैसिएत भने बनाउन सकिरहेको थिएन तसर्थ उनिहरु कुनै पनि शक्ती केन्द्रहरुको दृष्टिमा राजनीतिक हैसिएतमा थिएन खाली सामाजिक आन्दोलनको हैसियत मात्र थियो आदिबासी जनजाती महासंघको जस्तै । शक्ती केन्द्रहरुलाई माओवादीमाथि जसरी पनि अंकुश लगाउनु थियो । पहाडमा माओवादीको लालकिल्ला थियो जुन तोड्न संभव थिएन । तर मधेशमा भने त्यो संभव देखियो । माओवादी पार्टी विरुद्धको मधेशी राष्ट्रको गौर विद्रोह नेकपा (माओवादी)लाई लोक्तान्त्रिकीकरण गर्ने र नेपाली राष्ट्रिय मुक्ती आन्दोलनलाई गैर-माओवादी कोणबाट उठान गर्ने सवालमा ऐतिहासिक महत्व राख्दछ । माओवादी एकाधिकार र अधिनायत्व विरुद्धको मधेश राष्ट्रिय मुक्ती विद्रोहको नेत्रित्व तत्कालिन मधेशी जनाधिकार फोरमद्वारा गरिएको भएता पनि विद्रोहको जग २०४० को दशकबाट गजेन्द्र नारायण सिंह लगाएत मधेशी नेता र जनताहरुको लामो अभियानबाट निर्माण भएको सत्य भुल्न सकिन्न । मधेश राष्ट्रिय मुक्ती आन्दोलनको लामै ईतिहास भएता पनि क्रान्तिको सैद्धान्तिक, राजनीतिक, भौतिक, सँगठानिक तयारी बिना नै नेताहरुले जबर्जस्त हिंसाको प्रयोग गरी विद्रोह गरायो तर अन्तत: यो पूरै निम्नपूँजिबादी अवसरबादमा फस्न पुग्यो र मधेशी शक्तिहरु विचार बिनाको स्वार्थी नेताहरुको झुन्डामा परिणत हुँदैछ । अब यो शक्तिले यदि हिजोकै अवस्था आर्जन गर्नु छ भने एक निर्दिष्ट क्रान्तिकारी विचारधाराबाट बिकास भएको कार्यदिशात्मक धाराद्वारा निर्देशित भई क्रान्तिकारी नयाँ नेत्रित्व र योजना बिकास गरी सिंगो राष्ट्रिय मुक्ती क्रान्तिसंगै समाहित हुँदै अघी बढेमा मात्र संभव छ भन्ने कुर बुझ्न सक्नै पर्छ ।

(छ) अन्य राष्ट्रिय मुक्ती क्रान्ति आन्दोलनहरू: मधेश राष्ट्रिय मुक्ती आन्दोलन बाहेक पनि मुख्यत: हिमाल र पहाडका राज्यविहिन राष्ट्रहरुको अगुवाईमा विभिन्न राष्ट्रिय मुक्ती आन्दोलनहरु धेरै लामो समयदेखी चलिनै रहेको थियो तर यि आन्दोलनहरु पूरै विभाजित र शक्तिविहिन छन । यसो हुनुमा उनिहरुमा रहेको गैरराजनितिक चिन्तन हाबी छ । उनिहरु एकखालको संघ-संस्था ९ल्इ० मानसिकताबाट मुक्त भई उनिहरुमा वास्तविक जाति-वर्ग चेतना बिकास भएको छैन । यसर्थ उनिहरु जसलाई पनि क्रान्तिकारी देख्ने वा दुश्मन देख्ने जस्ता अवैज्ञानिक चिन्तन जुन मूलत: मनोगतमात्र छन त्यसैको सिकार भईरहेका छन । उनिहरु मध्य अधिकांश त आफ्नो निम्नपूँजिबादी आकंक्षालाई पुरा गर्न कि त संघ-संस्था ९ल्इ० रुपमा वा हैन भने सानो झुन्डा बनाएर राज्यसंग बार्गेनिङ गर्ने गर्दछ । यसलाई राजनीतिक भाषामा आधिक बोली लगाउने मोडेल भनिन्छ जहाँ कुनै एक समुह आफुलाई कुनै एक जाति-राष्ट्रको वास्तविक प्रतिनिधि हौं भनी सानो-तिनो आन्दोलन गरी राज्य अगाडि बोली लगाउँछ र केही सुबिधा र सहुलियत प्राप्त गरी आन्दोलनलाई आफ्नो निम्नपूँजिबादी आकंक्षा पुरा गर्ने साधन बनाउछ । यि आन्दोलनहरुमा सहभागी नेता तथा कार्यकर्ताहरुमा यदि स्वदेशवादको दर्शनद्वारा लैस बनाउँदै वर्तमानको (आइ)एनजीओ चेतनाबाट राष्ट्रिय चेतना बिकास गर्दै राज्यत्वको दावी गर्ने राष्ट्रिय मुक्ती क्रान्तिको अग्रगस्ताको रुपमा तयार नबाउने हो भने आन्दोलनहरु उनिहरुको निम्नपूँजिवादी आकंक्षा पूर्ती गर्न राज्यसँग पटक पटक बोली लगाउने क्रम जारी रहँदा अन्तत: सिंगो आन्दोलन नै यगतदष्ममष्लन ञ्यमर्भा मा फस्न पुग्नेछ र विना उपल्ब्धी आन्दोलन विसर्जन हुनेछ ।

यस बिषयमा स्मरण रहोस हामीले राष्ट्रिय मुक्ती क्रान्तिमा अन्तर्निहित यही समस्याको निराकरण गर्न महान बहस चलायौं । हामीले नेपालको राष्ट्रिय मूक्ती क्रान्तिको चार तयारी आवश्यक महशुस गरी सर्वप्रथम सैद्धान्तिक तयारीको शुरुवात गरियोर लामो(तीन बर्ष) आन्तरिक बहस पश्चात तयार पारिएको सैद्धान्तिक अवधारणालाई एक राजनीतिक दस्तावेजको रुपमा छलफलको लागि प्रस्तुत गरिएको छ ।

प्यारडाईम सिफ्ट: कम्युनिष्ट पतन तथा ईण्डिजीनिष्ट उदय

हामी "ईण्डिजीनिष्ट" शब्द प्रयोग गर्छौं "ईण्डिजीनस" होईन किनकी यी बौद्धिकहरू सबै ईण्डिजीनस होईन यद्दपी सबै ईण्डिजीनिज्मसँग अवद्ध छन ।

१. प्रारम्भ:

२०६२/६३ को जनआन्दोलन र माओवादी दश वर्षे जनयुद्ध लगायत यहाँका मधेसी, मुश्लिम, आदिवासी जनजाति, पिछडावर्ग आदिको निरन्तर संघर्ष मार्फत यहाँ केही वर्षहरु मै अनुमान गरिएको भन्दा अधिक परिवर्तनहरु भए । २५० वर्षको शाही राजतन्त्र समाप्त पारी संघिय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको बाटोमा हाम्रो देश आइपुग्दा हालसम्म जनआकांक्षाहरुको सहि सम्बोधन र परिवर्तनको सहि संस्थागत हुन सकेनन् । यी परिवर्तनहरुको पछाडि महत्वपूर्ण राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सरोकारवाला शक्तिहरुको संलग्नता रहेको सर्वविदितै छ । त्यसकारण यी परिवर्तनहरु संस्थागत गर्न पनि धेरै शक्तिहरुको बीच सहमति बन्नु अति आवश्यक ठहर भएको छ । तर, राजनीतिक क्रान्ति र परिवर्तन पश्चात क्रान्तिकारी शक्तिहरु ती परिवर्तनहरु संस्थागत गर्न एकजुट बन्न सकेनन् । उनीहरुको चरित्रमा आएको फेरबदल यति नाटकीय जस्तो बुझिन्छ कि परिवर्तनहरु अचानक भएको जस्तो अनुभूति हुन्छ । त्यस्तो बेला नयाँ शक्तिहरुको काँचोपना, केही अपरिपक्वता, केही लफ्फाजी, केही हतारो तथा शक्ति विहिन बन्न पुगेका पुराना शक्तिहरुको परिवर्तन नस्वीकार्ने वा सकेसम्म उल्टाउन खोज्ने प्रवृतिहरुको कारण परिवर्तनलाई संस्थागत गर्ने बाटो रोकिन्छ । कहिलेकाहीं त प्राप्त उपलब्धीहरु समेत गुम्न पुग्दछ । त्यस्तै स्थायित्व प्रतिको ज्यादा लगावले केही कष्मेटीक परिवर्तन मात्र हुने र सारमा पुरानै यथास्थिति कायम रहने हुन जान्छ । नेपाल अहिले यस्तै दोसाँधमा फँसेको छ ।

मुलुकलाई पुर्ण लोकतान्त्रिकरणको बाटो तर्फ अगाडि बढाउने सवाल नेपालका प्रमुख भनिएको राजनितिक शक्तिहरू पुरै अनिर्णयको बन्दी बनेको बेला यहाँका दक्षिणपन्थी काँग्रेस शक्ति र वामपन्थी कम्युनिष्ट शक्तिहरु आ-आफ्नो राजनीतिक कित्ता मजबुत बनाउन प्रयासरत छन् यसको लागि उनीहरुले सडक, सदन र सरकारको मोर्चाहरुमा अधिकतम प्रभाव कायम राख्न प्रतिस्पर्धारत देखिन्छन् । यसरी उनीहरु ध्रुविकरणको बाटो पक्रन खोजेकोले राजनीतिक वृतमा देखापरेका ध्रुविकरणबाट अतिवादी शक्तिहरु दाँया र बाँया (दुवैतिर) आफ्नोठाउँ बनाउन थाले । यो ध्रुविकरणले अन्तर्राष्ट्रिय शक्तिहरु समेत प्रभावित हुन पुगी राजनीति नयाँ कोर्ष लिन बाध्य भयो । यसले संकटको पुनरूत्पादन मात्र गरेको पाइन्छ । यस्तो वेला यहाँका उत्पीडित जनताका जायज मुद्दाहरु राजनीतिक वहसमा उठ्ने गरेको त छ तर वाम कम्युनिष्ट शक्ति वा दक्षिणपन्थी काँग्रेस शक्ति आ-आफ्नो राजनीतिक कित्ता मजबुत पार्न मात्र उपयोग गर्ने गरेको स्थिति छ । यो एकखालको राजनीतिक मुद्दाहरुको खेलवाड हो जुन खतरनाक सावित हुने नै भए ।

आधुनिक राजनीतिमा जनतामा अन्तरनिहित सार्वभौमसत्ताको प्रयोग जनताबाटै निर्माण हुने राजनीतिक दलहरु मार्फत हुने हो । सामन्ती युगमा जस्तो धर्मशास्त्रद्वारा वैध बनाइएका वंशानुगत राजतन्त्रमा सार्वभौमसत्ता निहित रहने विषय एकादेशको कथा बनिसके । तसर्थ, सार्वभामसत्ताको प्रयोग जनताद्वारा निर्मित राजनीतिक दलहरुले वालिग मतको आधारमा गर्न पाउने विषय पनि संविधान प्रदत अधिकारको प्रयोग मार्फत हुने हुँदा त्यो पूर्णतया जनहितको लागि गर्ने हो । यसलाई दोहरो सार्वभौमिकताको सम्बन्ध परिभाषित गरिएको हुन्छ । नेपालमा संविधान-२०७२ जारी गर्दा यसले शान्ति प्रक्रियाको तार्किक निष्कर्ष दिने प्रयोजन लिएको थियो । तर परिणाम उल्टो देखिए किनकी क्रान्तिकारी भनिएका दलहरुको प्रवृति नश्लवादी र चरित्र अवसरवादी हुनुले त्यही संविधान कार्यान्वयन गर्न सकस परेको देखिन्छ । अर्थात्यसले राजनीतिक क्रान्ति अधुरा रहेको प्रमाणित भइसके जुन अधुरो क्रान्ति अबको राष्ट्रिय मुक्ति क्रान्ति मार्फत मात्र सम्भव हुने देखिन्छ । विकल्प सहितको विद्रोह मार्फत अबको क्रान्तिलाई तार्किक निष्कर्षमा पुरयाउने गरी राजनीतिको नयाँ कोर्ष तयार पार्ने हो ।

२. वामपन्थी कम्युनिष्ट औजारवाद :

संसारभरी कम्युनिष्टहरुले द्वन्द्वात्मक भौतिकवादलाई आफ्नो ज्ञानको श्रोत मान्दै आएका छन् उनीहरुले त्यसका निमित्त समाजमा रहेका पूँजीपति र मजदुर बीचको द्वन्द्व, सामन्ती र गरीब किसान बीचको द्वन्द्व अथवा शासक र शासित बिचको द्वन्द्वको अन्त्य नीजि सम्पतिको अन्त्य मार्फत हुने बताउँछन् यसलाई उनीहरुले वर्ग संघर्षको रुपमा बुझ्दै आए । नेपालका वामपन्थी कम्युनिष्ट शक्तिहरुले यसलाई शाश्वत सत्य माने तर यी तर्कहरुको पछाडि उनीहरुको मुक्तिको आकांक्षा थिएन ।

यसलाई खस क्षेत्री एकता समाज (आदिवासी/जनजाति) को केन्द्रीय समितिबाट पारित कार्यनीति र कार्यदिशामा भनिएको छ-

सामन्तवाद, नोकरशाही, दलाल पूँजीपतिको सर्वसत्तावाद, वाहुनवाद, साम्राज्यवाद, विस्तारवाद, वैदेशिक एकाधिकार पूँजीवादसँगको जातीय मुक्ति आन्दोलनको अन्तरविरोध देखाउँदै आन्तरिक र वाह्य अन्तरविरोध, त्यस्तै प्रधान र गौण अन्तरविरोध, र प्रधान शत्रु किटान गर्नु एक जमानाको कम्युनिष्टले राज्यसत्ता कब्जा गर्ने रणनीतिको नक्कल सिवाय केही होइनन् यो हाम्रो आफ्नै धरातलीय यथार्थ मुल्याङ्कन पनि होइन्

अन्तरविरोध सम्बन्धि बुझाईको थप विश्लेषण गर्दै उक्त कार्यनीति र कार्यदिशामा भनिएको छ-

हाम्रो समाजमा वर्गको विकासको कडि नै वर्ण हो । यसर्थ सामन्तवाद, नोकरशाही, दलाल पूँजीपतिवर्ग भनेकै केही अपवादलाई हटाएर वाहुनवादी एकल जातीय सर्वसत्तावादको प्रतिबिम्ब मात्र हो । यसैले प्रमुख अन्तरविरोध भनेकै वाहुनवाद र राष्ट्रिय मुक्ति आन्दोलन बीचको अन्तरविरोध हो । यसैले प्रहारको केन्द्रविन्दु कुनै बुख्याँचा उभ्याएर हैन सिधै वाहुनवादी सर्वसत्तावादमा केन्द्रत हुनु पर्दछ ।

उपरोक्त तर्कहरुको विश्लेषण हेर्दा यसले नेपालको मात्र नभै समग्र दक्षिण एसियाको ऐतिहासिक कालदेखिको मूल अन्तरविरोधको सहि विश्लेषण सहित ठोस निष्कर्ष निकाल्न सफल भएको देखिन्छ । यसलाई राष्ट्रिय मुक्ति क्रान्तिमा आत्मसात गरेर लानु जरुरी छ ।

हामीलाई थाहा भएकै कुरा हो कि विश्व मानव समाजको इतिहास "जाति-वर्ग संघर्ष"को इतिहास हो । अझ भनौं ऐतिहासिक जाति-वर्ग संघर्ष मानव जीवन तथा इतिहासको अविछिन्न हिस्सा रहि आएको छ र मानव इतिहासको इतिहास भित्र जातीय, तथा वर्गीय रुपमा हुँदै आएको असमानता, शोषण, अन्याय, बन्धन, दमन, एकाधिकार आदिबाट मुक्ति पाउन सयौं संघर्षहरु भएको पाउँदछौं । यसैबाट विश्व मानव इतिहासमा भएका सबै किसिमको संवृति तथा विकासहरुको ढोका खुलेको छ । नेपालका प्राकृतिक मानव समुह लगायत अन्य उत्पीडित वर्ण, वर्ग, लिङ्ग, समुदाय, क्षेत्रका जनताहरुले पनि विगत लामो कालखण्ड देखि आफु विरुद्ध थोपरिएका जातीय, वर्णीय, वर्गीय, लैङ्गिक, सामुदायिक र क्षेत्रीय अन्याय, असमानता, बन्धन, दमन, एकाधिकार आदिबाट मुक्ति पाउन संघर्ष गर्दै आएका छन् २००८ साल देखि नै वामपन्थी कम्युनिष्टहरु यसखाले संघर्षलाई वर्ग संघर्ष भित्र सैद्धान्तिकरण गर्दै पटक पटक संघर्षको औजार बनाए जबकी २०४७ साल पश्चात यो एकखाले नवसामाजिक आन्दोलनको रुपमा संसारभरी नै सैद्धान्तिकरण हुँदै आएको छ । अर्थात् यसले अबको शक्ति संरचना, शक्ति वितरण तथा शक्तिको वैधता निर्धारण गर्दा राजनीतिक नमूना हिजोको अर्थ-राजनीतिक नमूना रहेन । त्यो अर्थ-राजनीतिक नमूना पहिचानको राजनीतिक नमूनाको रुपमा रुपान्तरण भईसके ।

३. कम्युनिष्ट पतन तथा ईण्डिजीनिष्ट उदय :

दक्षिण एसियाको राजनीतिक प्रतिस्पर्धा नेपाल बाहेक अन्यत्र कम्युनिष्ट मुक्त क्षेत्र सफल हुँदा नै प्रगतिको ढोका खुल्यो । नेपालका सबै कम्युनिष्ट नक्कली हुन्र उनीहरु जनतालाई ध्रुविकरण त गर्न सके तर सिर्जनात्मक बनाउनु भन्दा परनिर्भर बनाउन अधिक मेहनत गरेको परिणामले देखायो । यसको मुल कारण ती घटकका नेतृत्वहरु अभिजात रुपमा नै नश्लीय र वंशीय परम्पराबाट ग्रसित देखिए । उनीहरुले वर्ग संघर्षको नारा उचाले पनि सारमा बुर्जवा अवसरवादी देखिए भने पटक पटकको सशस्त्र संघर्षमा यहाँका स्व-देशी समुदायको मनोविज्ञानलाई उपयोग गर्दै शक्ति आर्जन गरे । ती नेतृत्वकर्ताहरुलाई अभिजात वर्गका आफ्नै वंशसँग राजनीतिक नेगोसिएशन गर्न हैसियत प्रदान गरेको स्थिति बीच हिजोका आकर्षक आईएनजीओ/एनजीओ तथा प्रतिष्ठित व्यापारिक केन्द्रहरुको कठपुतली बन्दा ती नेतृत्ववर्ग अब सम्मान गर्न लायक छैनन् भारतमै पनि एथनिक पार्टीहरुको स्थायित्व तथा गतिशिलताले त्यहाँका कम्युनिष्ट शक्तिको स्पेश खुम्चिदै गएर हाल उनीहरुको अस्तित्व रक्षात्मक बनेको छ । तसर्थ, राजनीतिक प्रतिस्पर्धा सहितको कम्युनिष्ट मुक्त क्षेत्रको रुपमा नेपाललाई उभ्याउँदा निम्न बमोजिमको तयारी पुरा गर्नु पर्दछ :

(क) आधार संरचनामा दवाव र जागरण :

वर्तमान वुर्जुवा सत्ताको वास्तविक विपक्षी शक्ति नै यहाँका ईण्डिजीनिष्ट शक्ति हुन । राज्य उत्पीडनबाट मुक्ति खोजीरहेका उत्पीडित जाति-वर्गका जनताको राजनीतिक मुद्दाहरुसँग यहाँका बामपन्थी कम्युनिष्ट शक्तिहरु खेलवाड गरे तर ती पेंचिलो मुद्दाहरु अब आफ्नै पहलमा उठाउने जमर्को यहाँका ईण्डिजीनिष्टहरु गर्न थालेको स्थितिमा त्यसलाई किटानी विचार, किटानी नेतृत्व र किटानी योजना मार्फत अगाडि बढाउनु परेको छ । तसर्थ, आधार संरचनामा हस्तक्षेपकारी भूमिका निर्वाह गर्दा काउण्टर मोडेलको विषयमा प्रयाप्त गृहकार्य गर्नु आवश्यक देखिन्छ । हामीलाई थाहा भइसकेकै कुरो हो कि राजनीतिको नयाँ कोर्ष हिजोको अर्थ-राजनीतिक नमूनाबाट पहिचानको राजनीतिक नमूनामा रुपान्तरण भयो । राजनीति एकल आयामिकताबाट बहुआयामिकता तिर प्रवेश गरि सके । यो परिवेशसँगै नयाँ व्याख्या प्रणालीको समेत आवश्यकता बोध भएको छ र पहिचान राजनीतिको अर्थराजनीति बारे गहिरो अध्ययन जरुरी छ । यसले मात्र आधार संरचनामा दवाव र जागरणको भूमिकालाई प्रभावकारी बनाउन सहयोग पुरयाउँछ । आधार संरचनामा निम्न योजनाहरु तर्जूमा गरेर कार्यान्वयनमा लाने :

१) राष्ट्रियताहरुको पुन: जागरण अभियान,
३) राष्ट्रिय परिषद/संयुक्त राष्ट्रिय परिषदहरु गठन,
४) लिग अफ द फर्स्ट नेसन्सको गठन ।

(ख) सामाजिक संरचना :

सामाजिक संरचना अन्तरगत केही वैचारिक तथा सैद्धान्तिक आधारहरु तयार गर्नु पर्दा वैकल्पिक शक्तिको लागि आवश्यक क्रान्तिकारी अगुवाहरु जो सचेत उच्च चेतनाले लैस भएर क्रान्तिको योजनाले मागेको भूमिकामा आफुलाई परिक्षण गर्न तयार हुन्छन्ती सचेत वर्गको उत्पादन जरुरी ठानिन्छ । तिनै क्रान्तिकारी अगुवाहरुको पहलमा नेपालको राष्ट्रिय मुक्ति क्रान्ति निष्कर्षमा पुरयाउने हो । तसर्थ, सामाजिक संरचना अन्तरगत ज्ञानदवू, एससीआरसी जस्ता अध्ययन केन्द्रको स्थापना काठमाण्डौमा गर्ने र त्यसका शाखाहरु साँस्कृतिक संवाद केन्द्रको माध्यमद्वारा सबै राष्ट्रियताहरूमा पनि बढाउँदै जाने भनिएको छ । यस मार्फत ईण्डिजीनिष्ट सामाजिक- साँस्कृतिक, आर्थिक, राजनीतिक तथा मनोवैज्ञानिक पक्षहरुको अध्ययन र अनुसन्धान गर्ने लगायत दस्तावेजीकरणमा भूमिका खेल्छ । सामाजिक प्रतिरोधी क्षमता विकास गर्नका लागि आवश्यक पक्षहरुको विकास गर्दै त्यसको सुदृढीकरण र मजबुतीकरणमा ध्यान दिने यो संरचना अन्तरगत प्रतिस्पर्धी नेतृत्वको उत्पादन समेत गर्न सकिने छ । जति सशक्त रुपमा यसलाई अगाडि बढाउन सकिन्छ सोही आधारमा यहाँ राजनीतिक नेगोसिएशन पनि सशक्त हुने देखिन्छ ।

(ग) अधिरचना :

अधिरचना अन्तरगत शक्तिको खेल हुने भएकोले त्यहाँ राजनीतिक नेगोसिएशन अधिक मात्रामा हुने गर्दछ । यहाँ आधार संरचनामा आएको फेरबदलको सापेक्षतामा राजनीतिक नेगोसिएशन हुन्छ र शक्तिको संरचना फेरबदल, वितरण तथा अभ्यास हुने नयाँ प्यारडायमको विकास हुन्छ । तसर्थ, जनता समाजवादी पार्टी नेपालले उपरोक्त योजनासँग साझेदारी गर्दै तत्कालिन कार्यक्रमहरु सम्पन्न गर्न सक्नु परेको छ । त्यसको अर्को पाटो पनि छ र त्यो भनेको सभ्यताको बीच संसार भरी चल्ने द्वन्द्व हो । भूराजनीतिक हिसाबले नेपाल र भारतबर्षको एउटै(हिन्दु/बौद्ध/स्व-देशी) सभ्यताहरू मेल खान्छ र लोकतन्त्र, सामाजिक न्याय तथा मानवअधिकारको नाममा नेपालमा भित्रिएका पश्चिमा संस्कृति-भाषा तथा मनोदसाहरुले एक किसिमको साम्राज्यवाद खडा गरेको मान्न सकिन्छ । हाम्रो मन मष्तिकलाई नै उपनिवेश बनाउने यसखाले नीतिको कारण ईसाइकरण हुने गरेको छ । नेपालको सन्दर्भमा यो खतरनाक खेल हो । त्यसकारण नेपाल र भारतबर्षका (वैदिक/बौद्ध/स्व-देशी) सभ्यताहरूलाई इसाई सभ्यतासँग प्रतिस्पर्धा गर्नुको अर्थ ज्ञानको तहबाटै उच्च बनाउने कामलाई समर्थन हो तर फेरि पनि अर्को वैदिक/बौद्ध/स्व-

बाँकी पृष्ठ ३ मा

राष्ट्रिय...

देशी सभ्यताको उपनिवेश खडा गर्ने नीति अंगिकार गर्न भने सकिदैन ।

यस अर्थमा नेपालमा संघीय लोकतान्त्रिक राष्ट्रिय गणतन्त्रको विषय सरोकारको पक्ष बन्दा हामीले अभ्यास गर्न चाहेको लोकतन्त्र वहुलराष्ट्रिय लोकतन्त्र हुनेमा कुनै शंका छैन । यसले मात्र स्वराजको परिकल्पनालाई मौलिक रुपमा सम्बोधन गर्न सक्छ र राष्ट्रियताको सार्वभौमिकतालाई सहि अर्थमा प्रयोग गर्ने बातावरण बनाउँछ । अर्को बुझ्नु पर्ने कुरा ट्रान्स न्यासनल सार्वभौमिकता अभ्यास गर्ने भरपर्दो आधार वैदिक/बौद्ध/स्व-देशी सभ्यताहरूले प्रदान गर्न सकिने तथ्य सत्य नै हो । यसले ईसाइ प्रबर्द्धन गर्नका लागि उत्साहित जमातलाई विकल्प दिने काम गर्दछ । यो लोकतन्त्रको बढावा दिने गरी सहयोगी उपाय निकाल्ने काम गर्छ । अर्थात वैदिक/बौद्ध/स्व-देशी सभ्यताको छाता मुनी भाषिक, साँस्कृतिक, धार्मिक एवम् आर्थिक तथा राजनीतिक परिवेशको नयाँ आयाम स्थापित गर्दै पूर्विय मुल्य तथा मान्यताको विकासमा टेवा पुऱ्याउन सामर्थ्यवान बनाउँछ । यसले दीगो शान्ति र विकासको ढोका खुल्छ ।

४. काउण्टर मोडेल सम्बन्धमा : उपरोक्त सबै तह अर्थात्आधार संरचना, सामाजिक संरचना तथा अधिरचनामा निर्मित वर्तमान सत्ताको विकल्प दिन काउण्टर मोडेल विकास गर्नु परेको हो । चार विकल्प र चार तयारीको बलमा यसको विकल्पमा नयाँ सत्ता निर्माण गर्ने काम सम्पन्न गर्ने र यसका लागि वस्तुगत परिस्थिती अनुकुल रहेको बुझ्न् सकिन्छ । चार विकल्प र चार तयारीको विषयलाई निम्न अनुसार बुझाउन सकिन्छ-

यस सम्बन्धमा अमेरिकी ईण्डिजीनिष्ट नेता वार्ड चर्चिल निर्देश गर्दछन कि :

(१) हामीलाई के आवश्यक पर्दछ भने बढी मात्राको मानिसहरुले (राज्य) प्रणालीलाई क्रियाशिल बनाइराख्ने मुख्य पाटोहरु देखि सहमति फीर्ता गर्न प्रभाव पार्ने क्षमता, (२) हामीले काउण्टर मोडेल पनि बनाउनु पर्छ जुन जनताहरुले हेर्न सकोस्र उनीहरु त्यस तर्फ आकर्षित हुन सकोस्जसले (सहमति) फिर्ति तर्फ बढाउँछ र राज्य संरचनाको अपरिहार्यता तर्फ अविश्वास उत्पन्न गराउँछ, (३) राज्यको जिम्मेवारी देखि सेवा क्षेत्रहरुलाई हटाउने र समुदायको हातमा सुम्पने, (४) हामीले चेतना निर्माण गर्न आवश्यक हुन्छ, हामीले एक मनोविज्ञान निर्माण गर्नुपर्दछ, हामीले एक अनुभूतपूर्ण आधार निर्माण गर्नु पर्दछ र हामीले एक सैद्धान्तिक आधार तयार पार्नु पर्दछ ।

उपरोक्त विकल्पको सहि कार्यान्वयन गर्न निम्न बमोजिमको चार तयारीलाई जोड दिइएको छ-

(१) वैचारिक तथा सैद्धान्तिक तयारी : विगतका विद्रोहहरु तथा आन्दोलनहरुमा उल्लेख्य मात्रामा वलिदान दिइए । तत्पश्चात पनि ती सफल नहुनुको कारण वैचारिक तथा सैद्धान्तिक तयारीको आभाव थियो र नेपाली राष्ट्रिय मुक्ति क्रान्ति सम्पन्न गर्न वैचारिक तयारी प्रधान विषय बन्यो ।

(२) कुटनैतिक तथा राजनीतिक तयारी : यसमा आन्तरिक एवम् वाह्य गरी दुई किसिमको तयारी गर्नु पर्ने हुन्छ । आन्तरिक तयारी अन्तरगत प्रतिस्पर्धी तथा सहयोगी शक्तिको पहिचान गर्नु र उनीहरुलाई हाम्रो आफ्नो लक्ष्य प्राप्त गर्न अधिकतम उपयोग गर्ने योजना र क्षमता विकास गर्नु पर्ने हुन्छ । प्रतिस्पर्धी शक्तिले आफु विरुद्ध प्रयोग गर्न सक्ने तत्वहरु जस्तै : जासुसी संयन्त्र, प्रहरी, सेना, अदालत, नोकरशाहीतन्त्र लगायत अन्य संरचना तथा संस्थाहरु आदिलाई कमसेकम तटस्थ बनाउन सक्ने क्षमता निर्माण गर्नु पर्दछ अथवा ती एजेन्टहरुमा पनि न्युनतम प्रभाव पार्ने क्षमता निर्माण गर्नु परेको छ । त्यसरी नै वाह्य तयारी अन्तरगत देश वाहिरको सम्बन्धहरु जस्तै : गैर आवासिय नेपालीहरु माझ प्रभावलाई विस्तार गर्नु तथा छिमेकी देशका मित्र शक्ति, व्यक्ति तथा समुह पहिचान गरी सम्बन्ध विस्तार गर्नु लगायत कुटनैतिक नियोगहरुसँग राजनीतिक सम्बन्ध विकास गर्नु पर्दछ ।

(३) आर्थिक तथा भौतिक तयारी : वर्तमान युग पूँजीवादी युग हो तर नेपाली समाज पूर्णतया पूँजीवादी भई नसकेको भएतापनि पूँजी नै शक्ति निर्माणको एक आधार बनेको छ । तसर्थ पूँजी निर्माण तथा परिचालनको निमित्त ठोस आर्थिक तयारी हुन जरुरी छ ।

(४) साँगठनिक तथा संघर्षको तयारी : संगठनको आभावमा उपरोक्त अन्य तयारी पनि परिणाममुखी बन्न सक्नेछैन । यसर्थ साँगठनिक तयारी अन्य तयारी जतिकै महत्वपूर्ण र जोड दिनु पर्ने विषय हुन । साँगठनिक तयारी गर्न कुशल, अनुशासित, तथा प्रतिबद्ध संगठकहरुको आवश्यकता पर्दछ । राष्ट्रिय मुक्ति आन्दोलनमा त्यस्तो संगठनको आभावमा संघर्षले परिणाम दिन सकेन किनकी क्रान्तिको लागि क्रान्तिकारी संगठनको आवश्यकता पर्छ । यो भित्र मुल्य र आदर्श प्रधान हुने र स्वार्थ गौण विषय बन्दछ जसले मुल्य चुकाउन आन्दोलनकारीलाई प्रोत्साहित गर्छ ।

५. विस्तृत कार्ययोजना अन्तरगत चार विकल्प विचको काउण्टर मोडेल : राष्ट्रिय मुक्ति आन्दोलनको राजनीतिक कार्यदिशाबाट एउटा वैकल्पिक विचार धारा जन्मिन पुगे । वसंसवाद (वहुलराष्ट्रवाद, संघियवाद, समाजवाद)को विज्ञान आफैंमा प्रतिस्पर्धी विश्वदृष्टिकोण ईण्डिजीनिजम मार्फत समाज रुपान्तरणका लागि प्रयोग हुँदैछ । नेपाली राजनीतिको नविन विश्लेषण हुनु आवश्यक थियो । र राष्ट्रिय मुक्ति क्रान्तिको पहलमा सैद्धान्तिक, वैचारिक धारलाई ठोस गर्न लामो समय देखिको प्रयासले एउटा निष्कर्ष निकाल्न सफल भयो। नेपाली समाजको ठोस विश्लेषण हुन सके जसलाई जाति-वर्ग संघर्षको नयाँ आयाम भनिएको छ । अर्थात्हाल पर्यन्त मानव समुदायको इतिहास जाति-वर्ग संघर्षको इतिहास भएको तर्कद्वारा प्रमाणित भयो । यस्तै राजनीतिक कार्यदिशामा आधारित भएर नेपाली समाजलाई एकाइशौं शताब्दीमा लोकतन्त्र तर्फ अग्रसर गराउन चार विकल्प र चार तयारीलाई ठोस गर्ने काम भएको छ । विस्तृत कार्ययोजना अन्तरगतका चार विकल्पले विकल्प सहितको विद्रोह माग गर्दछ । यो विकल्पले चेतना निर्माण गर्न आवश्यक छ ; एक मनोविज्ञान निर्माण गर्नुपर्दछ ; एक अनुभूतपूर्ण आधार निर्माण गर्नुपर्दछ र एक सैद्धान्तिक आधार तयार पार्नुपर्दछ । विकल्प (२) र (३) वस्तुगत तथा (१) र (४) आत्मगत विकल्प भएकोले यी सुझावलाई नेपालको सन्दर्भमा राज्य सत्ताको विकल्प दिन जरुरी हुन्छ । त्यसका लागि उपाय खोजी गर्दा निम्न आधारलाई टेक्न सकिन्छ-

(१) स्वशासन विना कर नतिर्ने,

(२) प्रथम राष्ट्रहरुको सत्ता र शासन व्यवस्थाको 3R (Reappraise, Reform, Reintegrate) गर्ने,

(३) प्रथम राष्ट्रहरुको सत्ताको अधिन जनसेवा तथा कर ल्याउने र

(४) वहुलराष्ट्रिय लोकतन्त्र, संघियता तथा समाजवाद अनुसारको वैधानिक प्रावधानहरु लागु गर्ने ।

उपरोक्त उपायहरु कार्यान्वयनका लागि तय भएकोले यसलाई राष्ट्रिय मुक्ति क्रान्तिले चार तयारी पुरा गर्ने भएको छ । हाल वैचारिक सैद्धान्तिक तयारी एकहद सम्म पुरा भएको ठहर गर्दै अन्य तयारी पुरा गर्न जोड दिन आवश्यक देखिन्छ । विशेषगरी विपक्षी शक्तिको चलखेल गर्ने ठाउँ आधार संरचना नै हुन । हामीले आधार संरचनामा जोड दिने र अधिरचनामा ध्यान दिने (रणनितिलाई जोड दिने कार्यनितिलाई ध्यान दिने) काम एक साथ गर्न अग्रसर बन्दै यसको कार्यान्वयन गर्दा उपरोक्त पार्टी संरचना र सत्ता संरचना अबलम्बन गर्दै व्यवस्थित र चुस्त बनाउन उति नै अनिवार्य ठानिनुपर्छ । अर्थात्चाहिएको परीणाम ठोसमा निकाल्न सक्नुपर्दछ ।

५.१. राष्ट्रियताहरुको पुनः उत्थान घोषणा अभियान :

आदिवासी अधिकार सम्बन्धि संयुक्त राष्ट्र संघीय घोषणा पत्र (युएनड्रीप)को प्रस्तावनामा उल्लेख भएको परिच्छेद १६ अनुसार "संयुक्त राष्ट्र संघीय बडापत्र, आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक अधिकार सम्बन्धि अन्तर्राष्ट्रिय अभिसन्धि र नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार सम्बन्धि अन्तर्राष्ट्रिय अभिसन्धि एवं भियना घोषणा पत्र र कार्ययोजनाले सबै मानिसहरुले आफ्नो राजनीतिक स्थिति बारे स्वतन्त्रतापूर्वक निर्णय गर्ने र आफ्नो आर्थिक, सामाजिक र साँस्कृतिक विकासको स्वतन्त्र रुपमा खोजी गर्ने आत्मनिर्णयको अधिकारको मौलिक महत्व प्रति सहमति जनाउँदछ ।" भन्ने कुरालाई मान्दै धारा ४ बमोजिम आदिवासी जनतालाई आत्मनिर्णयको आधिकार हुन्छ र उनीहरुको आत्मनिर्णय सम्बन्धि अधिकार र उपयोग गर्दा आफ्ना आन्तरिक तथा स्थानिय मामिलासँग सम्बन्धित कुराहरु एवं स्वशासनको अधिकार हुन्छ । जहाँसम्म धारा ५ ले आदिवासी जनताहरुलाई आफ्नो पृथक राजनीतिक, कानुनी, आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक व्यवस्थालाई कायम राख्ने तथा सबल बनाउने अधिकार हुन्छ भनी सहमति जनाएको छ; यस अनुरुप आदिवासी प्रथम राष्ट्रका जनताहरुको लागि उनीहरुको स्वायत्त इलाका बनाउने तथा राजनीतिक इकाइहरु पुनरावृति गर्ने र व्यवस्थापन गर्दै आदिवासी जनतालाई विकास तर्फ अग्रसर गराउन जरुरी छ । यसैको पक्षमा धारा २१(१)ले समेत समर्थन जनाएको छ भने घोषणा पत्रको धारा ३४ र ३६मा विस्तारमा आदिवासी जनताहरुलाई अन्तर्राष्ट्रिय मानव अधिकारको मापदण्डहरु अनुरुप आफ्ना संस्थागत संरचना र आफ्ना पृथक प्रचलनहरु, आध्यात्मिकता, परम्परा, प्रक्रिया, अस्तित्वमा रहेको अवस्थामा न्याय प्रणाली र प्रचलनहरुको प्रबर्द्धन गर्ने, विकास गर्ने तथा कायम राख्ने अधिकार किटानी साथ उल्लेख छ भने उपरोक्त आधारमा राष्ट्रियताको दावी गर्दै स्वतन्त्र पहिचान खोज्ने जनसमुहहरु पुन: जागृत बन्दै गएको छ । यसरी आधारभुत तहमा राजनीतिक इकाइ गठन गर्न ती राष्ट्रियताहरुको पुन:उत्थान घोषणा पहिलो काम ठहर्छ । समाजको उपरी संरचनामा डोमिनेन्ट भएर रहेको राजनीतिक शक्ति, आर्थिक शक्ति, प्राज्ञिक शक्ति, धर्म तथा साँस्कृतिक शक्तिको विरुद्ध ती सबैको भ्रूण आधार रचनामा विकास गर्न पनि प्रथम राष्ट्रहरुको पुन: उत्थान घोषणा अनिवार्य ठहर्छ ।

ऐतिहासिक काल देखि नै यहाँका स्व-देश राज्यविहिन राष्ट्रका जनताहरुको आ-आफ्नै राजनीतिक परिपाटी, सामाजिक -साँस्कृतिक मुल्य मान्यताहरु, परम्परागत कानुनी तथा न्याय प्रणाली रहेका छन्। ऐतिहासिक प्रथम राष्ट्रहरुको पुन:उत्थान घोषणाले उनीहरुको आफ्नै परम्परागत शासन प्रणाली, अर्थतन्त्र, धर्म-संस्कृति र आत्मरक्षा प्रणालीको क्षमता तथा ज्ञानको समेत पुन: निर्माण हुन जान्छ । यो नै विकसित परिस्थितिमा निर्माण हुने चेतनाको श्रोत हुनेछ । परम्परागत राजनीतिक संगठनहरुले लोकतान्त्रिक सिद्धान्तहरु आत्मसात गर्दै आफ्ना सदस्यहरुको विचमा शक्ति साझेदारी लगायत जिम्मेवारीको बाँडफाँड गरेको पाइन्छ । अर्कोतिर व्यक्तिगत उचाई, विश्वसनियता, इमानदारिता र दुरदर्शितालाई समुदायमा उत्तराधिकार छनौटको सिद्धान्त बनाइन्छ साथसाथै तिनीहरुको कानुनी ज्ञान, विद्वता तथा न्याय सम्बन्धि चेतना मापदण्ड बन्दछ । विशेषगरी परम्परागत संगठनहरु केही प्रबुद्ध मान्यजनहरुको समुहबाट निर्माण गरिन्छ जहाँ समुदायको हित, सौहार्द्रता तथा शान्ति सुव्यवस्था कायम राख्न उच्च प्रशासनिक क्षमता उनीहरुको प्रदर्शन गरेको पाइन्छ । परम्परागत संगठनहरुको सदस्य छनौट विभिन्न स्वरुपमा हुने गर्दछ तर यो निश्चित पद्धतिले निर्देशित हुँदा योग्य र विद्वत नेताहरुको विचार गरिन्छ । केही सदस्यहरु यस संगठनहरुमा वंशानुगत रहेको पाइन्छ । तर पनि लोकतान्त्रिक सिद्धान्त बोक्दछन र समुदायमा शासन गर्न प्रयाप्त सम्पर्क तथा उपस्थिति देखाउँछ । त्यसैले यसको अभ्यासबाट स्थानिय तहमा चुनावको खर्चिलो स्थिति, नेतृत्वको जवाफदेहीता, जिम्मेवारीपन तथा इमान्दारिता बारे सुक्ष्म मुल्याङ्कन गरिन्छ साथ साथै समुदायको आकांक्षाहरुलाई सम्मान गर्न बाध्य बनाउँछ ।

वहुलराष्ट्रिय लोकतन्त्रको मर्म बमोजिम ऐतिहासिक प्रथम राष्ट्रको परम्परागत शासन प्रणाली, अर्थतन्त्र, आत्मरक्षा क्षमता र ज्ञानको समेत Reappraise, Reform and Reintegrate गर्दै लैजानु परेको छ । त्यसरी अभ्यासमा आउने स्व-देशी सत्ताले वहुलराष्ट्रवादको राजनीतिक विचार अँगाल्दै समाजमा रहेका अन्तरविरोधहरु जुन आधुनिक सत्ता अभ्यासको राजनीतिक विचारसँग गाँसिएका छन् ती समाधान गर्न विकल्प प्रदान गर्ने भएको छ । आधुनिक सत्ता अभ्यासले वैयक्तिक स्वतन्त्रताको नाममा मत हाल्ने, चुनावमा उम्मेदवार बन्ने, विश्वव्यापी मानवअधिकारको सिद्धान्तलाई आत्मसात गर्ने, मौलिकहक अन्तरगतका स्वतन्त्रता आदि लगायतका अधिकारहरु प्रत्याभुत गरिरहँदा समेत सामुहिक अधिकारका विषयहरु, जातिको आत्मनिर्णयको अधिकार, बौद्धिक सम्पति सम्बन्धि हक, प्याटेन्ट अधिकार, स्वतन्त्र पुर्वजानकारीको अधिकार आज महत्वका साथ उठाइदै आएको छ । यसका लागि उत्तरआधुनिक युगमा परशासनको अधिनमा संकटपूर्ण अस्तित्व बाँचिरहेको जनताहरु ती नवउदारवादी पूँजीवाद अथवा नवमार्क्सवादको प्रभूत्व स्वीकार गर्न सकिरहेको छैनन्। अन्तिम स्वास फेर्दै गरेको विश्व साम्राज्यवादले पूँजीवादको अवसान खोजिरहेको अवस्थामा विकल्पको राजनीतिक धार वहुलराष्ट्रवाद वहसमा ल्याइएको छ । यसले राष्ट्रियताहरुको स्वशासनलाई स्वीकार गर्छ । स्व-देशी सत्ताहरु जे उपरोक्त राजनीतिक विचारले छोपिएका थिए अब वहुलराष्ट्रिय लोकतन्त्रको बलमा फेरि पुन:उत्थान हुँदै आएका छन्। आन्तरिक राष्ट्रियताको तहमा देखा परेको पहिचानको राजनीतिलाई संस्थागत गर्ने हो भने अभियानकै रुपमा प्रथम राष्ट्रका जनताहरुको राष्ट्रियताको दावीलाई उठान गर्न सक्नुपर्दछ । यसबाट नेपाली राष्ट्रियताको आधार बलियो भएर लोकतन्त्रको संस्थागत विकास हुन गई बाह्य राष्ट्रियता सुदृढ बन्दछ । यो विधिले मात्र प्रकृति मैत्री जीवनको कल्पनालाई साकार पार्न सकिन्छ ।

शक्ति साझेदारी र शक्तिको बाँडफाँड गर्न परम्परागत संगठनहरुको पुन:उत्थानसँगै न्याय प्रणालीको आधार निर्माण गर्न सक्नुपर्दछ । यसका लागि द्वन्द्व समाधानको व्यवहारिक उपाय तयार गरेर प्रथाजनित कानुनहरु क्रियाशिल बनाउन आवश्यक देखिन्छ । यस विषयमा सत्तार जातिको अभ्यासलाई हेरौं । सामाजिक न्याय व्यवस्था तथा प्रथाजनित कानुनहरुको आधारमा संगठन बनाएको पाइन्छ । उक्त संगठनको संरचना अनुसार माझी हडाम गाउँको नायके हुन्छन्। यो सम्बन्धित गाउँका सम्पूर्ण सतार मिलेर शुद्ध लोकतान्त्रिक जनमतद्वारा निर्वाचित हुन्छ । एक पटक निर्वाचन गरे पछि त्यसको पदावधिको कुनै टुङ्गो हुँदैन । उसको चरित्र पतनको शंका हुनासाथ उसलाई अपदस्थ गरेर अर्को माझी हडाम चुनिहाल्ने चलन छ । माझी हडामलाई सल्लाह र मद्दत गर्न माझी हडाम पछिको पद परानिक र क्रमश: जगपरानिक, जगमाझी र गुडित निर्धारण गरिएको हुन्छ । "परानिक" माझी हडामको मुख्य सल्लाहकारको रुपमा हुन्छ । माझी हडामको अनुपस्थितिमा साना तिना झैंझगडा र अति जरुरी काममा निर्णय दिने गरिन्छ । जगपरानी र जगमाझीको उही स्तर भएपनि यी दुईको कार्यक्षेत्र अलग हुन्छ । अर्थात्जगपरानीले मुद्दा मामिला सम्बन्धि काम मात्र गर्दछ जहाँ उसले मानिस पकडेर ल्याउने गर्दछ भने जगमाझीले विवाह र त्यस सम्बन्धि काम मात्र गर्छ । सामाजिक कामका लागि आतिथ्य सम्बन्धि काम यसैले हेर्दछ । उपरोक्त आधारलाई मनन गर्दा प्रथाजनित कानुनको मुख्य दुई पाटा हुन्छन- व्यक्तिगत कानुन र भूमिसम्बधि कानुन । व्यक्तिगत कानुन भित्र सामाजिक-साँस्कृतिक, भाषिक, परम्परागत आर्थिक, सम्पति सम्बन्धि पक्षहरु भेटिन्छन् भने भूमिसम्बन्धि कानुनले भूमी, प्राकृतिक श्रोतहरु लगायतका पक्षहरु समेट्दछ । दोश्रो कुरो सतारको सामाजिक न्याय प्रणाली मुलधारको न्याय प्रणाली भन्दा पृथक हुन्छ । यहाँ न्याय प्रणालीको अवधारणा नै समुदायका सदस्यहरु विच सौहाद्रता कायम गराउने हो । त्यस अर्थमा दण्ड र क्षतिपुर्ति भराउने भन्दा पनि सामुदायिक ऐक्यबद्धता र सामुहिक वचनलाई जोड दिन्छ । गल्ती गर्नेलाई माफी माग्ने वातावरण निर्माण गर्दै सम्पूर्ण समुदायको विचमा र पिडितसँग उसको गल्तीको लागि माफी माग्ने गर्दछ । कुनै पनि विषयको निर्णय एक पटक भए पछि सतारको न्याय प्रणालीमा त्यो फेरि सुनुवाई हुने ठाउँ छैन्। त्यस निर्णयमा चित नबुझी कहिं अपिल गर्न पाउने व्यवस्था पनि हुँदैन । यसकारण कुनै पनि विषयको कुनै पनि निर्णय मान्न करै लाग्छ । कुनै पनि निर्णय यदि कसैले मानेन र वेवास्ता गऱ्यो भने उसका विरुद्ध अर्को निर्णय लिइन्छ । यस निर्णयलाई "बिटलियाहा" भनिन्छ । विटलियाहा भनेको जात, भात पानी काढने र सामाजिक वहिष्कार गर्ने चलन हो । यो सबभन्दा ठूलो जरिवाना हो । माझी हडामकै विषयमा कुरा उठ्यो भने त्यसबखत माझी हडामले सो विषयका लागि बोलाइएको सभामा अध्यक्षता गर्न पाउँदैन र उक्त सभाको अध्यक्षता परानिकले गर्ने गर्दछ ।

५.२. प्राकृतिक श्रोतहरुको दिगो उपयोग, संरक्षण र सम्बर्द्धन सम्बन्धमा :

स्व-देशी जनताहरुको स्थानिय प्राकृतिक श्रोतहरु जस्तै : नदी, खोला, जमीन, जंगल, जडिबुटि लगायतका विविध पक्षहरुसँग अन्योन्याश्रित सम्बन्ध रहेको हुन्छ । उपरोक्त साधन श्रोतहरुको अलगावले स्व-देशी जनताहरुको जीवनमा संकट उत्पन्न हुने गरेको अध्ययन प्रतिवेदनहरुले देखाइ सक्केको छ । यस कारण स्थानिय तहमा हुने प्राकृतिक साधन श्रोतहरुको उपयोग त्यस क्षेत्रका स्व-देशी जनताहरुको सहमतिमा मात्र सम्भव हुने भनि अन्तर्राष्ट्रिय श्रमसंगठन महासन्धि नं. १६९ को धारा १५१) र १५(२)ले आधारभुत सिद्धान्तको रुपमा स्थापित गरेको छ । धारा १५(१)मा सम्बन्धित समुहहरुको भुमिका रहेको प्राकृतिक श्रोतहरु माथिको प्रयोग व्यवस्थापन र संरक्षणमा ती समुहहरुको सहभागी हुने अधिकार पर्दछ भनी उल्लेख गरिएको छ । त्यस्तै धारा १५(२)मा यदि कुनै अवस्थामा खनिज वा जमीन मुनीको श्रोतहरुको अन्वेषण वा दोहनमा ल्याइने कुनै कार्यक्रमलाई शुरु गर्नु वा अनुमति दिनु अघि ती समुहहरुको हितलाई बाधा पुरयाउँछ वा पुरयाउँने भए कति मात्रामा पुरयाउँछ ? त्यो थाहा पाउन सम्बन्धित समुहसँग परामर्श गर्ने प्रक्रियाहरुको निर्माण गर्नेछ । सम्बन्धित समुहले सम्भव भए सम्म त्यस्ता कार्यक्रमहरुबाट हुने फाइदाहरुमा सहभागीता जनाउनेछ र त्यस्ता कार्यक्रमबाट हुन सक्ने कुनै नकारात्मक असरको उचित क्षतिपुर्ति पनि पाउने छन्। उपरोक्त अवस्थामा स्व-देशी जनताको भूमिमा रहेको प्राकृतिक श्रोतहरुको अन्वेषण र दोहन गर्नु अघि परामर्शको अधिकार प्रयोग गर्दा स्व-देशी जनताहरुले निम्न तयारी पुरा गर्न सक्नुपर्दछ ।

(क) लिग अफ द फर्स्ट नेसन्सको गठन : रिइन्टिग्रेशनको राष्ट्रिय प्रस्ताव अन्तरगत लिग अफ द फर्स्ट नेसन्स विकल्पमा ल्याउने हो । यो व्यवस्थापिका को हैसियतमा अधिकार क्षेत्र निर्धारण गरी क्रियाशिल हुनेछ । ऐतिहासिक राष्ट्रियताहरुको परम्परागत संगठनहरुको प्रमुखहरुको प्रतिनिधित्व रहनेगरी लिग अफ द फर्स्ट नेसन्स गठन गर्न सकिन्छ । हाल नेपालमा १२५ जाति (राष्ट्र) तथा १२३ भाषा रहेको राष्ट्रिय तथ्याङ्कबाट देखिएकोले न्युनतम एक जना प्रतिनिधित्व रहने गरी समानुपातिक प्रतिनिधित्व लिग अफ द फर्स्ट नेसन्समा गराउन सिकिन्छ । नेपालमा प्रचलित ऐनहरुको संशोधन, अन्तर्राष्ट्रिय घोषणा पत्र, महासन्धि, अभिसन्धिहरुको अनुमोदन गर्ने तथा स्व-देशी जनताहरुलाई दुरगामी असर पर्ने खालका योजनाहरु अस्वीकृत गर्ने अथवा ती योजनाहरु अगाडि बढाउँदा लिग अफ द फर्स्ट नेसन्सले अनुमोदन गर्न अनिवार्य ठान्नुपर्दछ । साथै जातीय परम्परागत अभ्यास, प्रथा जनित कानुनहरु व्यवस्थित गर्न लिग अफ द फर्स्ट नेसन्सले काम गर्नेछ । क्यनाडामा अभ्यासमा रहेको एसेम्बली अफ फर्स्ट नेसन्स, स्वेडेनमा सम्बैधानिक बनाइएका सामी पार्लियामेन्ट लगायत पछिल्लो समय बोलिभियामा संवैधानिक बनाइएका वहुलराष्ट्रिय सभाले प्रयोग गर्ने क्षेत्राधिकार लिग अफ द फर्स्ट नेसन्सले पनि उपयोग गर्न हस्तक्षेपको नीति अख्तियार गरेर अगाडि बढछ । यसलाई वैधानिक संघर्षको लाइन बुझ्न् जरुरी छ किनकी नेपालले आदिवासी अधिकार सम्बन्धि संयुक्त राष्ट्र संघीय घोषणा पत्र, आइएलओ महासन्धि नं. १६९, क्योटो प्रोटोकल लगायतका विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि तथा घोषणा पत्रहरु अनुमोदन गरेर पक्ष राष्ट्र बनेको सर्वविदितै छ । ती अन्तर्राष्ट्रिय कानुनहरुले प्रत्याभुत गरेका मानविय तथा सामुहिक अधिकारहरु नेपाल सरकारले कार्यान्वयनमा ल्याउन अलमल गरिरहेको प्रष्टै छ । लिग अफ द फर्स्ट नेसन्सको गठन पश्चात बढी मात्राको मानिसहरु(राज्य) प्रणालीलाई क्रियाशिल बनाइ राख्ने मुख्य पाटोहरु देखि सहमति फिर्ता गर्न प्रभाव पार्न क्षमता विकास गर्छ । पहिलो तथ्य के हो भने लिग अफ द फर्स्ट नेसन्समा सबै उत्पीडित जाति-वर्गको संकथन शुरु भई उक्त संकथनबाट ती जाति-वर्गसँग सम्बन्धित शोषणका आधारहरु सतहमा ल्याउने काम हुन्छ र समाधानका उपायहरु संयुक्त रुपमा खोजी गरिने लगायत कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित निकायमा निर्देशन पठाउन सकिन्छ । यसको मातहतमा विभिन्न समितिहरु गठन गर्दै ती समतिहरु मर्फत अनुगमनको व्यवस्था मिलाई आन्तरिक शासन सञ्चालन गर्नेछ । राष्ट्रियता दावी गर्दै पहिचानको लागि संघर्षरत जातिहरुको नैसर्गिक अधिकारसँग जोडिएको कारण लिग अफ द फर्स्ट नेसन्स परिवर्तनको वाहक संगठन बन्नेछ ।

(ख) गाउँ अथवा इलाका भित्रका स्व-देशी सभा गठन :

गाउँ अथवा इलाका भित्रका स्व-देशी जनताहरुको अथवा राष्ट्रियता दावी गर्ने समुहहरुको परम्परागत संस्थाहरुको प्रमुखको प्रतिनिधित्व रहने गरि स्थानिय स्व-देशी सभाको गठन गरिने छ । यसरी गठन भएको गाउँ अथवा इलाका भित्रका स्व-देशी सभाको क्षेत्राधिकार निश्चित हुन्छ । स्थानिय तहमा क्रियाशिल स्व-देशी सभाको आधार नै जातीय परम्परागत संस्थाहरु भएकोले ती संस्थाहरुको मुल्य मान्यतालाई कदर गर्न सक्नैपर्दछ । अर्थात्स्व-देशी जनताहरुको ती संस्थाहरु मर्फत सशक्त धार विकास गर्ने हो भने गाउँ अथवा इलाका भित्रका स्व-देशी सभा एउटा राजनीतिक संयन्त्रकै हैसियतमा विकास निर्माण परियोजनाहरु सञ्चालन गरेर लैजान सक्छ । हामीले छलफल चलाउदै गरेको वहुलराष्ट्रिय लोकतन्त्रको अभ्यासलाई यसले बलियो आधार दिन्छ । आन्तरिक लोकतन्त्रलाई विकास गर्न केही जटीलताहरु थपिनेछन्। विशेष गरी पदावधि र निर्वाचन पद्धतिको मिलान गर्न

बाँकी पृष्ठ ५ मा

सूचना ! सूचना !! सूचना !!!

'व्यक्तिगत घटना दर्ता गरौ, त्यसबाट हुने फाइदा लिऔं।'

- बालविवाहलाई निरूत्साहित गरौं र विवाह गर्ने उमेर २० वर्षपछि मात्र गरौं / गराउन पहल गरौं ।
- सरसफाईमा ध्यान दिऊँ र फोहोर मैला जथाभावी नफालौं ।
- सार्वजनिक जग्गामा घर / टहरा निर्माण नगरौं र सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण गरौं ।
- कर तिर्नु सबै नागरिकको कर्तव्य हो । 'कर तिरौं सभ्य नागरिकको परिचय दिऔं ।'
- व्यक्तिगत घटना दर्ता समयमै गरौं र आफ्नो सन्ततिको भविष्य सुनिश्चित गरौं ।
- सबै बालबालिकालाई विद्यालय पठाऔं, कुनै बालबालिकालाई शिक्षाबाट बञ्चित नगरौं साथै बालश्रम र शोषणको अन्त्य गरौं ।
- खुला ठाउँमा दिसापिसाव नगरौं र खुला दिसापिसाव मुक्त अभियानमा सहयोग गरौं ।
- साबुन पानीले हात धुनले बानी बसालौं । अरूलाई पनि सिकाऔं ।
- सार्वजनिक स्थलमा धुम्रपान मध्यपान नगरौं/नगराऔं। हावाहुरीबाट हुने आगलागीबाट बचौं र अरूलाई पनि सावधानी गरौं ।
- लैगिक हिंसा विरूद्धको आवाज बुलन्द गरौं र त्यसको अन्त्य गरौं ।
- वैदेशिक रोजगारमा गएर स्वदेश फर्किसकेपछि एकपटक अनिवार्य रूपमा स्वास्थ्य परीक्षण गराऔं ।
- वातावरण संरक्षणका लागि प्रत्येक घर परिवारले आफ्नो घर वरपर दुइवटा विरूवा अनिवार्य रूपमा रोपी हरियाली, स्वच्छ र सुन्दर बनाऔं ।
- उपभोक्ता आचारसंहिता पालना गरौं ।
- अपांगता भएका नागरिक, जेष्ठ नागरिक र एकल महिलाको परिचयपत्र समयमै लिऔं । अधिकारको पूर्ण उपभोग गरौं ।
- सामाजिक स्वास्थ्य विमा गराऔं र अवसरको फाइदा उठाऔं ।

जलेश्वर नगरपालिका
महोत्तरी, मधेश प्रदेश

सूचना ! सूचना !! सूचना !!!

'व्यक्तिगत घटना दर्ता गरौ, त्यसबाट हुने फाइदा लिऔं।'

- बालविवाहलाई निरूत्साहित गरौं र विवाह गर्ने उमेर २० वर्षपछि मात्र गरौं / गराउन पहल गरौं ।
- सरसफाईमा ध्यान दिऊँ र फोहोर मैला जथाभावी नफालौं ।
- सार्वजनिक जग्गामा घर / टहरा निर्माण नगरौं र सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण गरौं ।
- कर तिर्नु सबै नागरिकको कर्तव्य हो । 'कर तिरौं सभ्य नागरिकको परिचय दिऔं ।'
- व्यक्तिगत घटना दर्ता समयमै गरौं र आफ्नो सन्ततिको भविष्य सुनिश्चित गरौं ।
- सबै बालबालिकालाई विद्यालय पठाऔं, कुनै बालबालिकालाई शिक्षाबाट बञ्चित नगरौं साथै बालश्रम र शोषणको अन्त्य गरौं ।
- खुला ठाउँमा दिसापिसाव नगरौं र खुला दिसापिसाव मुक्त अभियानमा सहयोग गरौं ।
- साबुन पानीले हात धुनले बानी बसालौं । अरूलाई पनि सिकाऔं ।
- सार्वजनिक स्थलमा धुम्रपान मध्यपान नगरौं/नगराऔं। हावाहुरीबाट हुने आगलागीबाट बचौं र अरूलाई पनि सावधानी गरौं ।
- लैगिक हिंसा विरूद्धको आवाज बुलन्द गरौं र त्यसको अन्त्य गरौं ।
- वैदेशिक रोजगारमा गएर स्वदेश फर्किसकेपछि एकपटक अनिवार्य रूपमा स्वास्थ्य परीक्षण गराऔं ।
- वातावरण संरक्षणका लागि प्रत्येक घर परिवारले आफ्नो घर वरपर दुइवटा विरूवा अनिवार्य रूपमा रोपी हरियाली, स्वच्छ र सुन्दर बनाऔं ।
- उपभोक्ता आचारसंहिता पालना गरौं ।
- अपांगता भएका नागरिक, जेष्ठ नागरिक र एकल महिलाको परिचयपत्र समयमै लिऔं । अधिकारको पूर्ण उपभोग गरौं ।
- सामाजिक स्वास्थ्य विमा गराऔं र अवसरको फाइदा उठाऔं ।

बलान बिहुल गाउँपालिका
सप्तरी, मधेश प्रदेश

सूचना ! सूचना !! सूचना !!!

'व्यक्तिगत घटना दर्ता गरौ, त्यसबाट हुने फाइदा लिऔं।'

- बालविवाहलाई निरूत्साहित गरौं र विवाह गर्ने उमेर २० वर्षपछि मात्र गरौं / गराउन पहल गरौं ।
- सरसफाईमा ध्यान दिऊँ र फोहोर मैला जथाभावी नफालौं ।
- सार्वजनिक जग्गामा घर / टहरा निर्माण नगरौं र सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण गरौं ।
- कर तिर्नु सबै नागरिकको कर्तव्य हो । 'कर तिरौं सभ्य नागरिकको परिचय दिऔं ।'
- व्यक्तिगत घटना दर्ता समयमै गरौं र आफ्नो सन्ततिको भविष्य सुनिश्चित गरौं ।
- सबै बालबालिकालाई विद्यालय पठाऔं, कुनै बालबालिकालाई शिक्षाबाट बञ्चित नगरौं साथै बालश्रम र शोषणको अन्त्य गरौं ।
- खुला ठाउँमा दिसापिसाव नगरौं र खुला दिसापिसाव मुक्त अभियानमा सहयोग गरौं ।
- साबुन पानीले हात धुनले बानी बसालौं । अरूलाई पनि सिकाऔं ।
- सार्वजनिक स्थलमा धुम्रपान मध्यपान नगरौं/नगराऔं। हावाहुरीबाट हुने आगलागीबाट बचौं र अरूलाई पनि सावधानी गरौं ।
- लैगिक हिंसा विरूद्धको आवाज बुलन्द गरौं र त्यसको अन्त्य गरौं ।
- वैदेशिक रोजगारमा गएर स्वदेश फर्किसकेपछि एकपटक अनिवार्य रूपमा स्वास्थ्य परीक्षण गराऔं ।
- वातावरण संरक्षणका लागि प्रत्येक घर परिवारले आफ्नो घर वरपर दुइवटा विरूवा अनिवार्य रूपमा रोपी हरियाली, स्वच्छ र सुन्दर बनाऔं ।
- उपभोक्ता आचारसंहिता पालना गरौं ।
- अपांगता भएका नागरिक, जेष्ठ नागरिक र एकल महिलाको परिचयपत्र समयमै लिऔं । अधिकारको पूर्ण उपभोग गरौं ।
- सामाजिक स्वास्थ्य विमा गराऔं र अवसरको फाइदा उठाऔं ।

देवानगन्ज गाउँपालिका
सप्तरी, मधेश प्रदेश

राष्ट्रिय...

सकिए पनि कार्यविधि सम्बन्धमा रहने छन्। कार्यविधि चुस्त र स्पष्ट भएमात्र द्वन्द्व समाधानको उपाय खोज्न सकिन्छ। स्व-देशी राजनीतिक प्रशासनिक संरचना जम्मै नेतृत्व र सहमतिपूर्ण निर्णय लिने परम्परामा चल्दै आएकोले मूलधारको संरचनामा जस्तो अल्पमत र बहुमतको अभ्याससँग पुरै भिन्न हुने गर्दछ। प्रतिपक्षको विचारलाई समेत सम्मान गर्दै आधुनिक लोकतन्त्रमा बहुमतले पेलेर जाने किसिमको अभ्यासको विकल्पमा सहमतिय प्रणालीको मर्म बोकेको हुन्छ। लोकतन्त्रको विकासमा ठूलो योगदान गरिरहेको पाइन्छ।

आधुनिक राज्य व्यवस्थामा स्व-देशी परम्परागत संघ संस्थाहरुको भूमिका गौण बनाइएको छ। राज्यको आधारभुत तहसम्म संयन्त्रहरु समान्तर रुपमा कार्यान्वयनका लागि निर्माण गरिएकोले त्यसलाई वैध र कानुन अनुकुल बनाउँदै समग्रमा परम्परागत संस्थाहरुको भूमिका समाजमा मर्दा पर्दा अथवा केही विशेष अवसरहरुमा सिमित्त गर्न पुगेको छ। राजनीतिक निर्णय लिन नसक्ने स्थिति पर्नुले परामर्श कसको लिने अथवा स्थानिय तहमा स्वतन्त्र पूर्व जानकारी कसलाई दिने किटान हुँदैन। तसर्थ परम्परागत संस्थाहरु नै साझा निकाय रहिआएको छ जसको पुन:उत्थान तथा पुन:संरचना गर्दै स्व-देशी जनताहरुको स्थानिय तहमा उनीहरुको भूमिमा रहेको प्राकृतिक श्रोतहरुको दीगो उपयोग तथा संरक्षण गर्ने जिम्मा लिए पश्चात मात्र अन्वेषण र दोहनको कारण स्वभाविक रुपमा स्थानिय स्व-देशी जनताहरुले क्षति वेहोर्नुपर्ला नै धारा १५(२)ले सो क्षति पुर्तिको व्यवस्था सम्बन्धित पक्षबाट हुनुपर्ने किटान गरेको पाइन्छ। यस अर्थ क्षतिको पुरा तथ्याङ्क लिई त्यसको पुर्ति गराउने अधिकार समेत परम्परागत संस्थाहरुको नै हुने हो। त्यसै गरी स्व-देशी जनताहरुको भूमीमा रहेको प्राकृतिक श्रोतहरुको दोहनबाट हुने लाभको वितरणमा सहभागी हुने आधिकार छ। यसरी लाभको वितरण गर्दा स्थानिय जनताहरुसँगको विशेष सम्झौता अथवा स्व-देशी जनताहरुको विकासका खास उद्देश्य प्राप्तिका लागि कर र राजस्व पुन: वितरण हुनु जरुरी ठानेको छ। स्थानिय तहमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय एजेन्सीहरु मार्फत अन्वेषण तथा दोहनको गतिविधि प्राकृतिक श्रोतहरु उपर भइरहेको हामी पाउँदछौं। पुर्वाधार विकासको नाममा परियोजनाहरु धमाधम अगाडि बढाउदै गरेको छ। अहिले स्थानिय तहमा रहेका अभियन्ताहरुको भूमिका समेत कमजोर रहेकोले परम्परागत संस्थाहरुको खोजी पटक्कै भएको पाइदैन। यसरी स्व-देशी जनताहरुको पहुँच कमजोर बनेको यथार्थलाई स्वीकार्दै जातीय परम्परागत संस्थाहरुको पुन:उत्थान हुनु जरुरी छ। राष्ट्रियताको दावी गर्दै अलग पहिचान खोजी गर्ने समुह अथवा जातिहरु त्यसपश्चात मात्र स्वायत्तताको मागलाई वैध बनाउन सक्छ। स्वायत्तताको अधिकार प्रयोग गरेर जातीय स्वशासन चलाउने हो र मात्र प्राकृतिक श्रोत उपर पहुँच दिगो उपयोग तथा संरक्षणको लागि हैसियत बनाउन सक्दछ।

(ग) संघीयता तर्फको संक्रमण :

हामीले स्थापित गर्ने लोकतन्त्र वहुलराष्ट्रिय लोकतन्त्र हो। वहुलराष्ट्रिय लोकतन्त्र अभ्यास गर्ने लोकतान्त्रिक संस्थाहरुको आफ्नै चरित्र हुन्छ। विशेष गरी राष्ट्रियताहरुको स्वशासन स्थापना गरेर राज्य भित्र राज्यको परिकल्पना गर्न सकिन्छ। लोकतन्त्रको विचार निरपेक्ष छैन किनकी विगत ८०को दशक देखि राष्ट्रवादको विचार सापेक्षित भई रुपान्तरणको संरक्षणमा छ। प्रा. फेरेन रक्वेयो लेख्छन्-

"साधारणतया यस्तो लाग्छ कि अन्तरसाँस्कृतिकताको सवाल तथा अझ सोझो रुपमा वहुलराष्ट्रियताको सवालले लोकतान्त्रिक वहसको निमित्त नयाँ मुद्दाहरु खडा गरेको छ जुन तरिकाले परम्परागत राजनीतिक उदारवादले यी सोंचहरु विकास गरे। वास्तवमा हामी भन्न सक्छौं कि यी नयाँ मुद्दाले लोकतान्त्रिक वैधता तथा वहुलराष्ट्रिय सन्दर्भमा संघीयताको एक विशेष सिद्धान्तको निमित्त छलफलको प्रमुख विषयहरुको अर्थ राख्दछ जसले राष्ट्रिय अल्पमतका अधिकारहरु अन्यायोचित, विभेदकारी, र नैतिक रुपमा अतार्किक जस्तो हेर्ने परम्परागत धारलाई परास्त(निस्तेज) गर्छ।"

वर्तमान उदार लोकतन्त्रले सामाजिक-साँस्कृतिक, आर्थिक, राजनैतिक तथा मनोवैज्ञानिक आधारमा ठाडो असमानता संसार भरि ल्याए। कार्लमार्क्सलेवर्ग सम्बन्ध तथा वर्ग अन्तरविरोधहरुको शास्वत(प्रामाणिक) तर्क शोषण रहेको बताए जहाँ राजनीतिक र सैद्धान्तिक दवदवाहरु मत्र साधनको रुपमा अर्थाएको हुन्छ जसद्वारा शोषण सुनिश्चित गरिएको हुन्छ। अन्तिममा हरेक संघर्ष (जातीय संघर्ष) वर्गीय संघर्षको सवाल हो भन्ने भनाइबाट वर्ग संघर्ष मुक्तिको बाटो रहेको पुष्टि गर्न खोजेको देखिन्छ। तर संसार भरी नै वर्ग संघर्षको नाममा गरिएका अनगिन्ति वीर सहिदहरुको वलिदानीबाट सत्तासिन भएका देशहरुमा आज समाजवादी अर्थतन्त्र किन अङ्गाल्न सकेन भन्ने सवालको जवाफ दिंदै वोलिभियन उपराष्ट्रपति अल्वेरो गार्सिया लिनेरा भन्दछन्-

उहिलेका विद्रोहीहरु जो आफ्ना विद्रोहपूर्ण क्रान्तिका शब्दहरुबाट गरीब किसानहरुलाई समाहित गराउन पुगे ती अहिले आफुलाई आकर्षक नीजि कम्पनीहरुको नियन्त्रणमा र गैरसरकारी संस्थाहरुमा रहँदै निरन्तर सहादात प्राप्त उक्त किसानहरुको पिठ्युँमा चढेर रसीया, चीन, पोल्याण्ड, एलसाल्भाडोर, निकारगुवाका कम्युनिष्ट र सामजवादी पार्टीमा समाहित, सशस्त्र र निसशस्त्र योद्धाहरु आजकल बिना आत्मा सामाजिक उत्थानका लागि दवाव उन्मुख हुनु र न्यायका लागि कुनै प्रतिबद्धता नदेखिनु हाल आएर ती सबै ऐतिहासिक लज्जा बाहेक केही होइन।

तसर्थ नयाँ तरिकाले द्वन्द्वहरु समाजमा देखा पर्न थालेकोले अब राज्य शक्ति र सुविधा वितरणको लागि संघीयता तर्फको राज्यको नयाँ संरचना अनिवार्य ठहर्छ। राज्यको शक्ति र सुविधा वितरणको राजनीतिक इकाईहरु ऐतिहासिक प्रथम राष्ट्रको पुन: उत्थान घोषणा अभियानसँगै विकास हुने भएकोले ती राजनीतिक इकाईहरुको सहमतिमा राज्य भित्र राज्यको सैद्धान्तिक जगमा जाति-राष्ट्रियतालाई आधार बनाएर स्वायत्त राज्यहरु, स्वायत्त इलाकाहरु र संरक्षित क्षेत्रहरु निर्माण गरेर उपरोक्त राष्ट्रियता बोकेका जनताहरुलाई राज्यको अनुभूति गराउन सकिन्छ। ती स्वायत्त राज्यहरु आफैंमा वहुलराष्ट्रि राज्यको अवधारणा बोक्दछन्। यसको अर्थ राज्यहरुको चरित्र वहुलराष्ट्रिय राज्य भए पनि ती सबै राज्यमा जातीय स्वायत्ततालाई अक्षुण बनाउँदै पहिचानलाई व्यवहारिक प्रयोगमा ल्याउने हो। ती सबै ठाउँहरुमा बसोवास गर्ने जनताहरु लोकतन्त्रको अभ्यास आ-आफ्नो परम्परागत अथवा प्रथा जनित कानुनको प्रयोग विस्तारमा गर्न उत्प्रेरित हुन्छन्। तसर्थ स्व-देशवादको विश्वदृष्टिकोणमा विकास भएको राजनीतिक सिद्धान्त वहुलराष्ट्रवादद्वारा निर्देशित भएको राजनीतिक इकाईहरुले मात्र जाति-वर्ग उत्पीडनका आधारहरु विनिर्माण गरेर नयाँ आधार बनाउन बाध्य पार्छ। यसले राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय शक्ति संरचनामा हेरफेर ल्याउन र कुनै शक्तिशाली भएर अधिनायकत्व कायम गर्न भने सक्ने छैन। शक्तिको वहुध्रुविय प्रणालीले वितरणको आधारमा समेत हेरफेर ल्याउने छ। सामाजिक न्याय स्वायत्तताले गर्दा ग्यारेन्टी गर्न सम्भव हुन्छ।

६. साँस्कृतिक सम्वाद केन्द्रको अवधारणा :

राष्ट्रिय मुक्ति क्रान्तिलाई तीन तहमा विकास गर्ने सैद्धान्तिक निष्कर्ष बमोजिम सामाजिक-साँस्कृतिक आन्दोलन अगाडि बढाउन निरन्तर जोड दिनुपर्दछ। साँस्कृतिक सम्वाद केन्द्र बनाउने अवधारणा यसैको उपज हो। साँस्कृतिक सम्वाद केन्द्र भनेको संकथनका लागि औपचारिक वहस सञ्चालन गर्ने निकाय हो। परम्परागत फाल्चा, गामक दलान, चुम्लुङ आदिलाई साँस्कृतिक सम्वाद केन्द्रमा रुपान्तरण गर्दै स्व-देशी ज्ञान तथा प्रथाजनित कानुनहरुको विषयमा वहस व्यापक बनाउन सकिन्छ। यस क्रममा अनुसन्धान र डकुमेन्टेशनलाई महत्वका साथ अगाडि बढाउन सके अहिले स्व-देशी ज्ञानको श्रोत, इतिहास, तथा उपयोगिता बारे अथेन्टिक तथ्यहरु बहिर ल्याउन मद्दत पुग्छ। बौद्धिक सम्पतिको अधिकारलाई बलियो बनाएर लग्न सकियो भने प्याटेन्ट अधिकारको दावी गर्ने ठाउँ सुरक्षित बन्दछ। यहि प्याटेन्ट अधिकार मार्फत स्व-देशीहरु नीति कम्पनीहरुबाट समेत मुनाफाको अंश प्राप्त गर्ने अंशियार ठहर्छ। दोश्रो बौद्धिक सम्पतिको अधिकारले स्व-देशी ज्ञानलाई दुरुपयोग गर्ने दलालहरुको सिमा साँगुरिएर स्व-देशी जनताहरुको दायरा फराकिलो बन्छ र यसले थप अवसरहरुको ढोको उघार्छ। साँस्कृतिक सम्बाद केन्द्रमा आर्थिक, साँस्कृतिक लगायतका विषयहरुको साथ साथ भाषा, साहित्य, कला, धर्म, विज्ञान, इतिहास, राजनीति, दर्शन बारे खुल्ला छलफल हुनेछ। अहिले वहसमा रहेको संघीयताको विवाद समेत यस्तै खुल्ला वहस मार्फत सहमति तर्फ संक्रमण गर्न मद्दत पुग्नेछ भने स्थानिय स्तरमा यस विषयमा उठने भ्रमहरुको चिरफार गरेर राजनीतिक समाधान दिन सकिन्छ। साँस्कृतिक सम्बाद केन्द्र मार्फत बौद्धिक तथा सिर्जनात्मक अभ्यास गराएर यो राज्यले नीतिगत रुपमा बुद्धिजीवि समाजको परिधिमा धकेलिएका स्व-देशी ज्ञानका जानकारहरुलाई फेरी केन्द्रमा स्थापना गर्न सकिन्छ। अनुसन्धानकर्ताहरुलाई जनयुद्ध पश्चातका सामाजिक अन्तरविरोधहरु, द्वन्द्वहरुको विषयमा थप विशिष्टता हासिल गर्न समस्याको पहिचान तथा यसका उपायहरु बरे विश्लेषण गरी नयाँ संश्लेषण निकाल्न सहयोग पुरयाउँछ। समाज विश्लेषणको लागि साँस्कृतिक सम्बाद केन्द्र एउटा महत्वपूर्ण अंग बनेर आउने पक्का छ।

सामाजिक-साँस्कृतिक तहमा साँस्कृतिक सम्बाद केन्द्रको स्थापना पश्चात यसलाई कसरी सञ्चालन गर्ने भन्ने सवाल हाम्रो सामु छ। जनता समाजवादी पार्टीको मातहतमा यसलाई निरन्तर अगाडि बढाउन सकिन्छ कि सकिदैन ? साँस्कृतिक सम्बाद केन्द्रको स्थापना पश्चात यसलाई कुन विधिले नियन्त्रण गर्ने होला ? अथवा साँस्कृतिक सम्बाद केन्द्र र अन्य पक्षहरुसँगको अन्तरसम्बन्ध कस्तो रहने देखिन्छ ? यहाँ सामाजिक-साँस्कृतिक तहमा काम गर्ने अलग निकाय हुनु जरुरी छ। जनता समाजवादी पार्टी अब राजनीतिक दलमा रुपान्तरण हुँदै गर्दा साँस्कृतिक सम्बाद केन्द्रलाई अघोषित रुपमा मात्र संगठनको मातहतमा राख्न सकिन्छ। यसलाई हाल वैधानिक संस्था राष्ट्रिय सीमान्तीकरण विरुद्ध संघर्ष नेमाल(समान) अभियान अन्तरगत व्यवस्थित बनाउन सकिन्छ। यसको गतिविधि मार्फत उठान हुन पुगेका निश्चित शक्तिलाई जनता समाजवादी पार्टीले पूँजीकृत गरेर क्रान्तिकारी धार विकास गर्न सक्नुपर्दछ। फेरि अर्को सवाल पनि जोडिएर आउन सक्छ कि समानलाई हाम्रो नीतिसँग कसरी जोड्ने होला ? यसको उपाय गम्भिर ढङ्गले खोज्नु पर्नेछ। जनता समाजवादी पार्टीको स्कुलिङ र योजना भन्दा अन्य नेतृत्व र कार्यक्रमलाई अहिले गौण बनाएर लग्नुपर्ने देखिन्छ। अर्थात्समानको कार्यकारी निकायलाई समावेशी बनाएर जनता समाजवादी पार्टीको पकड भन्दा वाहिर जान नदिने नीति अपनाउनु पर्ने छ किनकी सामाजिक-साँस्कृतिक तह बाँकी दुईको आर्थिक र राजनीतिक तहसँग अन्योन्याश्रित सम्बन्ध राख्दछ। कुनै एकको असन्तुलनले बाँकी दुईको अस्तित्वमा समेत खतरा देखिने सम्भावना छ। साँस्कृतिक सम्बाद केन्द्रको स्थापना शक्तिको गुरुत्व केन्द्र ठानीएका स्थानहरुमा हुनु आवश्यक छ। लिम्बुवानको धरान, थरुहटको दाङ, तामाङसालिङको हेटौडा/चौतारा, नेवामण्डलको ललितपुर, विदेह/मिथिलाको जनकपुरधाम, अवधको भैरहवा, तमुवानको पोखरा, मगरातको तानसेन, खसानको सिलगढी(डोटी), खम्बुवानको दिकतेल तथा भोटेको दुनै भरपर्दो स्थान बन्न सक्छ। कुनै एक ठाउँलाई आधार क्षेत्र बनाएर नेतृत्व जम्न सकेको खण्डमा त्यहाँ जोड दिने र बाँकी अन्य शक्तिको गुरुत्व केन्द्र ठहर गरिएका क्षेत्रहरुमा आधार इलाका विस्तार गर्न ध्यान दिने काम अनिवार्य ठहर्छ। यसले ज्ञान मिमांशीय धारलाई नयाँ विकल्प प्रदान गर्दछ।

७. अर्थतन्त्रको वैकल्पिक तहको विकास :

स्व-देशी समुदायको आफ्नै विकसित अर्थतन्त्र छ किनकी स्व-देशी जनताहरुको विश्वदृष्टिकोणले उनीहरुको इतिहास, राजनीति, दर्शन र अर्थतन्त्रको विकास गरेको हुन्छ। नेपालको आदिवासीहरुमा पनि आ-आफ्नै विश्वदृष्टिकोण रहेकोले उनीहरुको अर्थतन्त्र अस्तित्वमा रहिआएको बुझ्नुपर्दछ। ती अर्थतन्त्रलाई पुन: संरचित गर्न आवश्यक ठहर गर्दै अर्थतन्त्रको वैकल्पिक विकासको स्व-देशीकरण गरेर लैजान सक्नुपर्दछ। अर्थतन्त्रको आधारमा संसारभरि नै अहिले उदारपूँजीवादको दवदवा बढीरहेको स्थितिमा विश्वबैंक, अन्तर्राष्ट्रिय मुद्राकोष, वहुराष्ट्रिय कम्पनी लगायतका संगठनहरुले थप विकसित बनाउदैछ। तर विश्वव्यापिकरणलेतहगत असन्तुष्टिहरु ल्याउन थाले पछि यी संस्थाहरुको काममा अवरोध उत्पन्न हुने खतरा देखा परे। उत्तर आधुनिक समयमा आएर यस प्रकारका संस्थाहरुले समेत स्व-देशी जनताहरुका लागि विश्व नीति पारित गर्न पुगे। जस अनुसार अर्थतन्त्र नयाँ धारबाट विकसित बनउन आवश्यक छ। यसलाई सम्यक जीवनको रुपमा बुझ्न जरुरी छ। यो कस्मो भिजनको धार पनि हो। अर्थात्यसको आधारमा पुरा सहअस्तित्वपूर्ण जीवनका आधारहरु चाहे त्यो भौतिक, सामाजिक-साँस्कृति, आध्यत्मीक नै किन नहोस्बुझाउँदछ। त्यसकारण यो आधुनिकता, पूँजीवाद र विकासको विकल्प समेत हो। यो अवधारणाले सोहाद्रतामा, पूर्णतामा, र प्रकृति तथा समाजसँग आध्यात्मिकतामा जिउने अर्थ पनि बुझाउदछ। यसले मात्र स्व-देशी सत्तालाई टिकाउन सघाउदछ। तर व्यवहारमा स्व-देशी जनताहरुको समृद्धि अर्थतन्त्रमा रहने पहुँचसँग समेत जोडिन पुगेकोले खुल्ला बजार अर्थनीतिलाई पुरै रोक्न भने स्थिति देखिँदैन। साथै यो नीति हुबहु अख्तियार गरे स्व-देशी सत्ताको अर्थ रहने छैन। तसर्थ स्व-देशी सत्ता कायम गर्न सके आफ्नै तरिकाले श्रोतको परिचालन हुने देखिन्छ। ती श्रोतहरुमा स्व-देशी जनताहरुको नियन्त्रण कायम गराउन एउटा वैकल्पिक बाटो चाहिएको छ। उद्योग व्यापारमा कसरी मानव संसाधनको प्रयोग गर्ने भन्ने सवालको जवाफ अर्थतन्त्रको वैकल्पिक बाटोले दिन सक्नुपर्दछ।

अर्थतन्त्रको विकासमा गरिने स्व-देशीकरणको सवाल कठीन होइन किनकी जल, जंगल, जमीन, तथा जनशक्ति र जडिबुटी बस्तुकरण गरेर बजारमा उपभोक्तालाई आकर्षित गर्दै लैजाने उदारवादी अर्थतन्त्रको चरित्र स्व- देशी अर्थतन्त्रसित मेल खादैन। विशेष गरी स्व-देशी अर्थतन्त्रमा जल, जंगल, तथा जमीन उनीहरुको आफ्नो सभ्यता र संस्कृतिसित अन्योन्याश्रित सम्बन्ध राख्दछ। यस अर्थमा ती प्राकृतिक श्रोत उपर उनीहरुको सामुहिक अधिकार हुन्छ र उनीहरुकै नियन्त्रण ऐतिहासिककाल देखि रहिआएको देखिन्छ। आधुनिक राष्ट्र राज्यबाट संसारभरि नै स्व-देशी समुदायको नियन्त्रण हटाएर राज्यको नियन्त्रणमा ल्याउने काम गरिआए। साँस्कृतिक सम्बन्धको निरन्तरता यसबाट टुट्न पुगे र स्व-देशी ज्ञानको विकासमा

बाँकी पृष्ठ ६ मा

संक्षिप्त समाचार

जसपाको विराटनगर महानगर समिति पुनर्गठन

विराटनगर। जनता समाजवादी पार्टी (जसपा) नेपालको विराटनगर महानगरपालिका समिति पुनर्गठन भएको छ। शनिबार आयोजित भेलाले अमरेन्द्र कुमार यादवको अध्यक्षतामा ३७ सदस्यीय समिति पुनर्गठन गरेको हो। समितिको उपाध्यक्षमा मो.नसरुल सचिव रामचन्द्र यादव सह सचिव विकासकुमार मण्डल र कोषाध्यक्षमा मो. रुस्तम अली चयन भएका छन्। पार्टीका राजनीतिक समिति सदस्य जयराम यादवको प्रमुख आतिथ्यतामा सम्पन्न कार्यक्रममा राजनीतिक समिति सदस्य सञ्जय सिंह केन्द्रीय सदस्य सदिना खातुनलगायतका नेताहरु उपस्थित थिए।

आजपाको मधेश प्रदेश अध्यक्षमा कुशवाहा

कलैया। आम जनता पार्टी (आजपा) मधेश प्रदेश कमिटी पुनर्गठन गरिएको छ। उमेश कुशवाहाको अध्यक्षतामा १८५ सदस्यीय मधेश प्रदेश कमिटी पुनर्गठन गरिएको छ। आजपाका मधेश प्रदेश अध्यक्ष उमेश कुशवाहाका अनुसार इन्चार्जमा सुधिर यादव, सहइन्चार्जमा श्रीचन मुखिया, उपाध्यक्षहरुमा बबिता यादव, विजय साह, सचिवमा ममता शर्मा, सह सचिवमा कामेश्वर साह र कोषाध्यक्षमा रामाकान्त भेडियर रहेका छन्। प्रदेश सदस्यहरुमा रामशरण यादव, वसन्त यादव, दीपलाल यादव, सुनिता महतो, अजय पटेल, लालबाबु जयसवाल, आशा महमद, अम्बिका साह, सन्तलाल यादव, पिंकी पासवान, राजकुमार सहनी, फेकु ठाकुर, ससिकान्त चौधरी, असोक पटेल, धनपत साह लगायतका रहेका छन्।

प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत खरालको बिदाई

बाँके। नरैनापुर गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत मणिराम खरालको सुरुवा भएको छ। संघिय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले खरालको गत माघ १९ गते सरुवा गरे पछि मंगलबार गाँउपालिकाले एक कार्यक्रमको आयोजना गरी सम्मान सहित बिदाई गरिएको छ। गाउँपालिकाले औपचारिक कार्यक्रम गरेर समान सहित बिदाई गरेको निमित्त प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत भरत बस्नेतले जानकारी दिए। १४ महिना नरैनापुरमा काम गरी सक्नु भएका खरालले सरुवा माग गरे पछि मन्त्रालयले दैलेखको डुङ्गेश्वर गाँउपालिकामा सरुवा गरेको हो। खरालको जनप्रतिनिधि,कर्मचारी र सर्वसाधारणले सम्मान गर्दै दोसल्ला ओढाएर गाउँपालिकाको कार्यालयबाट बिदाई गरेका छन्। उनको थप कार्यकालको शुभकामना दिँदै पालिकाबाट बिदाई गरेको सूचना अधिकारी लक्ष्मीकान्त मिश्राले जानकारी दिए। पालिकाको बेरुजु र भुक्तानी फछ्यौटमा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत खरालले खेल्नुभएको भुमिकाको वडा नं. ४ का अध्यक्ष मसूद अहमद शाहले सराहना गरेका थिए। बिदाई कार्यक्रममा कर्मठ र मिलनसार अधिकृत खरालको कार्यशैली ,व्यवहार र शिष्टता प्रति जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुले प्रशंसाका साथै आगामी कार्यकालको शुभकामना पनि व्यक्त गरेका थिए। वडा नं. ६ का अध्यक्ष प्रेम मौर्यको अध्यक्षतामा भएको कार्यक्रममा वडा नं. १ का अध्यक्ष इसाक जोलाह, वडा नं. २ का अध्यक्ष मसूद अहमद शाह, वडा नं. ४ का अध्यक्ष मनोज शर्मा, वडा नं. ५ का अध्यक्ष कृष्ण चन्द्र मार्यै, निमित्त प्रमुख प्रशसकिय अधिकृत भरत बस्नेत, शिक्षा शाखा प्रमुख कृष्ण चौधरी, स्वास्थ्य शाखा प्रमुख नगेन्द्र शाह, कृषि शाखा प्रमुख सदन भण्डारी, महिला विकास शाखा, पशु शाखा प्रमुख, सुरक्षाकर्मी लगायत विभिन्न वडाका सचिव र सर्वसाधरणहरुको सहभागितामा बिदाई गरिएको थियो।

उखुबारीमा जलेर मृत्यु

बारा। जितपुरसिमरा उपमहानगरपालिका-१२ पिपराडी बस्ने ६५ वर्षीय शम्भु खाँ चौधरीको आफ्नै उखुबारीमा उखुको पातमा आगो लगाउने क्रममा सोही आगोले जलेर सोमबार दिउँसो मृत्यु भएको छ। जलेर गम्भीर घाइते भएका उनको उपचारको लागि काठमाडौँतर्फ लैजाने क्रममा बाटोमै मृत्यु भएको हो। यस सम्बन्धमा प्रहरीले आवश्यक अनुसन्धान गरिरहेको छ।

विष्फोटक पदार्थसहित दुई जना पक्राउ

मोरङ। ईलाम माम्सेबुङ गाउँपालिका-१ गजुरमुखी घर भई काठमाडौं भिमसेनगोला डेरा गरी बस्ने ३८ वर्षीय प्रवीण मिश्र र पाँचथर याङवरक गाउँपालिका-१ बस्ने ३० वर्षीय विपिन अधिकारीलाई विभिन्न विष्फोटक पदार्थसहित सोमबार दिउँसो प्रहरीले पक्राउ गरेको छ। उनीहरूको साथबाट विष्फोटक पदार्थमा प्रयोग हुने डेटोनेटर ७ थान, १८ फिट ३ ईन्च लम्बाई रहेको डेडकर्ड, सोडा करिब २ केजी, सहयोग रसिद ठेली २ थान तथा विभिन्न कागजात, डिजिटल स्ट्याम्प १ थान, मोबाइल ४ थान, सिम कार्डहरू लगायतका सामान बरामद भएको छ। विराटनगर महानगरपालिका-३ स्थित खाली चौरमा प्रेशर कुकर बम जस्तो बस्तु फेला परेकोमा तत्काल जिल्ला प्रहरी कार्यालय मोरङबाट प्रहरी टोली खटि गएको र अनुसन्धानको क्रममा उक्त बस्तु राख्न उनीहरूको संलग्नता रहेको खुल्न आएको छ। उक्त बस्तु नेपाली सेनाको बम डिस्पोजल टोलीले डिस्पोज गरेको छ।

३५ किलो चरेशसहित दुई जना पक्राउ

बारा। जितपुरसिमरा उपमहानगरपालिका-२१ बाट अवैध लागूऔषध चरेश करिब ३५ किलोसहित २ जनालाई बुधबार बिहान प्रहरीले पक्राउ गरेको छ। पक्राउ पर्नेहरूमा भारत उत्तर प्रदेश बरेध दिपाद कोतवाली बस्ने ४२ वर्षीय साफिर अली र सोही ठाउँ बस्ने ४४ वर्षीय मोहमद अबजाल रहेका छन्। ईलाका प्रहरी कार्यालय अम्लेखगंजबाट खटिएको प्रहरीले हेटौंडाबाट वीरगंजतर्फ जाँदै गरेको यूपी ३२ एनएम ४४७६ नम्बरको कारलाई जाँच गर्ने क्रममा कारमा लुकाई राखेको उक्त चरेश फेला पारी कार चालक साफिर र कारमा सवार मोहमदलाई पक्राउ गरेको हो।

खैरो हेरोइनसहित एक जना पक्राउ

मोरङ। विराटनगर महानगरपालिका-१६ हुलास चोकबाट अवैध लागूऔषध खैरो हेरोइन जस्तो देखिने पदार्थ करिब ७४ मिलिग्रामसहित सोही महानगरपालिका-४ बस्ने १९ वर्षीय सुजन उराउलाई बुधबार दिउँसो प्रहरीले पक्राउ गरेको छ। लागूऔषध नियन्त्रण व्यूरो विराटनगरबाट खटिएको प्रहरीले भारतबाट नेपालतर्फ पैदल आउँदै गरेका उनलाई उक्त पदार्थसहित पक्राउ गरेको हो।

करेन्ट लागेर युवकको मृत्यु

रौतहट। राजदेवि नगरपालिका-७ मुडवल्वा बस्ने २२ वर्षीय तेज नारायण ठाकुरको करेन्ट लागेर बुधबार बिहान मृत्यु भएको छ। आफ्नै घरमा कपडामा आईरन लगाउने क्रममा करेन्ट लागेर गम्भीर घाइते भएका उनको गौर प्रदेशिक अस्पतालमा उपचारको क्रममा मृत्यु भएको हो।

सूचना ! सूचना !! सूचना !!!

'व्यक्तिगत घटना दर्ता गरौ, त्यसबाट हुने फाइदा लिऔं।'

- बालविवाहलाई निरूत्साहित गरौं र विवाह गर्ने उमेर २० वर्षपछि मात्र गरौं / गराउन पहल गरौं।
- सरसफाईमा ध्यान दिऊँ र फोहोर मैला जथाभावी नफालौं।
- सार्वजनिक जग्गामा घर / टहरा निर्माण नगरौं र सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण गरौं।
- कर तिर्नु सबै नागरिकको कर्तव्य हो। 'कर तिरौं सभ्य नागरिकको परिचय दिऔं।'
- व्यक्तिगत घटना दर्ता समयमै गरौं र आफ्नो सन्ततिको भविष्य सुनिश्चित गरौं।
- सबै बालबालिकालाई विद्यालय पठाऔं, कुनै बालबालिकालाई शिक्षाबाट बञ्चित नगरौं साथै बालश्रम र शोषणको अन्त्य गरौं।
- खुला ठाउँमा दिसापिसाव नगरौं र खुला दिसापिसाव मुक्त अभियानमा सहयोग गरौं।
- साबुन पानीले हात धुनले बानी बसालौं। अरूलाई पनि सिकाऔं।
- सार्वजनिक स्थलमा धुम्रपान मध्यपान नगरौं/नगराऔं। हावाहुरीबाट हुने आगलागीबाट बचौं र अरूलाई पनि सावधानी गरौं।
- लैगिक हिंसा विरूद्धको आवाज बुलन्द गरौं र त्यसको अन्त्य गरौं।
- वैदेशिक रोजगारमा गएर स्वदेश फर्किसकेपछि एकपटक अनिवार्य रूपमा स्वास्थ्य परीक्षण गराऔं।
- वातावरण संरक्षणका लागि प्रत्येक घर परिवारले आफ्नो घर वरपर दुइवटा विरूवा अनिवार्य रूपमा रोपी हरियाली, स्वच्छ र सुन्दर बनाऔं।
- उपभोक्ता आचारसंहिता पालना गरौं।
- अपांगता भएका नागरिक, जेष्ठ नागरिक र एकल महिलाको परिचयपत्र समयमै लिऔं। अधिकारको पूर्ण उपभोग गरौं।
- सामाजिक स्वास्थ्य विमा गराऔं र अवसरको फाइदा उठाऔं।

चन्द्रनगर गाउँपालिका

सर्लाही, मधेश प्रदेश

सूचना ! सूचना !! सूचना !!!

'व्यक्तिगत घटना दर्ता गरौ, त्यसबाट हुने फाइदा लिऔं।'

- बालविवाहलाई निरूत्साहित गरौं र विवाह गर्ने उमेर २० वर्षपछि मात्र गरौं / गराउन पहल गरौं।
- सरसफाईमा ध्यान दिऊँ र फोहोर मैला जथाभावी नफालौं।
- सार्वजनिक जग्गामा घर / टहरा निर्माण नगरौं र सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण गरौं।
- कर तिर्नु सबै नागरिकको कर्तव्य हो। 'कर तिरौं सभ्य नागरिकको परिचय दिऔं।'
- व्यक्तिगत घटना दर्ता समयमै गरौं र आफ्नो सन्ततिको भविष्य सुनिश्चित गरौं।
- सबै बालबालिकालाई विद्यालय पठाऔं, कुनै बालबालिकालाई शिक्षाबाट बञ्चित नगरौं साथै बालश्रम र शोषणको अन्त्य गरौं।
- खुला ठाउँमा दिसापिसाव नगरौं र खुला दिसापिसाव मुक्त अभियानमा सहयोग गरौं।
- साबुन पानीले हात धुनले बानी बसालौं। अरूलाई पनि सिकाऔं।
- सार्वजनिक स्थलमा धुम्रपान मध्यपान नगरौं/नगराऔं। हावाहुरीबाट हुने आगलागीबाट बचौं र अरूलाई पनि सावधानी गरौं।
- लैगिक हिंसा विरूद्धको आवाज बुलन्द गरौं र त्यसको अन्त्य गरौं।
- वैदेशिक रोजगारमा गएर स्वदेश फर्किसकेपछि एकपटक अनिवार्य रूपमा स्वास्थ्य परीक्षण गराऔं।
- वातावरण संरक्षणका लागि प्रत्येक घर परिवारले आफ्नो घर वरपर दुइवटा विरूवा अनिवार्य रूपमा रोपी हरियाली, स्वच्छ र सुन्दर बनाऔं।
- उपभोक्ता आचारसंहिता पालना गरौं।
- अपांगता भएका नागरिक, जेष्ठ नागरिक र एकल महिलाको परिचयपत्र समयमै लिऔं। अधिकारको पूर्ण उपभोग गरौं।
- सामाजिक स्वास्थ्य विमा गराऔं र अवसरको फाइदा उठाऔं।

महोत्तरी गाउँपालिका

महोत्तरी, मधेश प्रदेश

राष्ट्रिय...

ठूलो अवरोध देखा पऱ्यो । यसबाट वातावरणीय असन्तुलन समेत देखा पऱ्यो । राज्य विभेदकारी भएको महसुस भयो । सँस्कृति र विकासको अवधारणालाई कुरीति तथा अन्धविश्वास भनी हेला गर्न पुगे । आधुनिकताको नाममा नक्कल गर्ने संस्कार आयात गरे तर ज्ञानको सचेत हस्तक्षेपलाई नजरअन्दाज गरी समाजलाई दिशा निर्देश गर्न असमर्थ भएको सत्य हो । त्यही वेला वालस्टीनको विश्व प्रणालीको सिद्धान्तले समेत आर्थिक रुपमा स्व-देशी वाहुल्य रहेको देशलाई परिधिको देशको रुपमा उभ्याउने गरेको छ र परिधिका देशहरुबाट सस्तोमा जनशक्ति तथा कृषि उत्पादन लगायत प्राकृतिक श्रोतहरुको दोहन गरेर आफ्नो धनी देश(केन्द्र)को उत्पादन ती देशहरुमा महँगोमा विक्री गर्ने उपाय अपनाई आएका छन्। उनीहरु एकलौटी बजार कब्जा गर्दै प्रतिस्पर्धाको नाममा नाफा निचोर्ने र परिधिको देशहरुलाई परनिर्भर बनाउने योजनामा सफल भएको मानिन्छ । अहिलेको प्रतिस्पर्धात्मक समयमा निषेध गरेर सम्भव नदेखिएकोले अब वैकल्पिक अर्थतन्त्रमा संस्कृति र विकासको अवधारणालाई नै बलियोसँग उठाउन जरुरी देखिन्छ । यसलाई अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा जोड्ने नीति चाहिन्छ । अर्थात् संस्कृति र विकास सम्बन्धि विश्वबैंक, अन्तर्राष्ट्रिय मुद्राकोष लगायत विकासे संस्थाहरुले तय गरेका नीतिहरुको ज्ञान मिमांशा चाहिन्छ । त्यसको अर्थ विकल्पमा ग्रामीण पर्यटन, होमस्टे, साना तथा मझौला जलविद्युत, हस्तकला तथा चित्रकलाथाङ्का, मिथिला आर्ट, पौभा आर्ट, मोखा आर्ट, अष्टिम्की आदि), जातीय खानपीनका सामग्री, जडिबुटी रोग उपचार विधि, परम्परागत शिपमा आधारित व्यवसायहरु, कुटीर उद्योग सहकारिताको आधारमा विकास गरेर लैजान सकिन्छ । कृषि तथा पशुपालनलाई व्यवसायिक पेशामा रुपान्तरण गर्दै अर्थतन्त्रमा स्व-देशी जनताहरूको पहुँच बढाएर लैजान सकिन्छ । विशेष गरी जल, जंगल, र जमीन उपर स्व-देशीको अग्राधिकार कायम, नीजि कम्पनीहरु ती स्थानिय आदिवासी जनताहरुको पूर्व सुसुचित स्वतन्त्र जानकारको अधिकार तथा सहमति विना त्यस क्षेत्रमा कुनै पनि योजना अगाडि बढाउन सक्नेछैन । निश्चित क्षेत्रमा नीजि क्षेत्रका लगानीकर्ताको नियन्त्रण आवश्यक ठानिनिपर्दछ भने विकल्पमा सहकारीको अवधारणा अन्तरगत समुदायको नियन्त्रण राख्न सकिन्छ । सारमा स्व-देशी सत्ता अन्तरगत अर्थतन्त्रको चरित्र मिश्रित अर्थतन्त्र नै रहने प्रष्ट छ । तसर्थ प्रथम राष्ट्रको पुन:उत्थानसँगै प्राकृतिक श्रोत तथा साधन उपर भइआएको खुल्ला अतिक्रमणलाई निशाना बनाएर त्यस विरुद्ध प्रतिरोध कार्यक्रमहरु जस्तै सामुदायिक वन नीति उपर हस्तक्षेप गरेर सहकारी वन नीति लागु गर्ने जग्गा वेचविखनमा वाहिरियाहरुको चलखेल र दलाली निरुत्साहित गर्ने, उच्च बाँध परियोजनाको जोखिम विरुद्ध अभियान चलाउने, साना जलविद्युत आयोजना स्थानिय सत्ताको क्रियाशिलतामा सम्पन्न गर्ने, मझौला तथा ठूला जलविद्युत आयोजनाहरुमा स्थानिय जनताहरुको शेयर सुनिश्चित बनाउने आदि कार्यक्रमिक रुपमा अगाडि बढाउन अनिवार्य हुनेछ । यसले स्थानिय जनताहरुको आर्थिक एवं प्राकृतिक श्रोतहरुमा पहुँच बढाउने काम गर्दछ । यति भएर पनि निजी कम्पनी आफ्नै पहलमा सञ्चालन गर्न सक्नुपर्दछ ।

८. निष्कर्ष

स्व-देशी जनताहरु आन्तरिक उपनिवेशमा परेको यथार्थ स्वीकार गर्ने कि नगर्ने भन्ने भिन्न दृष्टिकोण हाम्रो सामु देखिन्छ । नेपाली समाज आज गणतन्त्रात्मक राज्यव्यवस्थालाई संस्थागत बनाउन खोजेको वेला लोकतन्त्रको आवरण भित्र कसरी एकल जातीय ब्राह्मणवाद सुरक्षित देखिन्छ ? सबैले बुझ्न खोजेको विषय यहि हो । अर्को सवाल दोश्रो संविधान सभाबाटबाट जारी गरिएको नेपालको संविधान २०७२ ले हाम्रो हिजो गुमेको सत्ता प्राप्त भयोकि भएन ? हामी परशासनबाट स्वशासित भयो कि भएन ? एकात्मकताबाट वास्तविक संघात्मकता तर्फ रुपान्तरण भयो कि भएन ? के वर्तमान संविधानमा उत्पीडित राज्यविहिन राष्ट्रका जनताहरुको मुख्य सरोकारको बिषय सम्वोधन भयो ? त्यसरी नै हाल प्रमुख दल भनिएका नेपाली काँग्रेस, नेकपा(एमाले), नेकपा(माओवादी केन्द्र) हामी माथि थोपरिएका परशासनको साधन होइन ? त्यसो भए हाम्रो स्वायत्तता, स्वराज वा स्वशासन स्थापना गर्न आफ्नै अग्ररक्षक दल विना सम्भव छ ? हाम्रो आफ्नै नेतृत्व तथा कार्यकर्ताहरुको च्वलप बलम ाषभि सहितको अग्ररक्षक योद्धा विना हाम्रो सत्ता र जनताको रक्षा कसले गर्छ ? परशासनको साधन ठहर भएको वर्तमानका प्रमुख भनिएका दलहरुले अथवा यी दलहरु भित्रका नेतृत्व तथा कार्यकर्ताहरुको चबलप बलम ाषभि ले ? असम्भव किनकी उनीहरु यथास्थितिमा रम्न चाहन्छन्। परिवर्तनका एजेण्डाहरु सहजै स्वीकार गर्न मानसिक रुपले तयार देखिंदैन । वहुलराष्ट्रिय विद्रोहकोजग यसैले निर्माण गर्छ । यसलाई सम्पन्न गर्न विकल्पको बाटो खोजी हुनु आवश्यक छ र लोकतन्त्रमा हाम्रो आफ्नै दल चाहिन्छ । साथ साथै हाम्रो आफ्नै सत्ता आवश्यकता बनेर गएको छ किनकी सत्ता बाहेक अरु सबै भ्रम हुन । सारमा सत्ताको सम्बन्ध शासनसँग हुन्छ । प्रथम राष्ट्र स्व-देशी जनताहरुले सत्ता गुमाए पछि शासन गर्ने अधिकार समेत गुमायो र अन्तत: परशासित हुन पुगे । परशासनले जहाँ पनि उत्पीडन वाहेक केही दिएको इतिहास छैन । तब न विश्व राष्ट्रिय मुक्ती आन्दोलनले परशासनका विरुद्ध स्वशासनको मुद्दा उठायो । नेपालमा यो मुद्दालाई राष्ट्रि (जाति-वर्ग) चेतनाको आधारमा मिमांशा गर्न सक्नुपर्दछ । तब मात्र दश वर्षे माओवादी सशस्त्र विदोह पछिको नेपाली समाजमा देखा परेका असन्तुष्टी र अन्तरविरोधको समाधान निकाल्न सफलता मिल्छ । हाम्रो निष्कर्ष छ कि स्व-देशवाद विश्वदृष्टिबाट विकास भएको वहुलराष्ट्रवाद, संघीयता र सामुदायिक समाजवादको वैज्ञानिक जगमा सम्पन्न गरिने राजनीतिक क्रान्ति पश्चात मात्र उपरोक्त अन्तरविरोधहरुको सही समाधान आउन सक्छ ।

समाप्त

सरोकारवालाहरूमा हार्दिक अपिल !!!

नेपाल लाईभस्टक सेक्टर इनोभेसन आयोजनाबाट गाईभैंसीको दुध, खसीबोकाको मासु तथा च्याङ्गाको पशिमना मुल्य श्रृङ्खलामा सहयोग पुग्ने उद्देश्यले ५ प्रदेशका २८ जिल्लामा पूरक अनुदानको सघन कार्यक्रम विगत २ बर्षदेखि सञ्चालनमा रहेको व्यहोरा सम्पूर्ण सरोकारवालाहरुमा अवगत भएकै छ । आयोजनाद्वारा सञ्चालनमा रहेको पुरक अनुदान कार्यक्रमअन्तर्गत अनुदानग्राही समूह, सहकारी तथा व्यक्तिगत फर्महरुले आयोजनाले तोकेका उद्देश्य बमोजिम कार्य नगरेको, अनुदान रकमको अनुचित लाभ लिएको, सम्झौता बमोजिम कार्य नगरेको र अनुदान रकमको दुरूपयोग भएको अनुगमनको क्रममा पुष्टि भएमा उप-आयोजना सञ्चालन मार्गदर्शन, २०७८ बमोजिम अनुदान पाएको रकम सरकारी बाँकी सरह असुल गर्ने प्रावधान रहेको हुँदा यस आयोजनाबाट अनुदान पाएका अनुदानग्राही संस्थाहरुलाई पुन: स्मरण गराउन चाहन्छौं । साथै सम्पूर्ण सरोकारवालाहरुलाई यस आयोजनाबाट अनुदान वितरण गरिएका अनुदानग्राही संस्थाहरुको सूची आयोजनाको Website: www.nlsip.gov.np को प्रकाशन शीर्षकअन्तर्गत NLSIP बुलेटिन १ र बुलेटिन ३ मा रहेको जानकारी गराउँदै उक्त अनुदानग्राही संस्था वा व्यक्तिहरुले अनुदान रकम दूरुपयोग गरेको शंका लागेमा वा देखिएमा आयोजनाको गुनासो शाखा (सम्पर्क न. ९८४८७१४९९९, ९८५११५७५३१, ९८५१०५१०४५) मा जानकारी उपलब्ध गराइ सहयोग गरिदिनुहुन नेपाल लाइभस्टक सेक्टर इनोभेसन आयोजना आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय हरिहरभवन ललितपुर हार्दिक अपिल गर्दछ। यस आयोजनामा अनुदानको रकम दुरुपयोग भएको जानकारी दिने व्यक्ति वा संस्थाको विवरण गोप्य रहने छ ।

नेपाल सरकार

कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय

नेपाल लाइभस्टक सेक्टर इनोभेसन आयोजना

हरिहरभवन, ललितपुर

राजविराज नगरपालिका

१४ नं. वडा कार्यालय

सप्तरी, मधेश प्रदेश

वडागत योजना २०८०/८१

१	गाउँ फराकिलो पूरै वडा तथा भगवती मन्दिरदेखि पश्चिमको डग्गर नयाँ टोलसम्म बाटो मर्मत कार्य	७,५०,०००।-
२	शनि मन्दिरमा मुर्ति तथा टाइल्स र रोलिङ्गको कार्य	५,००,०००।-
३	राम नारायण मण्डलको घरदेखि पश्चिम नारायण मण्डलको घरसम्म रहेको अधुरो कार्यमा ग्राभेल तथा आर.सि.सि. को कार्य	७,००,०००।-
४	जंगबहादुर साहको घरदेखि दक्षिण पोखरीसम्म ग्राइभेल तथा आर.सि.सि. कार्य	५,००,०००।-
५	वडा नं. १४ भित्र कृषि विद्युतीकरणको कार्य	५,००,०००।-
६	शिवकुमार मण्डलको घरदेखि उत्तर चन्देश्वर मण्डलको घरसम्म ग्राभेल तथा आर.सि.सि. कार्य	२,००,०००।-
७	मुरली मण्डलको घरदेखि उत्तर चन्देश्वर मण्डलको घरसम्म ग्राभेल तथा आर.सि.सि. कार्य	२,००,०००।-
८	राम टोलमा डगरीन थान निर्माण कार्य	२,००,०००।-
९	वडा नं. १४ भित्र विगत २३ वर्षदेखि मनाउँदै आएको विवाह पञ्चमी महोत्सवको लागि	१,००,०००।-
१०	वडा नं. १४ भित्र खेलकुद कार्यको लागि	२,००,०००।-
११	वडा नं. १४ भित्र विभिन्न बाटो मर्मत सम्भार कार्यको लागि	२,५०,०००।-
१२	**लक्षित वर्ग**	
	सिपमूलक कार्यक्रम	४,००,०००।-
	महिला हिंसा सम्बन्धी कार्यक्रम	२,००,०००।-
	कृषि कार्यक्रम	२,००,०००।-
	किशोर किशोरी अभिमुखीकरण कार्यक्रम	२,००,०००।-
	जम्मा	५१,००,०००।-

सूचना ! सूचना !! सूचना !!!

'व्यक्तिगत घटना दर्ता गरौ, त्यसबाट हुने फाइदा लिऔं।'

- बालविवाहलाई निरूत्साहित गरौं र विवाह गर्ने उमेर २० वर्षपछि मात्र गरौं / गराउन पहल गरौं ।
- सरसफाईमा ध्यान दिऊँ र फोहोर मैला जथाभावी नफालौं ।
- सार्वजनिक जग्गामा घर / टहरा निर्माण नगरौं र सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण गरौं ।
- कर तिर्नु सबै नागरिकको कर्तव्य हो । 'कर तिरौं सभ्य नागरिकको परिचय दिऔं ।'
- व्यक्तिगत घटना दर्ता समयमै गरौं र आफ्नो सन्ततिको भविष्य सुनिश्चित गरौं ।
- सबै बालबालिकालाई विद्यालय पठाऔं, कुनै बालबालिकालाई शिक्षाबाट बञ्चित नगरौं साथै बालश्रम र शोषणको अन्त्य गरौं ।
- खुला ठाउँमा दिसापिसाव नगरौं र खुला दिसापिसाव मुक्त अभियानमा सहयोग गरौं ।
- साबुन पानीले हात धुनले बानी बसालौं । अरूलाई पनि सिकाऔं ।
- सार्वजनिक स्थलमा धुम्रपान मध्यपान नगरौं/नगराऔं। हावाहुरीबाट हुने आगलागीबाट बचौं र अरूलाई पनि सावधानी गरौं ।
- लैगिक हिंसा विरूद्धको आवाज बुलन्द गरौं र त्यसको अन्त्य गरौं ।
- वैदेशिक रोजगारमा गएर स्वदेश फर्किसकेपछि एकपटक अनिवार्य रूपमा स्वास्थ्य परीक्षण गराऔं ।
- वातावरण संरक्षणका लागि प्रत्येक घर परिवारले आफ्नो घर वरपर दुइवटा विरूवा अनिवार्य रूपमा रोपी हरियाली, स्वच्छ र सुन्दर बनाऔं ।
- उपभोक्ता आचारसंहिता पालना गरौं ।
- अपांगता भएका नागरिक, जेष्ठ नागरिक र एकल महिलाको परिचयपत्र समयमै लिऔं । अधिकारको पूर्ण उपभोग गरौं ।
- सामाजिक स्वास्थ्य विमा गराऔं र अवसरको फाइदा उठाऔं ।

वीरगन्ज महानगरपालिका

पर्सा, मधेश प्रदेश

सूचना ! सूचना !! सूचना !!!

'व्यक्तिगत घटना दर्ता गरौ, त्यसबाट हुने फाइदा लिऔं।'

- बालविवाहलाई निरूत्साहित गरौं र विवाह गर्ने उमेर २० वर्षपछि मात्र गरौं / गराउन पहल गरौं ।
- सरसफाईमा ध्यान दिऊँ र फोहोर मैला जथाभावी नफालौं ।
- सार्वजनिक जग्गामा घर / टहरा निर्माण नगरौं र सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण गरौं ।
- कर तिर्नु सबै नागरिकको कर्तव्य हो । 'कर तिरौं सभ्य नागरिकको परिचय दिऔं ।'
- व्यक्तिगत घटना दर्ता समयमै गरौं र आफ्नो सन्ततिको भविष्य सुनिश्चित गरौं ।
- सबै बालबालिकालाई विद्यालय पठाऔं, कुनै बालबालिकालाई शिक्षाबाट बञ्चित नगरौं साथै बालश्रम र शोषणको अन्त्य गरौं ।
- खुला ठाउँमा दिसापिसाव नगरौं र खुला दिसापिसाव मुक्त अभियानमा सहयोग गरौं ।
- साबुन पानीले हात धुनले बानी बसालौं । अरूलाई पनि सिकाऔं ।
- सार्वजनिक स्थलमा धुम्रपान मध्यपान नगरौं/नगराऔं। हावाहुरीबाट हुने आगलागीबाट बचौं र अरूलाई पनि सावधानी गरौं ।
- लैगिक हिंसा विरूद्धको आवाज बुलन्द गरौं र त्यसको अन्त्य गरौं ।
- वैदेशिक रोजगारमा गएर स्वदेश फर्किसकेपछि एकपटक अनिवार्य रूपमा स्वास्थ्य परीक्षण गराऔं ।
- वातावरण संरक्षणका लागि प्रत्येक घर परिवारले आफ्नो घर वरपर दुइवटा विरूवा अनिवार्य रूपमा रोपी हरियाली, स्वच्छ र सुन्दर बनाऔं ।
- उपभोक्ता आचारसंहिता पालना गरौं ।
- अपांगता भएका नागरिक, जेष्ठ नागरिक र एकल महिलाको परिचयपत्र समयमै लिऔं । अधिकारको पूर्ण उपभोग गरौं ।
- सामाजिक स्वास्थ्य विमा गराऔं र अवसरको फाइदा उठाऔं ।

मटिहानी नगरपालिका

महोत्तरी, मधेश प्रदेश

सूचना ! सूचना !! सूचना !!!

'व्यक्तिगत घटना दर्ता गरौ, त्यसबाट हुने फाइदा लिऔं।'

- बालविवाहलाई निरूत्साहित गरौं र विवाह गर्ने उमेर २० वर्षपछि मात्र गरौं / गराउन पहल गरौं ।
- सरसफाईमा ध्यान दिऊँ र फोहोर मैला जथाभावी नफालौं ।
- सार्वजनिक जग्गामा घर / टहरा निर्माण नगरौं र सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण गरौं ।
- कर तिर्नु सबै नागरिकको कर्तव्य हो । 'कर तिरौं सभ्य नागरिकको परिचय दिऔं ।'
- व्यक्तिगत घटना दर्ता समयमै गरौं र आफ्नो सन्ततिको भविष्य सुनिश्चित गरौं ।
- सबै बालबालिकालाई विद्यालय पठाऔं, कुनै बालबालिकालाई शिक्षाबाट बञ्चित नगरौं साथै बालश्रम र शोषणको अन्त्य गरौं ।
- खुला ठाउँमा दिसापिसाव नगरौं र खुला दिसापिसाव मुक्त अभियानमा सहयोग गरौं ।
- साबुन पानीले हात धुनले बानी बसालौं । अरूलाई पनि सिकाऔं ।
- सार्वजनिक स्थलमा धुम्रपान मध्यपान नगरौं/नगराऔं। हावाहुरीबाट हुने आगलागीबाट बचौं र अरूलाई पनि सावधानी गरौं ।
- लैगिक हिंसा विरूद्धको आवाज बुलन्द गरौं र त्यसको अन्त्य गरौं ।
- वैदेशिक रोजगारमा गएर स्वदेश फर्किसकेपछि एकपटक अनिवार्य रूपमा स्वास्थ्य परीक्षण गराऔं ।
- वातावरण संरक्षणका लागि प्रत्येक घर परिवारले आफ्नो घर वरपर दुइवटा विरूवा अनिवार्य रूपमा रोपी हरियाली, स्वच्छ र सुन्दर बनाऔं ।
- उपभोक्ता आचारसंहिता पालना गरौं ।
- अपांगता भएका नागरिक, जेष्ठ नागरिक र एकल महिलाको परिचयपत्र समयमै लिऔं । अधिकारको पूर्ण उपभोग गरौं ।
- सामाजिक स्वास्थ्य विमा गराऔं र अवसरको फाइदा उठाऔं ।

बसबरीया गाउँपालिका

सर्लाही, मधेश प्रदेश

नार्कको आयोजनामा तरकारीको जातीय सुधार सम्बन्धी सात दिने तालिम सम्पन्न

काठमाडौं । नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद (नार्क)को आयोजनामा सञ्चालित तरकारीको जातीय सुधार सम्बन्धी सात दिने तालिम आज सम्पन्न भएको छ । ललितपुरको खुमलटारमा आयोजित सो तालिममा तरकारीको जातीय सुधारको विविध पक्षका बारेमा बिज्ञहरुले सहभागिलाई प्रशिक्षण दिएका थिए ।

नार्कको आयोजना र फिड द फ्यूचर हर्टिकल्चर, यूएसएआईडीको आर्थिक सहयोगमा तालिम आयोजना गरिएको हो । तालिममा नार्क अन्तरगतका तरकारी बालीमा अनुसन्धानरत १५, बिभिन्न विश्वबिद्यालयका ५, संघीय तथा प्रादेशिक कृषि मन्त्रालय अन्तरगतका ६ र निजि बिउबिजन कम्पनीका ४ गरी ३० जनाको सहभागिता रहेको छ ।

सहभागिहरुलाई नर्थ क्यारोलाइना विश्वविद्यालय अमेरिकाका एसोसियट प्रोफेसर डा.दिलिप पन्थी, वर्ल्ड भेजिटेवल सेन्टरका डा.डेरेक वारचेन्जर लगायतका विज्ञहरुले प्रशिक्षण दिएका छन् ।

तालिममा सहभागिहरुलाई प्रमाणपत्र वितरण गर्दै नार्कका कार्यकारी निर्देशन डा.ध्रवराज भट्टराईले तालीममा प्राप्त गरेका ज्ञानलाई व्यवहारमा लागु गरी तरकारी बालीको क्षेत्रमा उत्कृष्ट काम गर्नुपर्ने बताए । कृषि अनुसन्धानमा उत्कृष्ट काम गर्ने बैज्ञानिक लगायतका सबैलाई नार्कले प्रोत्साहन गर्दै आएको र आउँने दिनमा समेत त्यसलाई जारी राख्ने योजना भएको उनले बताए ।

कार्यकारी निर्देशक डा.भट्टराईले तालिम समापन कार्यक्रमको अध्यक्षता गर्दै नार्कले आयात प्रतिष्थापन गर्न मद्दत पुग्ने अनुसन्धानका कार्यक्रम ल्याउने र नार्कका युवा वैज्ञानिकले अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका अनुसन्धान परियोजना ल्याउन र लागू गर्न सजिलो हुने वातावरण तयार गर्न लागेको बताए ।

तालिमको समापन कार्यक्रममा युनिभर्सिटी अफ क्यालिफोर्निया, हर्टिकल्चर इनोभेसन ल्याबका कृष्टेन वेकर, वर्ड भेजिटेबल सेन्टर ताइवानका बैज्ञानिक डेरिक वारकेन्गर, एग्रीफुड क्यानाडाका ऋषीराम बुर्लाकोटी, काठमाडौं युनिर्भसिटीका डा.पुर्णबहादुर नेपाली, त्रिभुवन विश्वविद्यालयका डा.पुष्पराज पौडेल लगायतको सहभागिता रहेको थियो ।

परियोजना संयोजक एवं बैज्ञानिक डा.रामबहादुर खडकाले यो तालिमले नेपालको तरकारी बालीको जातीय सुधारमा कार्यरत बैज्ञानिक, प्राविधिकहरुको क्षमता अभिवृद्धि गरी तरकारी बालीको जातीय सुधारमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने बताए । उनले खाद्यान्न बालीको भन्दा तरकारी बालीको जातीय विकासको काम कमजोर भएका कारण नेपालमा बर्षेनि ठुलो मात्रामा तरकारीका बीउहरु आयात गर्नुपरेको बताउँदै अब त्यसमा कमी आउँने र नेपालमै तरकारी बालीको जातीय विकास हुने काममा मदत पुग्ने बताए ।

सहपरियोजना संयोजक डा.रञ्जना रावलले कार्यक्रमको सञ्चालन गरेकी थिइन् । गत आईतबारदेखि सुरु भएको सो तालिम सात दिनसम्म सञ्चालन भएको थियो । तालिममा बिभिन्न बैज्ञानिक एवं बिज्ञहरुको अनुभव साटासाट गर्नुका साथै समूहगत छलफल समेत भएको थियो ।

राष्ट्रिय कृषि प्रविधि सूचना केन्द्रका प्रमुख डा. कालिकाप्रसाद उपाध्यायले अन्तार्राष्ट्रिय वैज्ञानिक सँस्थाहरुसँगको सहकार्यमा सञ्चालन हुने यस्ता तालीमले नेपालका बैज्ञानिकहरुलाई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रतिष्पर्धी र राष्ट्रको माग अनुरुपको अनुसन्धान गर्न सक्षम हुन मद्दत गर्ने बताए ।

एनआरएनएको बद्री केसी समूहलाई अदालतले दिएन मान्यता

काठमाडौं । गैर आवासीय नेपाली संघ (एनआरएनए) मा बद्री केसीले नेतृत्व गरेको समूह अदालतबाट आधिकारिक मान्यता पाउन असफल भएको छ ।

उच्च अदालत पाटनले बुधबार परराष्ट्र मन्त्रालयलाई संस्था नवीकरण गर्नका लागि आदेश दिए पनि आधिकारिताको विषयमा भने केही बोलेको छैन ।

न्यायाधीशद्वय हरिप्रसाद पौडेल र कृष्णराम कोइरालाको इजलासले गैरआवासीय नेपाली संघ (एनआरएनए) को नवीकरण गर्न परमादेश जारी गरेको हो ।

गैरआवासीय नेपाली संघको दश वर्षे अवधि गत अक्टोवर २०२३ मा पूरा हुनु पूर्व नै निर्वतमान अध्यक्षत्रय कुल आचार्य, रविना थापा र बद्री केसीको कार्यसमितिले नवीकरणका लागि परराष्ट्र मंत्रालयमा नियमानुसार प्रकृया पूरा गरी निवेदन दिएको थियो ।

त्यतिबेला शेष घले समूहले पनि संस्थामा दावी गर्दै नवीकरणका लागि निवेदन परराष्ट्रमा बुझाएको थिए । परराष्ट्रबाट केही निर्णय नभएपछि घले समूह सर्वोच्च अदालत पुगेको थियो । सर्वोच्चको आदेश अनुसार घले समूहले एनआरएनए जस्तै अर्को समूह बनाइसकेका छन् ।

संघको ११ औं अधिवेशनका बेला बद्री केसी समूहले योजनाबद्ध रुपमा धाँधली गरेको भन्दै संघका संसारभरिका अधिकांश एनसीसी तथा झन्डै दुइ-तिहाइ एनआरएनहरुको समर्थन प्राप्त राजेन्द्रकुमार (आरके) शर्मा समूहले छुट्टै कार्य समिति गठन गरी काम गरिरहेको छ।

बुधबारको फैसला पछि बद्री केसी समूहले आधिकारिकता पाएको जसरी प्रचारवाजी गरे पनि उक्त समूहलाई आधिकारिकता दिएको नभइ संस्था नवीकरणको काम मात्रै गर्न अदालतले आदेश दिएको कानुन व्यवसायीहरुले बताएका छन् ।

अदालतले निर्वाचनको परिणाममा विवाद भएर नै सरकारले छानविन समिति बनाएर काम अघि बढाएका बेला संस्था नवीकरणको फरक विषयमा मात्र नविकरण गर्न अदालतले आदेश दिएको हो । सुरुमा १५ दिनको समय दिइएकोमा छानविन समितिको म्याद अहिले १ महिना थप भइसकेको छ ।

सरकारले निर्वाचनको आधिकारिकताबारे छानबिन गर्ने प्रक्रिया अगाडी बढाए पछि बद्री केसी समूह संस्था नवीकरण गरियोस भन्ने माग गर्दै परराष्ट्र मन्त्रालय विरुद्ध अदालत पुगेको थियो।

बुधबारको परमादेशले सरकारले बनाएको छानविन समितिको रिपोर्ट अनुसार परराष्ट्र मंत्रालयलाई संघको नेतृत्वको आधिकारिकताबारे निर्णय गर्न सहज हुने देखिएको छ ।

सूचना लुकाउने कार्यालय प्रमुखलाई जवाफ पेश गर्न आयोगको आदेश

राजविराज । सूचना लुकाउने सप्तरीको कोशी पम्प चन्द्र नहर सिंचाई व्यवस्थापन कार्यालयका कार्यालय प्रमुख प्रदिप बान्तवालाई ७ दिनभित्र लिखित जवाफ पेश गर्न राष्ट्रिय सूचना आयोगले आदेश दिएको छ । पत्रकार सौरभ यादवले आयोगमा दिएको पुनरावेदनमाथि कार्यवाहक प्रमुख सूचना आयुक्त कमला ओली थापा र सूचना आयुक्त रत्नप्रसाद मैनालीको माघ २५ गते बसेको संयुक्त इजलासले सो आदेश दिएको हो ।

पत्रकार यादवले आर्थिक वर्ष ०७९/०८० र हाल सम्ममा सम्पन्न भएका स्थान समेत उल्लेखित सबै योजनाहरुको आर्थिक सहितको भौतिक प्रगति विवरण र प्रक्रियाको आवश्यक कागजात,आर्थिक वर्ष ०७९/०८० र हाल सम्ममा कार्यालयमा खरिद गरिएको सरसमानको मूल्य उल्लेखित विवरण र खरिद गरिएको प्रक्रियाको आवश्यक कागजात ,आर्थिक वर्ष ०७९/०८० र हाल सम्ममा मर्मतमा खर्चिएको बजेट विवरण सहित प्रक्रियाको आवश्यक कागजात,आर्थिक वर्ष ०७९/०८० र हाल सम्ममा खर्चिएको कुल बजेट (योजनाको शिर्षकअनुसार)को विवरण,आर्थिक वर्ष ०७९/०८० र हाल सम्ममा इन्धन र सवारी मर्मतमा खर्चिएको बजेट विवरण सहित प्रक्रियाको आवश्यक कागजात,कार्यालयमा रहेको दरबन्दी र हाल कार्यरत रहेको कर्मचारीहरु (स्थायी, अस्थायी, करार र डोर हाजिर) को नाम र ठेगाना सहितको विवरण,आर्थिक वर्ष ०७९/०८० र हाल सम्म नहर मर्मतमा खर्चिएको बजेट विवरण सहित प्रक्रियाको आवश्यक कागजात,आर्थिक वर्ष ०७९/०८० र हाल सम्म गोश्वारा भौचरको कागजातका सूचना माग गरेका थिए ।

जिल्ला समाचार

प्रतीकलाई गोतामे पत्रकारिता पुरस्कार

वीरगन्ज । पोखरा, कास्कीका पत्रकार बद्री विनोद प्रतीकलाई गोतामे पत्रकारिता पुरस्कारबाट सम्मानित गरिएको छ । वीरगन्जको होटल पूजनमा आयोजना गरिएको पुरस्कार वितरण समारोहमा वीरगन्ज महानगरपालिकाका प्रमुख राजेशमान सिंहले एक कार्यक्रमबिच स्वर्ण पदकसहित दोसल्ला ओढाएर उनलाई सम्मान गरेका हुन् । पत्रकार गोपालचन्द्र गौतम प्रतिष्ठानद्वारा हरेक वर्ष प्रदान हुँदै आएको गोतामे पत्रकारिता यस वर्ष उनलाई प्रदान गरिएको हो । वीरगन्जका पत्रकार गोपालचन्द्र गौतमको स्मृतिमा प्रतिष्ठानले स्थापना गरेको पुरस्कार हरेक वर्ष फागुन २ गते प्रदान गरिँदै आएको छ ।

किसानलाई पेन्सन दिन किसान मोर्चाको सरकारसँग माग

रौतहट । आम जनता पार्टी (आजपा) निकटको आम किसान मोर्चाले किसानलाई पेन्सन दिनुपर्ने माग गरेको छ । कृषि र किसानलाई सरकारले सुविधान नदिने तर राजस्व हिनामिना गर्ने पुँजीपती वर्गलाई संरक्षण गर्ने गरेको उनीहरुको आरोप समेत छ । रौतहटको गरुडा नगरपालिका वडा नं. ७ पिपरियामा सम्पन्न वडा स्तरीय किसान मोर्चाको भेलाले कृषि र किसानको हकहितका लागि संघर्ष गर्ने निष्कर्ष समेत निकालेको छ । किसान मोर्चाका नेता दोरिक पटेलको अध्यक्षता र आईटी आर्मीका केन्द्रीय सचिव रबिन्द्र यादवको प्रमुख आतिथ्यमा सम्पन्न सो भेलाले किसानलाई मल खाद्य, बीउँ, सिंचाई लगायतको व्यवस्था समयमै गर्नुपर्ने सरकार आफ्नो जिम्मेवारी पुरा नगरेको निष्कर्ष समेत निकालेको छ । किसानलाई सरकारले समयमै मल खाद्य, बीउ, सिंचाई उपलब्ध गराउँनुपर्ने माग गर्दै भेलाले सरकारले आफ्नो कमजोरी लुकाउँ बिभिन्न बाहाना गदै किसानलाई दुख दिने गरेको जनाएका छन् । भेलामा उपमेयर प्रत्याशी ज्ञानकला देवी, अमिनद्र यादब, रूपलाल राम, कनहाई शाह, जयराम शाह लगतातको विशेष सहभागिता रहेको थियो । भेलाले किसान मोर्चाको संगठन विस्तार गर्दै किसानको हकहितका लागि आवाज उठाउँने किसान नेताहरुले उदघोष गरेका छन् ।

अटो र मोटरसाइकल ठोक्किँदा एकको मृत्यु

कपिलवस्तु । महाराजगंज नगरपालिका-११ बढेगाँउस्थित सडकमा अटो र मोटरसाइकल ठोक्किँदा एक जनाको मृत्यु भएको छ । हाल नम्बर नखुलेको अटो र लु.५६ प ४८९९ नम्बरको मोटरसाइकल एकआपसमा ठक्कर खाई आइतबार राति दुर्घटना हुँदा मोटरसाइकल चालक महाराजगंज नगरपालिका-१ पिपरी बस्ने ३६ वर्षीय उदयराज रैदासको मृत्यु भएको छ । दुर्घटनामा गम्भीर घाइते भएका उनको जिल्ला अस्पताल तौलिहवामा उपचारको क्रममा मृत्यु भएको हो । साथै दुर्घटनामा घाइते भएका १ जनालाई सुमित्रा पोलिक्लिनिक महाराजगंजमा उपचारको लागि पठाइएको छ । हाल फरार अटो चालकको प्रहरीले खोजी गरिरहेको छ ।

१ सय २४ किलो गाँजासहित दुई जना टेम्पो चालक पक्राउ

सुनसरी । धरान उपमहानगरपालिका-११ रिटिङ टोलबाट अवैध लागूऔषध गाँजा १ सय २४ किलोसहित २ जनालाई शनिबार दिउँसो प्रहरीले पक्राउ गरेको छ । पक्राउ पर्नेहरूमा धरान उपमहानगरपालिका-११ रिटिङ टोल बस्ने १९ वर्षीय मौसम राई र सोही उपमहानगरपालिका-११ रेसुङ्गा चोक बस्ने २२ वर्षीय अभिशेक शेर्मा रहेका छन् । मौसम राईको घर अगाडि सडकमा पार्किङ गरी राखेको दुई वटा टेम्पोलाई ईलाका प्रहरी कार्यालय धरानबाट खटिएको प्रहरीले जाँच गर्ने क्रममा प्रदेश १-०२-००३ ह ३७४ नम्बरको टेम्पोबाट ३६ किलो गाँजा फेला पारी टेम्पोका चालक मौसमलाई र को.१ ह ५०९८ नम्बरको टेम्पोबाट ८८ किलो गाँजा फेला पारी उक्त टेम्पोका चालक अभिशेकलाई पक्राउ गरेको हो ।

ट्रकको ठक्करबाट मोटरसाइकल चालकको मृत्यु

मोरङ । विराटनगर महानगरपालिका-५ बरगाछि चोकमा बा.प्र ३-००१ ख १४११ नम्बरको ट्रकले को.३६ प २८८९ नम्बरको मोटरसाइकललाई ठक्कर दिँदा एक जनाको मृत्यु भएको छ । आइतबार बिहान ठक्कर दिँदा मोटरसाइकल चालक सुनसरी दुहबी नगरपालिका-९ बस्ने २५ वर्षीय नगेन चौधरीको मृत्यु भएको छ । दुर्घटनामा गम्भीर घाइते भएका उनको कोशी अस्पताल बिराटनगरमा उपचारको क्रममा मृत्यु भएको हो । सोही विषयलाई लिएर स्थानीय बासिन्दाले ट्रकमा आगजानी गर्दा ट्रकको अगाडिको भाग जलेर क्षति भएको छ । साथै घाइते भएका ट्रक चालकलाई उपचारको लागि बिराट नर्सिङ होमतर्फ पठाइएको छ भने आगजनीमा संलग्न ३ जनालाई प्रहरीले नियन्त्रणमा लिएको छ ।

५ लाख डेनिस क्रोनसहित दुई जना पाकिस्तानी नागरिक पक्राउ

काठमाडौं । ५ लाख डेनिस क्रोन सहित दुई जना पाकिस्तानी नागरिक त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलबाट बुधबार साँझ पक्राउ परेका छन् । पक्राउ पर्नेहरूमा ३१ वर्षीय YSEEN AHMED र ४८ वर्षीय MUHAMMAD ADNAN LAKHANI रहेका छन् । फ्लाई दुबई एयरलाईन्सको उडानद्वारा दुबईबाट नेपाल आएका उनीहरूलाई अन्तर्राष्ट्रिय उडान तर्फको आगमन टनेल गेटबाट करिब ९५ लाख ४३ हजार ३ सय ८४ नेपाली रूपैयाँ हुन आउने उक्त विदेशी मुद्रा अवैध रूपमा लुकाई छिपाई लैजान लागेको अवस्थामा फेला पारी दुवै जनालाई पक्राउ गरेको हो । उनीहरूलाई आवश्यक अनुसन्धान एवम् कारवाहीको लागि राजश्व अनुसन्धान विभाग हरिहर भवन पुल्चोक ललितपुर पठाइने छ ।

ब्राउनसुगरसहित एक जना पक्राउ

बाँके । नेपालगंज उपमहानगरपालिका-१५ जमुनाहबाट अवैध लागूऔषध ब्राउनसुगर जस्तो देखिने पदार्थसहित एक युवक पक्राउ परेका छन् । ब्राउनसुगर जस्तो देखिने ९ ग्राम ९ सय मिलिग्रामसहित सुर्खेत बिरेन्द्रनगर नगरपालिका-२ बस्ने २८ वर्षीय गणेश चौधरीलाई बुधबार राति प्रहरीले पक्राउ गरेको छ । ईलाका प्रहरी कार्यालय जमुनाह बाँके र लागूऔषध नियन्त्रण व्यूरो नेपालगंजबाट खटिएको प्रहरीले भारतबाट नेपालतर्फ पैदल आउँदै गरेका उनलाई उक्त पदार्थसहित पक्राउ गरेको हो । यस सम्बन्धमा प्रहरीले थप अनुसन्धान गरिरहेको छ ।

कपिलवस्तुमा बस दुर्घटना हुँदा १० जनाको मृत्यु

कपिलवस्तु । शिवराज नगरपालिका-१ सुरई नाकास्थित सडकमा महेन्द्रनगरबाट काठमाडौंतर्फ जाँदै गरेको बस दुर्घटना हुँदा १० जनाको मृत्यु भएको छ । सु.प.प्र.-०२-००१ ख००९८ नम्बरको बस सडकबाट अन्दाजी १ सय मिटर तल खोलामा खसेर बिहीबार बिहान दुर्घटना हुँदा बसमा सवार १० जनाको मृत्यु भएको हो । दुर्घटनामा गम्भीर घाइते भएका उनीहरूकको आधारभूत स्वास्थ सेवा अस्पताल चन्द्रौटामा उपचारको क्रममा मृत्यु भएको प्रहरीले जनाएको छ । साथै दुर्घटनामा घाइते भएका बसमा सवार ३० जनामध्ये ११ जनाको चौराहा अस्पताल बुटवलमा र ८ जनाको सन्जिवनी अस्पताल चन्द्रौटामा उपचार भइरहेको छ भने ११ जना उपचार पश्चात डिश्चार्ज भएका छन् ।

करिब ४०७ किलो गाँजासहित दुई पक्राउ

सुनसरी । बराहक्षेत्र नगरपालिका-९ राजाबासबाट अवैध लागूऔषध गाँजा करिब ४ सय ६ किलो ९ सय ४० ग्रामसहित २ जनालाई प्रहरीले पक्राउ गरेको छ । पक्राउ पर्नेहरूमा धरान उपमहानगरपालिका-४ बस्ने २५ वर्षीय सूर्य राई र भोजपुर हतुवागढी गाउँपालिका-८ बस्ने २७ वर्षीय लक्ष्मण राई रहेका छन् । ईलाका प्रहरी कार्यालय महेनद्रनगरबाट खटिएको प्रहरीले बराहक्षेत्र नगरपालिका-९ राजाबासस्थित दाहसंस्कार गर्ने घाट नजिक प्रदेश ०१-०२-००१ ज ४०५० नम्बरको बोलेरो गाडीलाई जाँच गर्ने क्रममा गाडीमा १३ वटा बोरामा उक्त परिमाणको गाँजा फेला पारी चालक सूर्य र गाडीमा सवार लक्ष्मणलाई पक्राउ गरेको हो ।

आजपाको केन्द्रीय समिति पुनर्गठन

काठमाडौं । आम जनता पार्टी (आजपा) को केन्द्रीय समिति पुनर्गठन गरिएको छ । पुनर्गठित समितिको अध्यक्षमा प्रभु साह र वरिष्ठ उपाध्यक्षद्धयमा तिलक थापा मगर र उपेन्द्र साह रहेका छन् । यस्तै उपाध्यक्षहरुमा रितादेवी साह, रामपृत राम, अरुण घिसिङ, समिना हुसेन, बिल्टु यादव, अशोककुमार लामा र महासचिवमा त्रिभुवन साह रहेका छन् । यसैगरी उपमहासचिवहरुमा कुन्दन कुशवाहा, ज्ञानेन्द्र कुमार तामाङ, चन्द्रभुषण साह, सुधिर यादव, राजन यादव, सियाराम कुशवाहा रहेका छन् ।

यस्तै सचिवहरुमा बाबुराम कौशिक, ईशलाम हवारी, धनकुमारी मगर, श्रीचन्द मुखिया, उमेश कुशवाहा, देवी पण्डित रेग्मी र धर्मेन्द्र सापकोटा रहेका छन् ।

यसैगरी स्थायी समितिमा श्रीलाल महासेठ, कान्तिदेवी महतो, रमेश थपलिया, रबिन्द्रप्रसाद सिंह, योगेश राल्फाली, नारायण पाण्डे, जुरीलाल मोची, परमानन्द बर्मा, धर्मेन्द्र पटेल, भोजराज त्रिपाठी, कदम रसुल, लखिन्द्र साह, प्रदिप पटेल, राधेश्याम साह, चन्देश्वर बैठा, प्रल्हाद पौडेल, पासाङ तामाङ, सागर पाण्डे, पलट चौधरी, लालबाबु मन्सुर, बालकृष्ण सापकोटा, नरेश तुरहा, बिजय साह, ममता शर्मा, भोला पाण्डे, बिजय यादव, शर्मिला महरा रहेका छन् ।

स्थायी समितिकै सदस्यहरुमा सिमल कुमारी, बबिता यादव, गीतादेवी साह, शुभद्रा गुप्ता, कुमारी बबिता, रन्जुकुमारी साह, उमाशंकर साह, रामनाथ माझी, श्रीभगवान पटेल, सरोजकुमार बछार, अञ्जित कुशवाहा, सञ्जय यादव, शिव थापा, आशा सन्जेल, अनिल झा, राजेश साह, सुरेश चौधरी र मिनबहादुर खत्री रहेका छन् ।

यसैगरी केन्द्रीय सदस्यहरुमा हृदयनारायण दास, किशोरी साह, उदयचन्द्र प्रसाद, फुलझरी दवी, रामकृत साह, नागेन्द्र यादव, अरबिन्द यादव, सञ्जय साह, चन्देश्वर यादव, अरविन्द यादव, ब्रम्हा यादव, सुनिल दास, सरेश महतो, नविन महतो, सञ्जय महतो, अरुण पासवान, राजेश साह, विद्या सापकोटा, योगेन्द्र मण्डल, निरञ्जन पौडेल, प्रमोद राणा साह, मोहन मेहता, सविना बुढाथोकी, शारदा अर्याल, रचना सिवाकोटी, भानु कोइराला लगायतका रहेका छन् । गत माघ १९ र २१ गते काठमाडौंमा बसेको केन्द्रीय समितिको बैठकले केन्द्रीय समिति पुनर्गठन गरेको हो ।

बलपूर्वक शिलान्यास गरिएकोले कार्यवाही गरिने : मेयर सिन्हा

राकेश यादव, रौतहट । रौतहट जिल्लाको ईशनाथ नगरपालिकाका नगर प्रमुख कौशल्या देवी सिन्हाले नगरपालिकाको कुनै पनि सहमति नलिइकन गरिएको बर्थिंग सेन्टरको शिलान्यासप्रति आपत्ति रहेको बताएकी छन् ।

उनले बलपूर्वक स्थानीय सरकारको बेवास्ता गर्दै गरिएको शिलान्यासको विषयमा नगरपालिकाबाट छानविन गरी कानूनी कार्यवाही गरिने चेतावनी समेत दिएकी हुन् ।

फागुन ५ गतेदेखि आयोजना हुने राष्ट्रपति रनिंग शील्ड प्रतियोगिता तथा रौतहट जिल्ला क्रिकेट संघको आयोजनामा हुने मेयर क्रिकेट कप २०८० को बारेमा जानकारी गराउने उद्देश्यले नगरपालिकाको सभाहलमा आयोजित पत्रकार सम्मलेनमा सम्बोधन गर्दै नगरपालिकाबाट अनुमति नै नलिई बलपूर्वक मन्दिरको जग्गामा गरिएको शिलान्यासको कार्य नियम विपरीत भएको दावी गरिन् ।

मेयर सिन्हाले माघ २७ गते मधेश प्रदेश सरकारका स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्री वीरेन्द्र सिंहले गरेका शिलान्यासप्रति स्थानीय सरकारको कुनै सहमति नरहेकोले छानविन गरी कार्यवाही गरिने बताइन् ।

उनले भनिन्, 'नगरपालिकाले एक दिन पहिला नै शिलान्यासको कार्य नगर्न सूचना जारी गरेको थियो । मठ, मन्दिर र विद्यालयको जग्गाको संरक्षण गर्ने अधिकार नगरपालिकाको रहेको जानकारी हुँदाहुँदै पनि राजनीतिक बहुलयता देखाउने नियतले बलपूर्वक शिलान्यास गरिएकोले त्यो मान्य हुँदैन ।'

भौतिक पूर्वाधार निर्माणको कार्य गर्नु अघि सम्बन्धित पालिकाबाट सहमति अनुमति लिनु पर्ने स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनमा कानूनी व्यवस्था गरिएकोमा सोको उल्लंघन गर्दै गरिएको शिलान्यास कार्य कानून विपरीत भएकोले निर्माण कार्य समेत रोक्का गरिने चेतवानी दिइन् ।

नेपाली कांग्रेसका नगर प्रत्यासीद्वारा स्थानीय सरकारलाई चुनौती दिँदै बलपूर्वक शिलान्यास गराइएको भनाइ नगरप्रमुख सिन्हाको रहेको छ । पत्रकार सम्मलेनमा प्रमुख सिन्हाले नगरपालिका शिक्षा, स्वास्थ्य र पूर्वाधार विकासको क्षेत्रमा राम्रो कार्य गर्दै आएको दावी गरिन् । नगरपालिकाको आफ्नो प्रशासकीय भवन निर्माण भएकोले वर्षको १२ लाख भाडाको रकम बचत भएको बताइन् ।

आर्थिक समाचार

रिलायबल लाइफको साधारणसभा सम्पन्न

काठमाडौं । रिलायबल नेपाल लाइफ इन्स्योरेन्सले सातौं वार्षिक साधारण सभा सम्पन्न भएको छ । उक्त सभा लिसरा ब्यांक्वेट, ज्ञानेश्वर, काठमाडौंमा सम्पन्न भएको हो । सभा, कम्पनीका अध्यक्ष उदय नेपाली श्रेष्ठको अध्यक्षतामा सम्पन्न भएको सभाले संचालक समितिको सातौं वार्षिक प्रतिवेदन उपर छलफल गरी पारित गरेको छ । लेखापरीक्षकको प्रतिवेदन सहितको २०८० आषाढ मसान्तको वासलात, नाफा, नोक्सान, हिसाव नगद प्रवाह वित्तीय विवरण २०७९ श्रावण १ गतेबाट २०८० आषाढ मसान्त सम्मको वित्तीय विवरण माथि छलफल गरी पारित गरेको छ ।

सभाले यस कम्पनीको सहायक कम्पनी रिलायवल इन्भेष्टमेन्ट एण्ड मर्चेण्ट क्यापिटल लिमिटेडको २०७९/०८० को वित्तीय विवरणहरु सहितको एकिकृत वित्तीय विवरण छलफल गरी पारित गरेको छ । कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा १११ अनुसार आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को लागि लेखापरीक्षण समितिबाट सिफारीस गरीएका लेखापरीक्षक नियुक्त गर्ने र निजको पारिश्रमिक निर्धारण गर्ने (हालका लेखापरीक्षक श्री केएएस एशोसिएट्स पुन: नियुक्तिको लागि योग्य नहुने प्रस्ताव पारित गरेको छ ।

सभाले कम्पनीको आर्थिक वर्ष २०७९/८० सम्मको वितरण योग्य मुनाफाबाट हाल कायम रहेको चुक्ता पूँजी ४ अर्बको ०.८४ प्रतिशतले हुने रकम कर प्रयोजनका लागि नगद लाभांश र ४ अर्बको १६ प्रतिशतले हुने बोनश शेयर जारी गर्ने प्रस्ताव पारित गरेको छ ।

सभाले बीमकको संस्थागत सुशासन सम्बन्धि निर्देशिका, २०७५ को दफा १४ (५) बमोजिम उप समितिमा प्रतिनिधित्व गर्ने सञ्चालकहरुको भत्ता अनुमोदन गरेको छ । साथै, सभाले सर्वसाधारण शेयरधनीहरुको तर्फबाट सञ्चालक समितिमा प्रतिनिधित्व गर्ने २ जना सञ्चालकहरु डा. भिष्म कार्की र दिवेश लोहनीलाई निर्विरोध निर्वाचित गरेको छ । सभाले बोनश शेयर जारी पश्चात कम्पनीको चुक्ता पूँजी रु ४ अर्ब ६४ करोड पुग्ने हुँदा सोही बमोजिम कम्पनीको प्रबन्धपत्रको दफा ६ (ख) मा भएको तत्कालिन चुक्ता पूँजी सम्बन्धी व्यवस्था संशोधन गर्ने सम्बन्धी प्रस्ताव पारित गरेको छ । संशोधित प्रबन्धपत्र अभिलेख गर्ने क्रममा: नियमनकारी निकायहरुबाट कुनै फेरवदल गर्न निर्देशन प्राप्त भएमा सो अनुसार गर्नको लागि संचालक समितिलाई अख्तियारी प्रदान गर्ने लगायतका प्रस्ताव पारित गरेको छ ।

एमाले सर्लाहीका नेता गुप्ता आजपामा प्रवेश

काठमाडौं । आम जनता पार्टी (आजपा)का अध्यक्ष एवं पूर्वमन्त्री प्रभु साहले दलीय सिन्डिकेटका कारण लोकतन्त्र नै खतरामा परेको बताएका छन् । सिंहदरबार स्थित आजपाको संसदीय दलको कार्यालयमा आयोजित पार्टी प्रवेश कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्दै अध्यक्ष साहले प्रमुख दलहरुको सिन्डिकेटका कारण लोकतन्त्र खतरामा परेको बताएका छन् ।

'दलीय सिन्डिकेटका कारण लोकतन्त्र नै खतरामा परेको छ । प्रमुख दलका शीर्ष नेताहरुको अहिले मनोमानी चलिरहेको छ । केही मुठिभर नेताका कारण अहिले दलतन्त्र हावी भएको छ' साहले भने, 'अहिलेको व्यवस्था असफल भईसकेको छ । अब राष्ट्रपतिय व्यवस्थामा जानुको बिकल्प छैन् ।' समृद्धि, सुशासन तथा राजनीतिक स्थायित्वका लागि अहिलेको व्यवस्था फालेर राष्ट्रपतिय व्यवस्थामा जानुपर्ने उनले बताए । केही दलका केही मुठिभर नेताका कारण दलीय तन्त्र हावी भएको बताउँदै उनले समृद्धि, सुशासन तथा राजनीतिक स्थायित्वका लागि अहिलकै व्यवस्थाबाट प्राप्त गर्न असम्भव रहेकाले व्यवस्था परिवर्तन गर्न आवश्यक रहेको बताए ।

सो क्रममा नेकपा (एमाले) को भातृ संगठन राष्ट्रिय युवा संघ सर्लाहीका अध्यक्ष सुनिलकुमार गुप्ता आम जनता पार्टीमा प्रवेश गरेका छन् । उनीसँगै युवा नेता निरज गुप्ता पनि आजपामा प्रवेश गरेको प्रवक्ता चन्द्रभुषण साहले जनाएका छन् ।

नवप्रवेशीलाई पार्टी अध्यक्ष साहले पार्टीमा स्वागत गर्दै बधाई तथा थप उज्जवल राजनीतिक भविष्यको कामना सहित शुभकामना दिएका छन् । पछिल्लो समय बिभिन्न पार्टी परित्याग गरी आजपामा प्रवेश गर्नेका लहर चलेको आजपा केन्द्रीय सदस्य विजय यादव निर्विजले जनाएका छन् ।

डा.सीके...

३. द्विसदनात्मक व्यवस्था अन्त्य गरेर सांसदहरूमाथि कुनै पनि किसिमको ह्वीप नलाग्ने गरी कुनै समूह वा पार्टीको दबाबबाट मुक्त जनताको हितमा छिटोछरियो ऐन बनाउने र पारित गर्न सक्ने एकसदनात्मक व्यवस्था गर । जनताले समेत प्रत्यक्ष मत जाहेर गरेर ऐन ल्याउन सक्ने व्यवस्था गर ।

४. प्रत्यक्ष निर्वाचित प्रधानमन्त्री, निर्वाचन अधिकृत, महालेखा परीक्षक, न्यायाधिवक्ता र अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगका प्रमुखको व्यवस्था गर । विभिन्न विभागीय मन्त्रीहरू खारेज गरी प्रधानमन्त्रीद्वारा कार्यक्षेत्र विशेषज्ञताको आधारमा विशेषज्ञहरू नियुक्त गरेर विभागीय काम कारबाही गर्ने व्यवस्था गर । प्रदेश सरकारहरूमा पनि मुख्यमन्त्री प्रत्यक्ष निर्वाचित हुने तर कुनै पनि मन्त्रीहरू नरहने व्यवस्था गर ।

५. न्यायालयको दलीयकरण बन्द गर र न्यायाधीशहरू कुनै पनि पार्टीसँग आबद्ध भएमा अयोग्य घोषणा गर । सर्वोच्च अदालतको प्रधानन्यायाधीश सहित ७ सदस्ययीय न्यायाधीश, तोकेका व्यवसायिक योग्यता पुगेका उम्मेदबारहरू मध्ये, जनताद्वारा प्रत्यक्ष निर्वाचित हुने व्यवस्था गर ।

६. कर्मचारीतन्त्रमा कुनै पनि दलीयकरण र सामुहिक सौदावाजी निषेध गर्दै छिटोछरितो र बिना घूस काम गर्नगराउन निजी क्षेत्रको जस्तै 'हायर एन्ड फायर' नीति अपनाऊ ।

७. देशमा मिश्रित अर्थप्रणाली पूर्णत: असफल भइराखेको र राज्यको हातमा भएका सरकारी विद्यालय, अस्पताल, उद्योग, निगम तथा संस्थानहरू सबै पूर्णत: असफल, गुणस्तरहीन र घाटामा रहेको हुँदा देशको उत्पादन प्रणाली निजी क्षेत्रको हातमा दिने तर राज्यले नियमन गर्ने, र शिक्षा, स्वास्थ्यजस्ता आधारभूत अधिकारहरूबाट कोही बञ्चित नहोस् भनेर राज्यले सुनिश्चित गर्ने विश्वकै सफलतम आर्थिक प्रणाली सामाजिक लोकतन्त्र कायम गर। दलाल, उपभोक्तावादी तथा वित्तीय पूँजीवाद खारिज गर्दै, उत्पादनमुखी अर्थतन्त्रमा जोड दिँदै तथा राष्ट्रिय उत्पादनलाई प्राथमिकता दिँदै राष्ट्रिय पूँजी निर्माण गर ।

८. कुनै पनि नियुक्ति, भर्ना, ठेक्कापट्टा आदिमा नेता, पार्टी, जनप्रतिनिधिहरूकै नातेदार र आसेपासेहरूको बोलबाला रोक्न कन्फ्लिक्ट अफ इन्टरेस्ट (स्वार्थ-संघर्ष) नहुने सुनिश्चित् गर ।

९. नयाँ व्यवस्था ल्याउन र निर्वाचन गराउन आन्दोलनकारीको नेतृत्वमा अन्तरिम सरकार गठन गर ।

सुरक्षितरूपमा वैदेशिक रोजगारमा जाऔं

- सीप सिकेर मात्र वैदेशिक रोजगारीमा जाऔं,
- आधिकारिक संस्थाबाट स्वास्थ्य परीक्षण र बीमा गराऔं,
- अनिवार्य रुपमा अभिमुखिकरण तालिम लिऔं,
- अनिवार्य रुपमा श्रम स्वीकृती लिऔं,
- कामदार भिसामा मात्र वैदेशिक रोजगारमा जाऔं,
- वैदेशिक रोजगारीमा जानुअघि घर-परिवारसँग सरसल्लाह गरौं,
- मानसिक रुपमा तयार होऔं र
- आफ्नो सबै कागजातको एकएक प्रति घर-परिवारलाई छोडौं ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

पत्रकार सम्मेलन, सभा, गोष्ठी वा बैठक गर्नुपरेमा हामीलाई सम्झनुहोस् ।

कुनै सभा, गोष्ठी, सम्मेलन, बैठक वा पत्रकार सम्मेलन गर्नुपरेमा ६० देखि ७० जनासम्म अटाउने क्षमता भएको हल मधेश मिडिया हाउसमा सम्पर्क राख्नुहोस् ।

शुल्क	सेवा
रू. ५०००/- (पाँच हजार मात्र)	फोन, फ्याक्स, इमेल

मधेश मिडिया हाउस
हनुमानस्थानचोक, अनामनगर, काठमाडौं
फोन नं. : ०१-५७०६१४१, ९८०८१२५०२४
ई-मेल : madheshmediahouse @gmail.com

मधेशवाणी प्रा.लि.द्वारा प्रकाशित, का. सम्पादक : **रामसुकुल मण्डल**, कार्यालय : मधेश मिडिया हाउस, अनामनगर, काठमाडौं, फोन नं. ०१-५७०६१४२, ५७०६१४१, फ्याक्स : ०१-५७०६१४१, Email : madheshvani@gmail.com, Website : www.madheshvani.com, मुद्रण : **धिम्ले अफसेट प्रेस**, काठमाडौं